STRIPSCHRIFT

PHILIPPE AYMOND
POSY SIMMONDS

NUMMER 405 * €6,90

5 414306 146518 04050

REDACTIO

Is de crisis ook voelbaar in de Nederlandse stripwereld? Niet echt, ben je geneigd te zeggen. De stripwinkels zijn dit jaar overvoerd met albums. Voor een gemiddelde lezer met een gemiddelde portemonnee is de stripproductie van uitgevers niet meer bij te houden. Misschien biedt een bibliotheek uitkomst, maar of die over een ruim stripaanbod beschikt, is de vraag.
De boekhandels schijnen het fenomeen 'grafische roman' te omarmen. De komende jaren zal moeten uitwijzen of de striproman inderdaad een ander publiek kan bereiken.
Manga's verschijnen er ook nog steeds, maar ze blijven in het Nederlands taalgebied vooralsnog een marginaal fenomeen.
Er is eindelijk steun van de overheid: een stripintendant, een opleiding aan een academie, een staatsprijs en een minister van OCW die op De Stripdagen in Houten rondliep... Het kon niet op.
Waar het wel op kon, was bij de dagbladen en – in mindere mate – de tijdschriften. De krantenstrip en de cartoons hebben wel eens betere tijden meegemaakt. Helaas is het nog steeds zo dat bij bezuinigingen en/of een nieuwe hoofdredacteur de illustratoren vaak als eerste de dupe zijn van 'nieuw beleid'.
Een nog groter punt van zorg is de veroudering van de doelgroep. Hoewel de economische crisis zijn sporen (nog?) niet diep heeft nagelaten, is de kloof met de jongere generaties wel schrijnend aan het worden.
Wie een festival of stripwinkel bezoekt, komt zelden mensen van beneden de dertig jaar tegen. Dat is eigenlijk dè echte crisis; maar ja, die duurt al jaren. Daar zal 2010 weinig aan veranderen.

ADVERTENTIE

Ook een keer iets schrijven over jouw specialisatie binnen de stripwereld?

Neem dan via redactie@stripschrift.nl contact met ons op!

INHOUD

2 **ACTUA**

10 **STARS & STRIPS**
Olav Beemer

12 **LUC MORJAEU & PETER VAN GUCHT**
Geert van Gheluwe

16 **APOSTOLOS DOXIADIS**
Willard Mans

18 **HEINZ**
Han van Buuren

20 **POSY SIMMONDS**
Willard Mans

23 **DE 42e JAARGANG**

27 **BITS & PIECES**
Ben Bits

28 **PHILIPPE AYMOND**
Michel van Merriënboer

33 **CATAWIKI**
Rik Sanders

34 **DE BOVENTOON**

44 **HEINZ SERVICE SPREAD**

OMSLAG

De tekening op het omslag is door het huidige *Suske en Wiske*-team speciaal gemaakt voor een licentienemer die in 2008 emaillen borden op A3-formaat in een gelimiteerde oplage van 99 exemplaren op de markt heeft gebracht.
Stripwinkel Wonderland in Hasselt verkoopt deze (uithang-) borden.

AH-Suske en Wiske opnieuw uitgebracht

Volgend jaar verschijnt een heruitgave van *Witte zwanen zwarte zwanen*, het speciale *Suske en Wiske*-verhaal dat in april 1987 voor het honderdjarig bestaan van Albert Heijn is gemaakt. Eugeen Goossens, medewerker Studio Vandersteen, tekende toentertijd deze strip-in-opdracht (48 pagina's) en maakte ook het omslag. Voor de herdruk mocht Goossens opnieuw het omslag maken. Het resultaat is in basis hetzelfde, maar aangepast en opgefrist. In 2010 bestaat *Suske en Wiske* 65 jaar. RS

Vreemd vertrouwd

Van de Australische illustrator Shaun Tan, die internationaal doorbrak met zijn tekstloze platenboek over emigratie *De aankomst* is recent een Nederlandse vertaling verschenen van zijn boek uit 2008: *Verhalen uit een verre voorstad* (ISBN 978-90-451-1039-4, 96 pagina's, hk, €17,95). Het is net als *De aankomst* uitgegeven door Querido, en opnieuw een schitterend boek. Het bevat vijftien in stijl en inhoud gevarieerde verhalen. Soms één tekening met tekst, soms overdadig veel tekeningen bij korte stukjes tekst, soms in de vorm van een krantenbericht met foto en dan weer een verhaal in papierknipsels, illustraties en blaadjes met teksten. Gemeenschappelijk hebben deze verhalen de absurditeit en een vreemdheid, die toch zo vertrouwd overkomt. Eigenaardig dat dit melancholiek ontroerende boek de kwalificatie NUR 284 meekreeg, dat betekent: fictie geschikt voor 13 tot 15 jaar. *Verhalen uit een verre voorstad* is zeer geschikt voor iedereen die over een spatje fantasie en een greintje esthetisch gevoel beschikt. DR

→ SUVAAL

ZO'N PERMANENTE STRIPEXPOSITIE IS WEL EEN GOED IDEE, HOOR...
„MAAR JE ZOU TOCH MEER MOGEN VERWACHTEN DAN WAT INGELIJSTE TEKENINGEN...
EH..

DE STRIPWERELD LEEFT, EN HOE! OP DEZE PLAATS GEEFT STRIP-COLUMNIST ERWIN SUVAAL HIEROP ZIJN PERSOONLIJK COMMENTAAR.

ERWIN.SUVAAL@STRIPSCHRIFT.NL

Grote opdracht voor Kees Sparreboom

Het is de eerste grote commerciële stripopdracht van Kees Sparreboom: een voorlichtingsstrip over cremeren voor de Koninklijke Facultatieve. Deze organisatie, die in 1874 werd opgericht om crematie in Nederland mogelijk te maken, zocht naar een middel om cremeren onder de aandacht van jongeren te brengen. Volgens Wiel Hillebrandt, voorzitter van de Koninklijke Facultatieve, kan een stripverhaal jongeren laten nadenken over de keuze tussen cremeren of begraven. 'Het is verstandig – hoe moeilijk en ver van je bed het ook is – daar toch tijdig bij stil te staan. Bovendien is het prettig als nabestaanden niet de emotionele beslissing over begraven of cremeren hoeven te nemen.'

Een medewerker las een interview met Sparreboom in gratis dagblad *Metro*, raakte enthousiast over zijn werk en de serie *Boot & Van Dijk*, en legde contact voor het maken van een strip. 'Zo zie je dat als je, zoals ik, op latere leeftijd serieus met striptekenen aan de slag gaat, je er ook nog eens geld mee kan verdienen', zegt Sparreboom.

Het stripboek, *Roy's geheim*, vertelt het verhaal van de zestienjarige Roy en zijn opa. De twee hebben een hechte band. Die relatie is zo hecht dat opa zijn kleinzoon vertelt over een persoonlijke keuze die hij gemaakt heeft en die hij alleen aan Roy toevertrouwt, namelijk dat hij na zijn dood gecremeerd wil worden én niet begraven, zoals zijn dochter willen. 'Ik moest het onderwerp toegankelijk maken voor de jeugd zonder dat het al te dramatisch zou worden. Volgens mij is dat wel gelukt.'

Roy's Geheim (ISBN 978-90-808697-2-1, 32 pagina's) kost €9,75. Eerder dit jaar ontwikkelde de Koninklijke Facultatieve – met hetzelfde onderwerp – ook een boekje en een website (*www.cremerenofbegraven.nl*). Op deze site is meer informatie over het stripalbum te vinden. RS

Een geschiedenis van de wereld zonder woorden

'De wereld is alles, wat het geval is', zei de filosoof Witgenstein, en 'Van dat, waarover niet kan worden gesproken, moet men zwijgen'.

De Engelse cartoonist Polyp, een vroegere sociaal werker die sinds de jaren 1990 fulltime tekent, voornamelijk voor linkse, wereldverbeterende tijdschriften en organisaties, werd wellicht door deze woorden geïnspireerd voor zijn boek *Speechless – World History Without Words*.

Het boek begint bij de aanslag op de Twin Towers op 11 september 2001 en beschrijft daarna een geschiedenis van onze planeet. Van de tijd van de dinosaurussen tot aan de laatste onderhandelingen over de CO2-uitstoot en de discussie over de economie van de vrije markt. Weergegeven in simpele maar duidelijke tekeningen met geabstraheerde menspersonen. Zonder woorden maar met symbolische en rebusachtige tekeningetjes in woordballoons, die de gedachten en ideeën van de handelende personen vertolken. Brood voor voedsel, verbroken ketenen voor vrijheid, en een weegschaal voor gerechtigheid. Simpel maar doeltreffend, met soms verrassende oplossingen, zoals de twee tekeningetjes die de onvruchtbaarheid ten gevolge van nucleaire straling weergeven (probeer ze zelf te verzinnen). Daartegenover staat dat de visie van Polyp op het menselijk gedrag soms wel erg 'politiek correct' is. En jammer dat achterin het boek in het Engels, Frans en Spaans per bladzijde nog eens wordt verteld wat er eigenlijk is bedoeld. *Speechless* wordt uitgegeven door New Internationalist in samenwerking met Friends of the Earth. Met een boekje in het boek, waarin een wel erg somber wereldbeeld wordt geschetst. DR

Meer info: *www.speechlessthebook.org*

Bzztôh en Roumieu

In Nederland zijn cartoonuitgaven dun gezaaid. Des te jammer was dan ook het bankroet van uitgeverij Bzztôh dat in 2010 zijn veertigjarig bestaan zou vieren. Hoewel er een doorstart volgde, is het nog afwachten of de cartoonuitgaven (en soms strips) zullen blijven, want het fonds zal drastisch worden ingeperkt. De laatste cartoonbundel die het 'oude' Bzztôh uitgaf was *101 manieren om je baas om zeep te helpen* (ISBN 978-90-453-0871-5, €8,95) van de Canadese cartoonist/illustrator Graham Roumieu.

Het boek was overigens nauwelijks in het stripcircuit verkrijgbaar. Jammer, want qua (absurd-wrange) humorstijl past het goed bij de twee hilarische delen *Zelfmoordkonijntjes* van Andy Riley die Bzztôh een paar jaar terug uitgaf. Grote kans echter dat de uitgave binnenkort in de ramsj wèl te vinden is. RS

Bill Wray

De in 1956 geboren komische tekenaar Bill Wray heeft zich nooit zo erg thuisgevoeld in de reguliere stripwereld. Zijn stijl sluit slecht aan bij de behoeften van de voornamelijk op stoere superhelden gerichte markt. Hij begon zijn carrière als tekenaar bij de *Mad*-imitatie *Cracked*, waar hij werkte met latere 'onafhankelijke' tekenaars als Daniel Clowes en Peter Bagge.

In tegenstelling tot deze twee vertegenwoordigers van de 'alternatieve' strip, koos hij voor een commerciëlere carrière. Hij tekende voor Dark Horse *Hellboy Jr.*, een satirische versie van Mike Mignola's verkoophit *Hellboy*, probeerde het voor zichzelf met de mini-serie *Big Blown Baby* en leverde af en toe wat korte parodieën voor de grote uitgeverijen. Maar zijn grootste succes had hij als achtergrondtekenaar bij *Ren & Stimpy*, de legendarische tekenfilmserie van John Kricfalusi. De brutale humor van Kricfalusi sloot net zo perfect aan bij de smaak van Wray als zijn geschilderde achtergronden bij de serie.

Dit leidde tot meer schilderwerk, onder andere voor Genndy Tartakowsky's *Samurai Jack*. Ook maakte hij korte verhalen en omslagen voor de comicversie van Tartakowsky's *Dexter's Laboratory*. Eind jaren 1990 werd hij door *Mad* gevraagd om *Monroe* te tekenen, eerst in zwart/wit, maar al snel in kleur. Hij maakte meer dan 100 plezierig smakeloze afleveringen, voor hij besloot dat het genoeg was geweest en landschapsschilder werd. En wat voor een. In een kleurige, maar sobere stijl, schildert Wray de verlaten steegjes en (vaak industriële) gebouwen van Californië. Zijn werk doet denken aan dat van Edward Hopper, hoewel bij hem de mensen volledig ontbreken. Ondanks het feit dat hij meer kleur gebruikt, is zijn werk echter net zo deprimerend.

Lange tijd was zijn schilderwerk alleen maar te zien via kunstwebsites, maar onlangs verscheen er gelukkig een klein boek met het beste van zijn recente werk. *Swallow Presents William Wray* (ISBN 978-1-60010354-4, 44 pagina's, hk, $11.99) is het negende deeltje uit de reeks *Sparrow* van (strip)uitgeverij IDW. In deze reeks, die voor IDW wordt geredigeerd door Ashley Wood, wordt kunstzinnig werk gepresenteerd van tekenaars als Glenn Barr, Shane Glines, Kent Williams en Ashley Wood zelf. Bill Wray steekt er met kop en schouders bovenuit, als de enige die op succesvolle wijze zijn begin als illustrator en striptekenaar heeft weten af te schudden.

Het werk van Wray is ondertussen ook op diverse kunstsites online te koop, maar wees gewaarschuwd: sinds het steeds meer aanzin geniet in de kunstwereld, is het in de afgelopen jaren al meer dan twee keer zo duur geworden.

Op *www.williamwray.com* is meer over William Wray te vinden.

Het nieuwste werk en achtergronden staan op *http://williamwray.blogspot.com* en op *http://segilfineart.com/wray/art.htm* staat zijn kunst te koop. Op *www.bigblownbaby.com*, tenslotte, is zijn oudere stripwerk te zien. GA

→ FLITSEN

➲ Met ingang van *Agent 212 27: Wilde achtervolging* wordt de reeks door uitgeverij Dupuis in een nieuw jasje gestoken. Alle albums krijgen bij herdruk een nieuw omslag mee. Er zijn inmiddels al enkele herdrukken verschenen. ➲ Vanaf deel 26 wordt ook de reeks *G. Raf Zerk* opgefrist met een nieuw logo. De letters lijken nu wat op grafstenen. Aan herdrukken van de oude delen gaat de uitgever voorlopig niet beginnen, zo lijkt het. ➲ Reid, Geleijnse en Van Tol stelden hun tiende *Het afzien van...* samen. Met daarin een selectie van de beste cartoons uit 2009 waarin Fokke & Sukke ondermeer knipogen naar de villa van Willem-Alexander en Maxima in Mozambique en ze ook veelvuldig Wilders en de PVV onder vuur nemen. ➲ Don Lawrence Collection brengt de door Dick Matena getekende delen van *Storm – Kronieken van de Tussentijd* opnieuw uit. De volgens scenarist Martin Lodewijk beste verhalen voor de reeks *Storm* (tekst op achterplat) zijn voorzien van een compleet nieuwe tekening op de voorzijde van het duo Molenaar en De Vos. ➲ *Donald Duck* bestaat 75 jaar. Sanoma grijpt dat aan voor een jubileumuitgave. Behalve strips van veel verschillende tekenaars (Carl Barks, Al Taliaferro, Floyd Gottfredson, Daan Jippes en Michel Nadorp) ook ruimte voor korte dossierstukken met een toelichting over het ontstaan van Donald Duck en al zijn stripvrienden. ➲ Ook *Algemeen Dagblad* viert het *Donald Duck*-jubileum. Sinds 21 november is wekelijks een album verkrijgbaar op vertoon van een bon. Deel 1 was als lekkermakertje nog gratis; voor de overige delen moet €6,90 worden bijbetaald. De verhalen zijn geselecteerd uit de reeks *Donald Duck als...* Er komen twaalf delen. ➲ In *Veronica Magazine 46* van medio november vertolkt *Dirkjan*, stripcreatie van Mark Retera, het hele nummer de rol van gastredacteur. Een beloning vanwege zijn tienjarig jubileum in het blad. Het leverde een fraai omslag op, vele Dirkjans en een strip waarin hij Nicolette Kluijver interviewt. ➲ Ook nieuw op de markt: een heus *Dirkjan*-kookboek. Als je trek hebt in winterkost voor echte kerels moet je volgens Dirkjan bij hem zijn. De titel *Snert & Zo* belooft niet veel goeds. ➲ Bij Dargaud verscheen een fraaie bundeling van *De wraak van graaf Skarbek*. Behalve dat het boek groter en in harde kaft is uitgevoerd bevindt zich als extraatje achterin nog een schetsboek van enkele pagina's. ➲ Op Catawiki zijn sinds kort *Fokke en Sukke*-originelen te koop. Jean-Marc van Tol is daarmee niet de eerste. Jan Steeman en Pieter Hogenbirk gingen hem voor. ➲ Arleston is een nieuwe reeks gestart die geplaatst mag worden in het culinaire genre. Behalve dat het verhaal over koken en een restaurant gaat, wordt er afgesloten met culinaire tips. Het eerste deel van *Lord of Burger* verschijnt komend voorjaar. ➲ Stripmuur 41 in Brussel is getekend door François Walthéry. Uiteraard tekende hij een fraaie *Natasja*. ➲ Bij de Franse uitgever Milan verscheen een roman gebaseerd op het *Thorgal: Het sterrenkind*. Hierin wordt uitvoerig (416 pagina's) uitgelegd hoe het toch allemaal zo ver is gekomen met Thorgal. Weinig plaatjes, maar het omslag is getekend door Rosinski. ➲ Robbedoes en Kwabbernoots meest recente album *Een piccolo in veldgroen* is er nu ook in een Brussels dialect. Het album is extra dik, bevat een lexicon en heeft een harde kaft met linnen rug. ➲ Op 24 december 1959 maakten Bollie en Billie hun debuut in het kerstnummer van *Spirou*. Vijftig jaar later is de gagstrip *Bollie & Billie* nog springlevend, waarbij Laurent Verron alweer een tijdje het stokje heeft overgenomen van wijlen Roba. Deel 29, *Beste maatjes*, is net uit. ➲ Op *www.adidas.com* verschijnen strips over de profvoetballers Emmanuel Adebayor, Steven Gerrard en Ricardo Kaka. Er komen ook papieren comicversies van; die worden via de Adidas-winkels verspreid.

Avonturenstrip over Leonardo da Vinci

*Stripschrift*s Parijse correspondent Erik Svane, een Amerikaanse Deen (!), heeft zich de afgelopen jaren op het schrijven van stripscenario's gestort. Dat heeft bij de Franse uitgeverij Paquet geleid tot een avonturenstripreeks over kunstenaar/uitvinder Leonardo da Vinci: *Général Leonardo*. Inmiddels zijn er twee delen verschenen, waarbij Dan Greenberg het tekenwerk verzorgt.

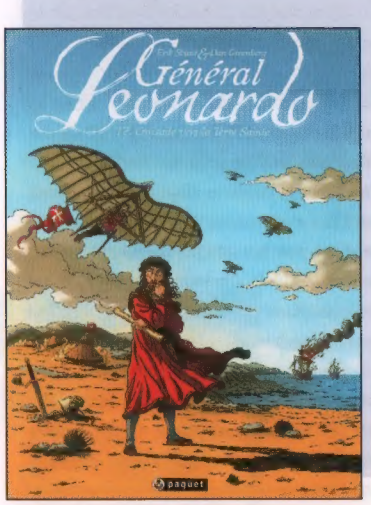

Uitgangspunt van de strip is de vraag wat er zou gebeuren in vijftiende-eeuws Europa wanneer uitvindingen van de Italiaanse 'uomo universale' Leonardo daadwerkelijk gerealiseerd zouden worden.
In ieder geval zou het Vaticaan bij de geniale uitvinder op bezoek zijn gekomen, zo blijkt uit het verhaal, met de vraag of zijn machines, zoals de voorlopers van een bommenwerper, tank en mitrailleur (vandaar de rang 'generaal' voor Leonardo), gebruikt kunnen worden in een nieuwe kruistocht. Da Vinci is niet overtuigd van het nut van deze missie maar wordt gedwongen mee te doen.
In *Général Leonardo* zijn diverse verwijzigingen te vinden naar die andere, bekendere Leonardo-strip: *Leonardo* van Turk en De Groot. Zo duiken er in het eerste deel ook een leerling, een kat en een huishoudster op.
Van *Général Leonardo* zullen naar verwachting drie delen verschijnen. Inmiddels is Svane begonnen aan een nieuw project: de verstripping van het leven van de Amerikaanse president Abraham Lincoln. Zijn streven is ook om nog een western te slijten aan een uitgeverij. RS

Feestnummer van Plots

Het tiende nummer van het Belgische stripmagazine Plots is een feestnummer van 148 pagina's (60 pagina's meer dan normaal) in een mat geplastificeerd buigbaar omslagjasje, dat dan ook plots €10 kost in plaats van de normale €5.
In het blad, dat een oplage heeft van 400 exemplaren en dat financieel wordt ondersteund door het Vlaams Fonds voor de Letteren, staan voornamelijk korte verhalen, variërend van 1 tot 24 pagina's, maar ook hoofdstukken uit langere verhalen. De stijl van de stripverhalen wedijvert in variatie met de diversiteit van de onderwerpen: droge humor, horror, liefdesverhaal, fantasie en onzin getekend à la Keith Haring, in (semi)realistische stijl, houtsnede-achtig, atoomstijl, cartoonesk, aquarel en penseelwerk en gefotoshopped.
Ook interessant is een vraaggesprek met de Amerikaanse tekenaar Theo Ellsworth, een iconoclastische tekenaar die internationaal veel lof kreeg voor zijn boek *Capacity*. DR
Meer info: *www.plotstrips.com* en *theoellsworth.blogspot.com*

→ FLITSEN

➲ De nieuwe *Lucky Luke* verschijnt eind 2010. Het scenario is ditmaal van de hand van Daniel Pennac en Tonino Benacquista. Tekenaar is Achdé. ➲ *Taptoe Winterboek* is uit. Er staat maar één strip in, maar die heet wel *Taptoe* (tekenaar: Sander de Fouw, scenarist: Robbert Damen)! ➲ Met de toetreding van Josje tot de kleuterpopgroep K3 is ook de stripversie aan een herstart begonnen. Het eerste deel heet *Het superheldendrankje*. Het tekenwerk is van Charel Cambré (opvolger van Patrick Roelens); de tekst van Jan Ruysbergh. ➲ Op het nippertje, vlak voor het einde van 2009, verscheen bij uitgeverij Silvester het 'jubileumalbum' *First Moon* van Joe Wight, over de maanmissie van de Apollo 11 veertig jaar geleden. ➲ Eric Schreurs heeft in het fonkelnieuwe *Eisner 3* een surrealistisch verhaal gepubliceerd. Verder staan er in dit nummer van dit literaire striptijdschrift bijdragen van Freek de Jonge en Pieter Hogenbirk (de 'Pagina-monologen'), Chris Ware, Saskia Coster en Nicolaas Provost, Barbara Stok, Berend J. Vonk, Nico Stolk en Niels Bongers, Alex Skim en Arthur de Pins, en Sam Peeters. Het omslag is van Peter Pontiac. Wie zich abonneert krijgt een gesigneerde artprint van Pontiac als cadeautje. ➲ Bij *De Volkskrant* verscheen *Opkomst en ondergang van DSB* met een fraai omslag van Erik Kriek. ➲ Na het succes van *Logicomix* (uitgeverij De Vliegende Hollander) waarbij *De Volkskrant* al een editie van de strip verkocht voordat het boek in de winkels lag, probeert de krant het trucje opnieuw met een album van uitgeverij Silvester. In de maand december is *The*

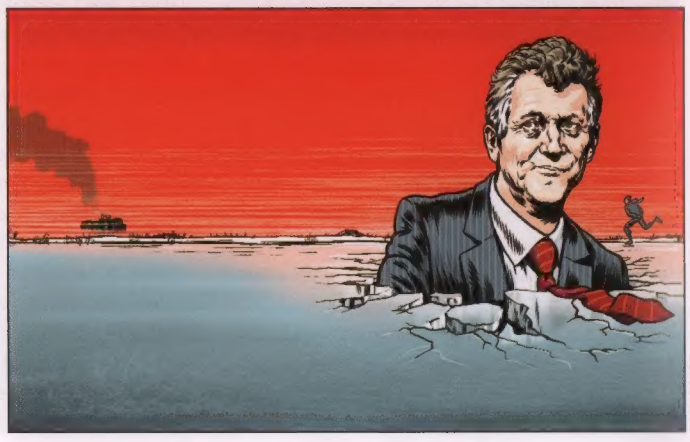

Strip over werkgevers en vakbeweging

Eric Heuvel tekende de strip *Het Van Walraven testament* (40 pagina's, kleur) op scenario van Frank Jonker. De uitgave is een opdracht van de Algemene Werkgeversvereniging Nederland (AWVN) die op deze manier aandacht aan haar negentigjarig bestaan geeft. In dit stripverhaal blijven de twee families Van Walraven en De Volder generaties lang verbonden in hun rollen van werkgever en vakbondsman. De strip start in het heden als Maud, een verre nakomeling van het arbeiders- en werkgeversgeslacht Van Walraven thuiskomt met haar vriend Maarten die van de vierde generatie De Volder is. Hoewel de echte strijdbijl is begraven, is het nog altijd *not done* om je in te laten met representant van de andere kant. Tegen de achtergrond van deze dubbele familiegeschiedenis verweeft scenarist Jonker de geschiedenis van de in oorsprong als Zaanse Werkgevers Vereeniging opgerichte vakbeweging. De wet op de CAO, het ORBA functiewaarderingssysteem, medezeggenschap, deeltijdwerk en arbeidsomstandigheden passeren de revue. De familievertegenwoordigers treffen elkaar in goede en slechte tijden en hebben ook privé nog menig akkefietje met elkaar. Het eerste album werd door algemeen directeur Toon van Asseldonk op 3 oktober tijdens het jubileumcongres van de werkgeversorganisatie overhandigd aan minister Donner, die op het laatste moment de plaats innam van de minister-president. De strip is niet in de handel verkrijgbaar en ook aankloppen bij de AWVN leidt niet tot resultaat. Liefhebbers die een exemplaar willen bemachtigen zullen bezoekers van het congres moeten aanspreken of relatie moeten worden van de AWVN. TdK

Reddition ook al weer 25 jaar

Het Duitstalige *Reddition – Zeitschrift für Graphische Literatur* viert zijn 25-jarig jubileum met een verzorgd vormgegeven en bijzonder informatief dubbelnummer, 49/50, over de relatie tussen het stripverhaal en de literatuur. In drie delen – auteurs, helden & handelingen, en opbouw & vorm – komen talloze aspecten van de strip voorbij in de vorm van beschouwingen en aan de hand van gesprekken met auteurs, striptekenaars en scenaristen. Van Umberto Eco via Guido Crepax die Kafka interpreteert naar verstripte pulpverhalen en de stripreportages van Joe Sacco. Boeiend en lezenswaardig. Bij het tijdschrift is een apart zwart/wit boekje gevoegd dat 25 jaar terugblikt, onder meer met foto's van signeersessies (en tekeningen) van internationaal bekende striptekenaars. DR
Meer info: *www.reddition.de*

Beatles in stripvorm (een vertaling van een Franse productie waaraan vele striptekenaars een bijdrage hebben geleverd) alleen bij de bestelwinkel van *De Volkskrant* verkrijgbaar. De Nederlandse vertaling in paperback telt 256 pagina's en kost €19,95. ➲ Silvester kondigt voor 2010 onder meer aan: de Italiaanse pulpstrip *Dylan Dog*, de zombiecomic *The Walking Dead* (Robert Kirkman), *Elvis – De getekende biografie* (een Duits eerbetoon met onder andere Reinhard – 'Johnny Cash' – Kleist en Uli Oesterle), *S.G.F.* (eigenzinnige 'biostrip' van Simon Spruyt) en *Amulet* (en soort Amerikaanse manga van Kazu Kibuishi). ➲ *Roboboy* van Willy Linthout en Luc Cromheecke is verhuisd van Dupuis naar uitgeverij Catullus. Daar is deel 6, *Grote griezels*, uitgekomen. ➲ De Duitse stripvereniging ICOM heeft weer een jaarboek uitgebracht. In dit *Jahrbuch 2010*, uitgegeven door Burkhard Ihme, is weer volop aandacht voor Duitse stripontwikkelingen, maar traditioneel staan er tevens artikelen in over de stripmarkten in andere landen, waaronder Nederland. ➲ In de reeks Arcadia Archief verscheen inmiddels een tweede deel van *De musketiers*, met achterin een lezenswaardig dossier. ➲ Ter gelegenheid van het tienjarig bestaan van de strip *Eugène* van Jan Dirk Barreveld verscheen bij uitgeverij Silvester een netjes gebonden bloemlezing uit de eerste vier albums, uitgebreid met wat extra strips en een dossier. Gefeliciteerd Jan Dirk! ➲ Dupuis heeft *Guust* in een nieuw jasje gestoken. Het betreft 17 albums, met diverse onuitgegeven illustraties èn met de originele omslagen zoals grootmeester André Franquin ze tekende. De serie zou aansluiten bij twee reeds bestaande delen (18 en 19) van Marsu Productions.

➲ *Hip Comics* is terug. Johan de Neef heeft deel 19170 uitgebracht, met daarin werk van Steven de Rie en Chris Krone, en Ramon Schenk en Rik van Niedek. In het blad is een herdruk opgenomen van een episode van *De Vleermuis*, een creatie uit 1956 van tekenaar Albert Suvie. Prijs van dit nummer: 299 cent. ➲ Meldden we in het vorige nummer dat Sanoma opnieuw een Disney-spinoff heeft uitgebracht *(Willie Wortel)*, nu blijkt dat de uitgeverij blijft doorgaan met het in de markt zetten van nieuwe titels, zoals een *Katrien*-pocket en een *Donald Duck*-posterblad. ➲ De acht delen van Willy Linthouts veelgeprezen maar tragische striproman *Het jaar van de olifant*, die bij uitgeverij Bries verschenen, zijn nu gebundeld uitgegeven bij uitgeverij Meulenhoff/Manteau onder de titel *Jaren van de olifant* (ISBN 978-90-8542-200-6, prijs €24,95). Van *Jaren van de olifant* zijn inmiddels ook een Spaanse en een Engelse vertaling verschenen. ➲ Bij uitgeverij Maarten Muntinga is weer een Rainbow-pocket van *Single* verschenen: *Samen single*. ➲ Het Spectrum heeft in navolging van vorig jaar opnieuw een jaaroverzicht in cartoons uitgebracht. *2009 opgetekend* bevat bijdragen van Bas van der Schot, Jos Collignon, Tom Janssen, Len Munnik en Stefan Verwey. ➲ Het thema van de kinderboekenweek 2010 is 'Het verbeelden van verhalen' (geïllustreerde boeken en strips). ➲ Van *Wallace & Gromit* is nu *The Complete Collection* verschenen Deze dvd bevat de drie (geremasterde) klassieke animatiefilms, de kortere kerstanimatie van vorig jaar met toelichting *(A Matter of Loaf and Death)* en de legendarische korte filmpjes *The Cracking Contraptions*. ➲ Van *Quintett*, een vijfdelige reeks van Dupuis over dramatische ontwikkelingen rond een vijftal mensen tijdens de Eerste Wereldoorlog, verschijnt een deel 0: *De heuvel der beloften*. Bedenker Frank Giroud voelde kennelijk toch nog de behoefte om wat uit te leggen. ➲ Uitgeverij Nieuw Amsterdam heeft onder het motto 'Striptekenen is helemaal niet moeilijk' het doe-het-zelf-leerboek *Striptekenen met Zusje* uitgebracht. Tekenaar is natuurlijk Gerrit de Jager. ➲ Stichting De Koepel, een landelijke organisatie die amateursterrenkundige activiteiten in Nederland ondersteunt, heeft het stripalbum *De levens van Galileo – Een reis door de geschiedenis van de sterrenkunde* uitgebracht. Maker is de Zwitser Fiami Tagada Sàri die al eerder een strip over Einstein afleverde. Meer info: *www.dekoepel.nl* ➲ Aart Cornelissen, auteur van Friestalige strip *Hotze Klots*, heeft voor De Friese Pers Boekerij in samenwerking met de Stichting Sinterklaas Intocht Leeuwarden het Friestalige stripboek *Sinteklaas en de Ferstekling* gemaakt. Het album is in Leeuwarden in een oplage van 5000 exemplaren uitgedeeld op lagere scholen (mogelijk gemaakt met subsidiegeld). Omrop Fryslân maakte er bovendien een televisiebewerking van. Het boekje is nog verkrijgbaar via *www.friesepersboekerij.nl* ➲ Van de Duitse illustratrice Rotraut Susanne Berner is bij uitgeverij Thomas Rap een verjaardagskalender uitgekomen. Eerder al gaf de uitgeverij een soortgelijke kalender uit met werk van Joost Swarte. ➲ *NOS Jeugdjournaal* geeft een eigen magazine uit. In dit *Jeugdjournaal Magazine* staat een strip van Gerard Leever *(Ben Benieuwd)*. ➲ Bij uitgeverij Tirion is een ruim geïllustreerd boek over de animatiestudio Pixar verschenen (*Pixar* van Tim Hauser). ➲ Artez hogeschool voor de kunsten in Zwolle lanceerde het eerste nummer van het tijdschrift *Oogst*, een project van studenten Comic Design, een specialisatie binnen de studie Stories & Design.

De bacteriënjagers van Erik Kriek

Sinds de opkomst van de Mexicaanse griep staat het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), met boegbeeld Roel Coutinho voorop, volop in de belangstelling. Het RIVM houdt zich ondermeer bezig met het bestrijden van infectieziekten en het bewaken van de veiligheid van consumenten. Het instituut kent een geschiedenis die teruggaat tot 1909 toen het als een klein laboratorium voor de inspecteurs van volksgezondheid de eerste onderzoeken deed. Met de Spaanse griep, tuberculose, difterie, tyfus maar ook al syfilis was men in de beginjaren druk. Vanwege het honderdjarige jubileum liet het instituut een boekwerk maken (*Bacteriënjagers en andere verhalen*, ISBN 978-90-6960-219-6, 112 pagina's, kleur, hk, €19,95) met vier verhalen die op verschillende manieren verwijzen naar het werk in het verleden, het heden en de toekomst van het RIVM. Erik Kriek verzorgde bij ieder verhaal een grote openingsplaat en tien kleinere illustraties. De verhalen zijn losjes gebaseerd op waar gebeurde verhalen maar behoorlijk geromantiseerd door schrijfster Afke van der Toolen. De verhalen *Ode aan Eliza* (over een apotheker in de negentiende eeuw), *Bacteriënjagers* (over de jacht naar de oorzaak van een mysterieuze ziekte), *Breuk* (gebaseerd op een oefenscenario van de brandweer uit Rotterdam Rijnmond over een chemische ramp in het havengebied) en *Midsummer Madness* (over het onder vreemde omstandigheden overlijden van een passagier aan boord van een cruiseschip) benoemen en passant het hele werkveld van het RIVM. Daarin spelen milieu, ziekten, voeding en hygiëne een belangrijke rol. Als cadeautje worden achterin alle illustraties van Kriek nog eens in potlood getoond. Marc Sprenger, directeur-generaal van het RIVM, overhandigde deze zomer het eerste exemplaar aan koningin Beatrix. TdK

→ LEZEN

IN DEZE RUBRIEK KOPPELEN WE EEN STRIP UIT HEDEN OF VERLEDEN AAN DE REALITEIT VAN NU.

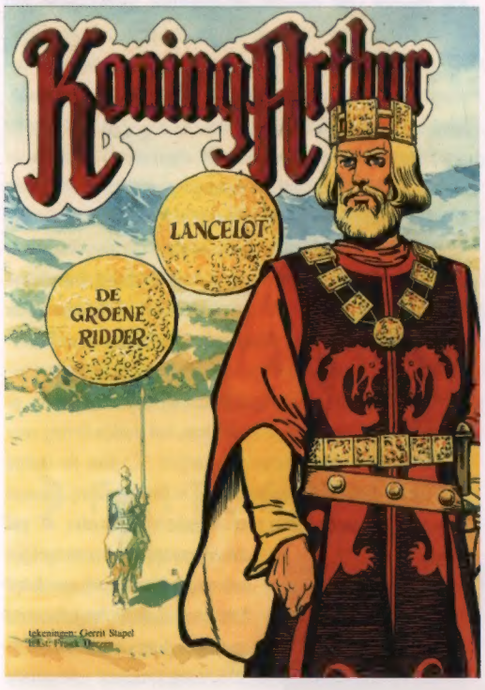

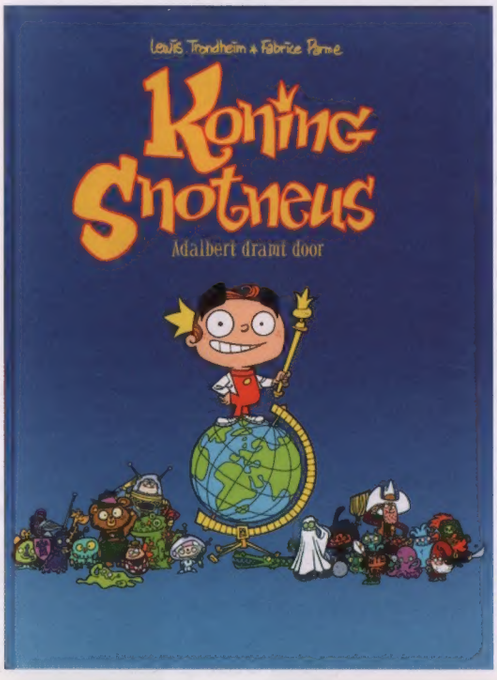

Op 6 januari is het weer Driekoningen. Op die dag herdenkt men de bijbelse gebeurtenis waarbij de drie wijzen Caspar, Melchior en Balthasar vanuit het oosten een ster volgden om uiteindelijk bij het kindje Jezus – de pasgeboren koning der joden – in Bethlehem te belanden.
Daarom raden we deze keer drie koningen aan voor de komende periode. Als eerste *Koning Arthur* (1985), het klassieke verhaal op een *Prins Valiant*-achtige wijze in beeld gebracht door Gerrit Stapel.
Ten tweede *Koning Snotneus* (2004) van Fabrice Parme, op tekst van grootmeester Lewis Trondheim. Voor jong en oud; er zijn inmiddels drie delen verschenen.
En *last but not least* de koning onder de Nederlandse stripkoningen: *Koning Hollewijn* (1955). De best verkrijgbare reeks is die van Skarabee uit 1973, maar die is verre van compleet. De dertigdelige Mondria-reeks die tussen 1981 en 1991 verscheen is beter, maar kostbaar. We wachten vol spanning op een nieuwe welverdiende integrale editie. PB/AvO

Leiders, volgelingen en stripfiguren

Frank Schaper is de man die de perfecte Nike-voetbal uitvond (bestaande uit op elkaar aansluitende lapjes), was KLM executive en gaat nu door het leven als personal coach, trainer en consultant. Vooral vanuit deze laatste functie schreef hij meerdere boeken waaronder recent *Hoe je een geboren leider wordt – Rolmodellen, striphelden en wereldleiders* (Scriptum, ISBN 978-90-5594-647-1, 224 pagina's, kleur, hk, €29,50). Zijn theorie in het boek komt er op neer dat het onderbewustzijn van de mens een grote rol speelt bij keuzes en bestemming. Schaper stelt zichzelf de vraag of zijn striphelden van vroeger als rolmodel hebben gediend. Waarom koos hij voor een baan bij de KLM? Omdat in *Suske en Wiske* KLM-vliegtuigen werden opgevoerd. Mensen spiegelen zich, ze herkennen al dan niet bewust iets van vroeger en bootsen dat na. Niet de geschiedenis herhaalt zich maar wij herhalen de geschiedenis. Voor ons stripliefhebbers is het extra aardig omdat Schaper dat veelvuldig onderbouwt met stripfiguren en stripgebeurtenissen die hij vergelijkt met zichzelf en een reeks aan (wereld)leiders en symbolische handelingen. *Tarzan* heft zijn arm en wijst zijn junglevolgelingen de weg; Hitler, Mussolini, Saddam Hussein en Caesar zien we hetzelfde doen. In *Lucky Luke: Naijver in Painful Gulch* zien we de O'Hara's (grote oren) en de O'Timmins' (grote neuzen) vechten over alles. Lucky Luke hanteert dezelfde aanpak om strijd te beëindigen als Carter die Begin en Sadat bijeen bracht en Clinton die Rabin en Arafat elkaar de handen liet schudden. Zelf heeft Schaper ook een ideaalbeeld. Dat voegt ondermeer de nobelheid van *Don Bosco* (Jijé), de onverschrokkenheid van *Buck Danny* (Hubinon en Charlier), de vindingrijkheid van *Kuifje* (Hergé) en de heldenstatus van *Spider-Man* (Lee en Ditko) bijeen. Zo blijkt het lezen van veel strips toch nog ergens goed voor te zijn. En een geboren leider kun je dus ook na je geboorte nog worden; dat biedt hoop. TdK

→ PORTRET VAN ED

WIE? Willy Vandersteen (1913-1990)
WAT? Schepper van ontelbare reeksen als *Suske en Wiske*, *Bessy*, *De Rode Ridder*, *Karl May*, *Biggles* en *Robert en Bertrand*.
WAAROM? Eerlijk gezegd ben ik geen Vandersteen-fan, maar door zijn onmiskenbare kwaliteiten is het een naam waar je niet omheen kunt. Een waardige afsluiting van deze reeks portretten.

ED HENGEVELD IS STRIPLIEFHEBBER. IN ZIJN VRIJE TIJD TEKENT EN SCHILDERT HIJ. VOOR *STRIPSCHRIFT* LEVERT HIJ DEZE JAARGANG ACHT PORTRETTEN.

→ GAS & LICHT

RIK SANDERS

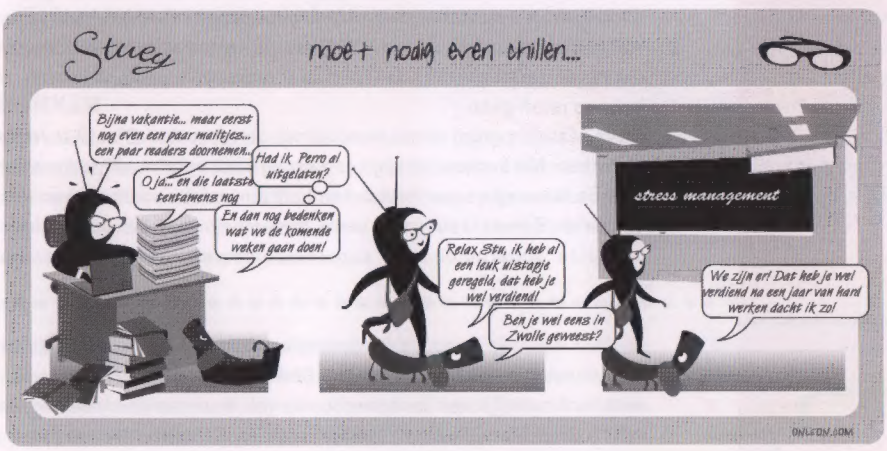
Stuey
moet nodig even chillen...
Bijna vakantie... maar eerst nog even een paar mailtjes... een paar readers doornemen...
O ja... en die laatste tentamens nog
Had ik Perro al uitgelezen?
En dan nog bedenken wat we de komende weken gaan doen!
stress management
Relax, Stu, ik heb al een leuk uitstapje geregeld, dat heb je wel verdiend!
Ben je wel eens in Zwolle geweest?
We zijn er! Dat heb je wel verdiend na een jaar van hard werken dacht ik zo!
ONLEON.COM

Leon Mussche

Illustrator Leon Mussche *(onleon.com)* is vooral bekend als maker van redactionele infographics voor kranten en tijdschriften. Maar hij is van meer markten thuis. Begin 2007 werd Mussche gevraagd een ontwerp in te zenden voor een nieuwe mascotte van de Open Universiteit Nederland (OU). Deze mascotte zou uitingen krijgen in de verschillende media van OU. De universiteit koos uiteindelijk zijn ontwerp: Stuey. Eén van de uitingen werd een strip voor het blad *Modulair* dat de OU onder zijn studenten verspreidt. Sinds 2008 is *Stuey* ook maandelijks in beweging te zien op de website van de open universiteit *(www.ou.nl/modulair)*, in een flash-animatie. RS

NATUURLIJK PUBLICEREN (STRIP)TEKENAARS AL VAN OUDSHER HUN WERK IN DIVERSE KRANTEN EN TIJDSCHRIFTEN, MAAR SINDS DE VOORPUBLICATIEMOGELIJKHEDEN IN REGULIERE STRIPWEEKBLADEN IN NEDERLAND VERSCHRAALD ZIJN VERSNIPPERT HET AANBOD MEER DAN OOIT. STRIPSCHRIFT BRENGT REGELMATIG LICHT IN DE DUISTERNIS EN MAAKT OVERZICHTELIJK WAAR AL DIE LIEVELINGSAUTEURS HUN GAS EN LICHT VAN BETALEN. TIPS VOOR DEZE RUBRIEK WORDEN ZEER OP PRIJS GESTELD.

ADVERTENTIE

STRIPS & VEEL MEER!
STRIPS & veel meer!
Scheffersplein 1 Dordrecht
078 6142012 • stripwinkel-sjors.nl
STRIPWINKEL SJORS
313
driedertien®
STRIPCURIOSA
STRIPCURIOSA
Voorstraat 313 Dordrecht • 078 6489500

ADVERTENTIE

Comic Stripshop
de eerste de beste
Internet-Stripboekhandel.
www.comicstripshop.com
www.stripboekhandel.nl

Nog een crossover voor Hulk.

→ LICHT

Wanneer uitgeverijen als Marvel Comics en DC Comics een grote crossover uitbrengen, pakken ze ook echt groots uit. Dan is al gauw de helft van alle maandelijkse comics direct of indirect betrokken bij dat alomvattende verhaal over een buitenaardse invasie, een onverslaanbare schurk of wat het ook mag zijn dat de schrijvers nu weer hebben bedacht. Zo gaat dat al vele jaren en, mits de lezers niet massaal in opstand komen, zo zal het nog jaren gaan.

Bij DC Comics grijpt sinds deze zomer de crossover *Blackest Night* om zich heen. Het verhaal, dat zijn oorsprong vindt in de maandelijkse comics over de klassieke superheld Green Lantern, is inmiddels als een inktvlek gegroeid. Zozeer zelfs, dat vanaf december speciale miniseries over bepaalde superhelden en superheldenteams op de markt worden

■ **VERTAALD** In Europa is *Blacksad* al een begrip, maar in april 2010 wordt deze populaire stripalbumreeks door Dark Horse in Amerika gelanceerd. Dan verschijnt namelijk een hardcoverbundel van de eerste drie verhalen van de makers Juan Díaz Canales en Juanjo Guarnido. De eerste twee verhalen worden voorzien van een nieuwe lettering.

■ **SAMEN** Tweeling Gabriel Bá en Fábio Moon gaan na een handjevol soloprojecten, waaronder *Umbrella Academy* en *Sugarshock*, weer samenwerken.

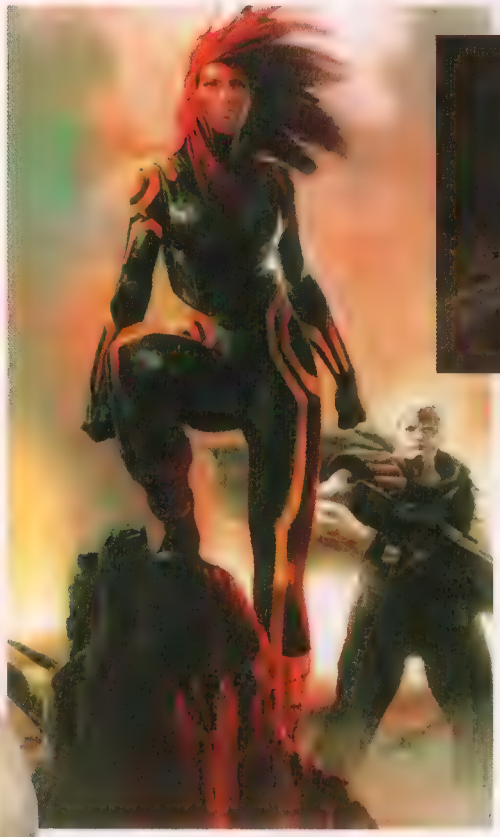

Blacksad nu bij Dark Horse.

Cable keert terug naar het heden.

Nieuw werk Bá en Moon.

gebracht. Het gaat hier om de driedelige projecten *Blackest Night: The Flash*, door Geoff Johns (schrijver van *Green Lantern*) en Scott Kolins (jarenlang tekenaar van *The Flash*), *Blackest Night: JSA*, door James Robinson (*Superman*) en Eddy Barrows (*Teen Titans*) en *Blackest Night: Wonder Woman*, door Greg Rucka (ooit schrijver van *Wonder Woman*) en Australisch talent Nicola Scott. Stuk voor stuk schrijvers van naam, dus dat scheelt.

Een maand later, in januari 2010, gaat DC nog een stap verder met deze crossover. *Blackest Night* gaat over helden en schurken die opstaan uit de dood, maar als personages dat kunnen, waarom niet ook series die ooit ten dode zijn opgeschreven? Dat is het uitgangspunt voor acht specials van acht series die in het verleden zijn stopgezet en nu één extra deel krijgen. Dat wordt zo consequent doorgevoerd, dat de specials ook doorgaan met de oude nummering. Zo kan het dus gebeuren dat fans van de oude series nu worden getrakteerd op een nieuw nummer van onder meer *The Question*, *Starman* en *Catwoman*. Met makers als John Ostrander (*The Spectre*) en Bill Sienkiewicz (*New Mutants*) kiest DC ook hier niet voor onbekende namen die beschikbaar zijn, maar juist voor creatieve zwaargewichten.

Het zijn interessante lichtpuntjes in wat verder natuurlijk een schaamteloze exercitie is in het commercieel volledig uitmelken van een crossoverconcept.

→ DONKER

Ook Marvel Comics rolt al jaren van de ene naar de andere crossover. Op dit moment is het *Dark Reign* dat door zo goed als alle maandelijkse titels raast, een verhaallijn die voortkomt uit *Secret Invasion*, de vorige crossover van de uitgeverij. En omdat Marvel van geen adempauze wil weten, staat de volgende crossover al op de planning.

In januari gaat *Siege* van start, ook weer een logisch vervolg op de recente gebeurtenissen in het Marvel-universum. Het hoofdverhaal wordt gevolgd in de vierdelige miniserie *Siege*, geschreven door Brian Michael Bendis (schrijver van onder meer *Dark Avengers*) en getekend door Olivier Coipel (bekend van zijn werk voor *Thor*), maar daarnaast begint diezelfde maand ook nog de eveneens vierdelige zusterserie *Siege: Embedded* door Brian Reed (*Ms Marvel*) en Chris Samnee (*The Mighty*). Marvel belooft hierna een nieuw tijdperk voor de superhelden. Maar omdat ze dat al sinds de millenniumwisseling roepen, gaat zo langzaamaan toch wat geloofwaardigheid verloren.

Los van al deze grote crossovers die als rode draad door veel titels lopen, maakt Marvel tegenwoordig steeds meer gebruik van stiekeme minicrossovers. Het betreft dan crossovers die slechts een bepaalde 'familie' titels beslaan. De nieuwste exponent daarvan is *Fall of the Hulks*, een verhaallijn die zich beperkt tot het inmiddels aanzienlijke aantal series over het groene gammamonster Hulk. De aftrap wordt gegeven door een tweetal specials, *Fall of the Hulks Alpha* en *Fall of the Hulks Gamma*. Daarna loopt het verhaal door in de verschillende maandelijkse series.

In het hoekje van de aan *X-Men* gerelateerde comicseries staat nog een crossover op stapel. Na *Messiah Complex* en *Messiah War* wordt het in maart 2010 tijd voor *X-Men: Second Coming*, het afsluitende deel van de trilogie over de onzekere toekomst van de mutanten. Een gelijknamige special vormt het startschot, waarna geheel volgens de nu wel bekende blauwdruk de maandelijkse series de rest van het verhaal vertellen. Volgens de eerste berichten zal de tijdreizende Cable eindelijk weer in het heden terugkeren en zal de gevaarlijke Bastion zijn plannen voor de totale vernietiging van de X-Men ten uitvoer willen brengen. Het worden donkere tijden, dat is duidelijk.

olav.beemer@stripschrift.nl

Het bij DC/Vertigo ondergebrachte *Daytripper* wordt een tiendelige miniserie over de schrijver van overlijdensberichten die zijn leven een nieuwe draai wil geven. Het eerste nummer verschijnt in december en kost $2.99. Bá en Moon zijn samen verantwoordelijk voor zowel tekst als tekeningen.

■ VERNIEUWD Het is alweer even geleden dat de serie *Angel*, gebaseerd op de gelijknamige televisieserie van Joss Whedon, enig momentum had. Uitgeverij IDW wil daar verandering in brengen en heeft Bill Willingham (bekend van *Fables*) aangetrokken als nieuwe schrijver. Brian Denham wordt de nieuwe tekenaar van de reeks.

■ FEESTJE In februari 2010 verschijnt bij Image Comics het tweehonderdste nummer van de reeks *Spawn*. Het is de eerste serie van de uitgeverij die deze mijlpaal bereikt en geestelijk vader Todd McFarlane viert dat onder meer met bijdragen van grote namen als Greg Capullo (jarenlang vaste tekenaar) en Robert Kirkman (*The Walking Dead*).

RECHTS - De legendarische totem zoals hij jarenlang op de achterkant van de *Suske en Wiske*-albums stond, is hertekend. Vanaf 2010 wordt dit nieuwe beeld op de achterkant van de albums gebruikt .

Morjaeu en Van Gucht en hun immer kruisende paden

GEERT VAN GHELUWE

Luc Morjaeu (1960) en Peter van Gucht (1963) zijn volgend jaar alweer vijf jaar de nieuwe 'geestelijke vaders' van *Suske en Wiske* van wijlen Willy Vandersteen. Bovendien vieren Suske en Wiske in 2010 hun 65-jarig bestaan. Daarenboven doet het Limburgs Museum in Venlo tot en met 19 september 2010 mee met een grote expositie. Aanleidingen genoeg om Morjaeu en Van Gucht op te zoeken voor een gesprek.

'Al van kleins af aan ben ik met strips bezig geweest,' steekt Luc Morjaeu van wal. 'Behalve tijdens mijn middelbare-schooltijd aan de Antwerpse Academie. Want daar hoorde het niet dat je tekenverhalen maakte'. Peter van Gucht volgde de opleiding Animatie aan de Rits-hogeschool in Brussel. 'Daar werd ik overvoerd met tekeningen. Het was zelfs zo erg dat ik er een vieze smaak aan overhield en zwoer om nooit meer iets met de tekenwereld te maken te willen hebben... Maar het kan verkeren. Via de reclamestudio, waarvoor ik spotjes ontwierp en insprak, kwam ik in contact met Marc Legendre. Die moedigde mij in de jaren 1980 aan om mijn eerste stappen als scenarist te zetten. Biebel was de naam van het gekke mannetje en de 'één strook-' en 'één pagina'-gags vloeiden voortaan uit mijn pen. Toeval of niet en dat wisten we pas achteraf, werkten Luc en ik toen voor de eerste keer samen zonder het zelf te beseffen'.

Verklaar jullie nader?!

Luc Morjaeu: Peter maakte de scenario's die hij aan 'de baas' Marc Legendre gaf die ze op zijn beurt weer aan mij doorstuurde. Aan de hand van Peter zijn 'moppetjes' tekende ik die dan, onder de naam Mormic, verder uit. Wij wisten van elkaars bestaan niet af. Onze eerste ontmoeting in de ATV-studio's was dan ook eerder hilarisch. We hadden beiden en onafhankelijk van elkaar de opdracht gekregen om een *Biebel*-tekenfilmproject met korte animaties voor te bereiden. We stonden echt letterlijk maar ook figuurlijk met ons mond vol tanden toen we elkaar zagen...'

Wie of wat was Mormic?

Morjaeu: Collega Dirk Michiels had ik leren kennen op de Gemeentediensten van Puurs waar ik in de jaren 1980 mijn burgerdienst vervulde en hij in vast dienstverband werkte. Het bleek al gauw dat we beiden bezeten waren van strips en die gezamenlijke obsessie resulteerde in Studio Mormic. Op het hoogtepunt hadden wij vijf mensen in loondienst. De Vlaamse mediazender VTM liet ons onder meer een *Familie Backeljau*-strip rond Luk Wyns maken. Dat was meteen 'volle gas', ook al omdat Marc Legendre – alweer hij! – aan de eerste aflevering meewerkte. Het was trouwens cabaretier Wyns zelf die aan de basis stond van onze eerste echt

FOTO GEERT VAN GHELUWE

LINKS - Luc Morjaeu en Peter van Gucht signeren op de Antwerpse Boekenbeurs 2009.

inhoudelijke ontmoeting. Hij nodigde ons bij hem thuis uit om samen een scenario op poten te zetten voor een reclamefilmpje over de gsm-operator Proximus. We brainstormden wat en maakten vooral meerdere flessen wijn soldaat, maar die reclamespot is er nooit gekomen. Wel ontstond er een klik tussen Peter en mij om in de nabije toekomst eens 'wat' samen te gaan doen.

Rafke de Raaf en Biep & Zwiep

Peter, jij was al toch een tijdje actief rond het later ter ziele gegane *Suske en Wiske weekblad*?

Peter van Gucht: Samen met *Robert en Bertrand*-tekenaar Ron van Riet leverde ik in de jaren 1990 voor *Suske en Wiske weekblad* regelmatig een gagstrook met de grote en de kleine clown Zwik en Zwak. Ook zette ik met Jan Bosschaert *Zapman* op; die strip heeft ook jaren in het Vlaamse *Teveblad* gestaan. *Rafke de raaf* betekende de eerste echte samenwerking met Luc: een stripje rond een raaf met een strikje die dacht dat hij een graaf was.

In eerste instantie bedacht en tekende ik die zelf voor het Brasschaats magazine *Grafocom*. Luc vond het idee leuk en we konden er mee debuteren in *Suske en Wiske weekblad*. Er verscheen zelfs in 2002 een album: *Rafke de Raaf in de nesten*.

Daarnaast werkten Luc en ik vanaf 2000 aan verhalen over de toenmalige Vlaamse meidengroep M-Kids. Ook was er de heksenserie *Biep & Zwiep* die in de jaren 1990 in de *Jommekeskrant* verscheen, maar dat was meer Luc zijn ding. Op het laatst heb ik nog grappen verzonnen, maar de strip stopte in 2002 omdat de albumverkoop tegenviel. Luc ging bovendien in 2000 Jef Nys assisteren met het tekenen van *Jommeke*.

Hoe ben je bij Jef Nys terechtgekomen?

Morjaeu: Jef Nys, Willy Vandersteen en Bob de Moor waren mijn stripidolen. Als prille twintigjarige solliciteerde ik bij 'meneer Nys'. Pas jaren later kon ik aan de slag als één van zijn drie assistenten. Hij stelde strikte eisen aan het tekenwerk, maar altijd op een positieve manier. Nys kon als geen ander de vinger op de wonde leggen waar het bij de voorgeschotelde strippagina's verkeerd zat. Nadat dat euvel was verdwenen, kletsten we uren over Disney, een gemeenschappelijke fascinatie.

Ik vind dat Jef Nys als tekenaar lange tijd zwaar onderschat is geweest. Gelukkig kreeg hij op het einde van zijn loopbaan de erkenning die hij verdiende, onder meer via de toekenning van de Gouden Adhemar op Strip Turnhout.

LINKS - Illustratie met de hilarische heksen Biep en Zwiep, ook gebruikt als nieuwjaarskaartje.

LINKSONDER - Omslag voor een pocket met drie *De familie Backeljau*-verhalen, gebaseerd op de populaire Vlaamse tv-serie. In één van de verhalen verkleedt de familie Backeljau zich als Suske, Wiske, Lambik, Jerom en tante Sidonia om de Gyronef te kunnen lenen van professor Barabas.

ONDER - Schets voor het omslag van het *Jommeke*-album *De laatste viking*. Het omslag werd nadien door Jef Nys zelf in inkt gezet.

RECHTS - Tekening gemaakt voor *Het Nieuwsblad* naar aanleiding van het overlijden van Jef Nys.
ERNAAST - *Rafke de raaf:* gagstrip op scenario van Peter van Gucht. Werd gepubliceerd in *Suske en Wiske weekblad.*

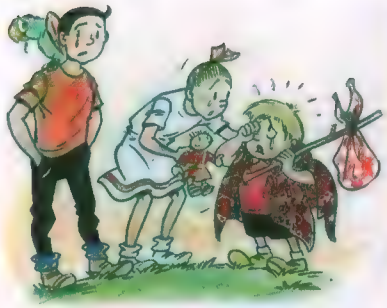

Toch doken jij en Peter korte tijd later opnieuw zonder het van elkaar te weten in dezelfde studio op...

Morjaeu: Hans Bourlon van Studio 100 wilde mij als tekenaar aantrekken. Ik hield steeds de boot af door te zeggen dat ik heel veel werk had. Tijdens een ontmoeting in in de Antwerpse Arenbergschouwburg constateerde hij dat ik dikker was geworden. 'Dat komt door het vele feesten', zei ik hem lachend. Dan heb je het dus niet meer erg druk, was zijn conclusie en ik kon direct bij Studio 100 aan de slag om de tekenstudio te begeleiden. En ja hoor, daar bleek Peter al bezig met het schrijven van scenario's voor *Kabouter Plop*, *Wizzy & Woppy* en andere producties. Wij waren blijkbaar voorbestemd om samen stripproducties te maken!

Suske en Wiske

Hoe kwamen jullie bij Studio Vandersteen terecht?

Morjaeu: Peter werkte sinds begin 2003 bij Studio Vandersteen waar hij, na de pensionering van Paul Geerts, Marc Verhaegen assisteerde met de scenario's. *De flierende fluiter*, deel 286, was het eerste album waarvoor hij volledig het scenario schreef. Iedereen weet inmiddels dat er begin 2005 een 'bom' ontplofte in de Studio. De erven Vandersteen hadden besloten om de Studio door een team te laten leiden, waarna Verhaegen vertrok. Peter stelde Helena Vandersteen voor om mij als teamleider aan te stellen. Eerst zag ik dat niet zitten want ik was nog volop met *Jommeke* bezig. Gelukkig drong Peter aan waardoor ik toch resoluut voor *Suske en Wiske* koos.

BOVEN - *Jerom*-omslag getekend in de stijl van de beginjaren van de *Jerom*-uitgaven. Werd later geïnkt door Eric de Rop.

RECHTS - Studie van het hoofd van Lambik. Gemaakt voor het uitproberen van verschillende emoties en als modelsheet voor de studio.

ERNAAST - Schetsen van Wiske voor *De rillende rots*, het eerste *Suske en Wiske*-album dat in 2010 verschijnt.

GEHEEL RECHTSBOVEN - Eén van de omslagschetsen voor *De rillende rots.*

ERONDER - Omslag van de luxe-uitgave van *De werken van Lambik*, een kort verhaal dat in *Tros Kompas* verscheen.

Ons team bulkt van de vakmensen met veel liefde voor het stripmetier. Eric de Rop is sinds 1986 de vaste inkter en drukt op die manier zijn stempel op de uitstraling. Dirk Stallaert en Charel Cambré werken af en toe mee als tekenaar terwijl Peter Quirijnen de decors voor zijn rekening neemt.

Van Gucht: Het spreekt vanzelf dat we trots zijn om te mogen werken aan één van de oudste stripreeksen uit onze contreien. Het is de realisatie van een kinderdroom want zeg nu zelf: 'wie droomt er niet van om ooit de stripreeks te mogen continueren die hij als scholier zelf las?!' Veel contact met de vroegere tekenaars is er niet echt. Het deed ons daarom deugd dat Paul Geerts, toch de pupil bij uitstek van wijlen Willy, een brief stuurde waarin hij ons feliciteerde met het bereikte studioresultaat. Wij beseffen nu pas wat voor karwei het voor Paul is geweest: dertig jaar lang elke dag èn elke nacht bezig zijn met *Suske en Wiske*.

Morjaeu: Jammer genoeg heb ik Willy Vandersteen maar één keer in mijn leven ontmoet. En ik durfde op dat moment het zeker niet over mijn eigen strips te hebben!

Hoe ziet de planning van *Suske en Wiske* er op de korte termijn uit?

Morjaeu: Als opvolger van verhaal 306, *De stralende staf*, staat *De rillende rots* in de kranten. Daarna komen *De gamegoeroe*, waarin Suske een online-monstergame wint en Wiske de inzet wordt van een 'live reality spel', *De watersater* en *De halve Havelaar*. Inmiddels zijn we gestart met het maken van het eerste verhaal voor 2011 – *De zappende ziel* – waarbij de teletijdmachine de stripfiguren naar het oude Griekenland flitst. Ook voor het Nederlandse televisieblad *Tros Kompas* blijven we wekelijks aanleveren. Die verhalen tellen overigens maar 22 pagina's.

Wie is nu eigenlijk de ster van de reeks?

Van Gucht: Eigenlijk eist Lambik die rol onbewust op'. Het zal zeker te maken hebben met het fenomeen van de 'levende' Lambik, al vele jaren vertolkt door Ronald van Rillaer in de musicals. In *De jokkende joker* stond Lambik trouwens een keer op non-actief. Daarnaast hebben we beiden wel een boontje voor de geesteszieke Van Zwollem. Een tè gek figuur waar je vele kanten mee op kan en die in *De toetercup* in *Tros Kompas* een hoofdrol kreeg toebedeeld.

Fans

Het favoriete album van Van Gucht is het actieverhaal *De dolle musketiers*, terwijl Morjaeu kiest voor *De duistere diamant*, een sfeervoller avontuur. Wat zijn eigenlijk de ingrediënten van een goed *Suske en Wiske*-verhaal?

Morjaeu: De basis blijft elke keer een spannend en goed verteld scenario, doorspekt met humor. Maar of een album een grote hit wordt, is van te voren niet te zeggen. Wij denken soms: 'Dit is nu eens een echt Vandersteen-verhaal!', en dan vallen de verkoopcijfers tegen, terwijl een naar ons idee 'gewoon' album uit de reeks juist heel goed verkoopt. Wat we nooit hadden verwacht, was de opwinding rond de Friese versie van *De Elfstedenstunt*. *Suske en Wiske* is dan wel een gekend handelsmerk, maar wat dat album teweeg bracht, was niet normaal. Volgens mij is bijna elke Fries in die dagen erop uit getrokken om dat album in 'zijn' taal te bemachtigen.

Zijn fans in Nederland anders dan in Vlaanderen?

Van Gucht: Ja! In Vlaanderen verloopt alles veel gereserveerder zonder al te veel poeha. In Nederland daarentegen reageren de fans heftiger en opent *Suske en Wiske* nog altijd vele deuren. De reclameacties draaien er nog steeds op volle toeren. Denk aan Albert Heijn die op onregelmatige basis gadgets en albums uitbrengt.

Bij de aftrap van de *Suske en Wiske*-expo in Venlo op vrijdag 22 mei, dus zowat vijf maanden voor de officiële openingsdatum van 15 oktober, hebben wij maar liefst drie (!) uur aan één stuk affiches zitten signeren. Wij keken er onze ogen uit van verbazing en kregen – echt waar – kippenvel. We hebben het één keer nog doller meegemaakt. Dat was in Almere bij de presentatie van het speciale album *De Weerwaterman* in november 2006. Naar verluidt sloten fans bijna drie straten verderop achter in de rij aan!

geert.van.gheluwe@stripschrift.nl

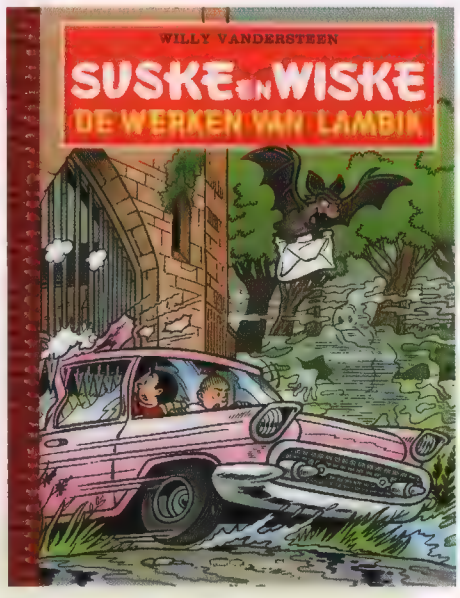

Limburgs Museum

De expositie Suske en Wiske – De fantasievolle vertellers *in het Limburgs Museum van Venlo loopt nog tot en met 19 september 2010. Op* **www.limburgsmuseum.nl** *is er meer over te lezen. Veel levensgrote afbeeldingen van de personages uit* Suske en Wiske *brengen er leven in de brouwerij. Uiteraard is er aandacht voor de verhalen die zich in Limburg afspelen, zoals* De mysterieuze mijn *en* De dulle Griet. *In het eerste deel van de expo komt de bezoeker alles te weten over de geschiedenis van de strip, de verschillende tekenaars en de vernuftige uitvindingen van professor Barabas. Daarna nemen Suske en Wiske de bezoeker mee naar de fantasiewereld van Willy Vandersteen. Verder is er een speciaal album te koop:* De werken van Lambik.

Kerstochtend 2004. Een buitenhuisje in de bergen. Voor Apostolos Doxiadis (1953, Brisbane, Australië, maar uit Griekse ouders en opgegroeid in Athene) geen 'vrede op aard'. Hij heeft de wekker op vijf uur gezet en leest de eerste helft van zijn ambitieuze, al jaren voortdurende stripproject *Logicomix*, waarvoor hij het script schreef. Hij staat zichzelf vijf minuten paniek toe en besluit de helft te herschrijven.

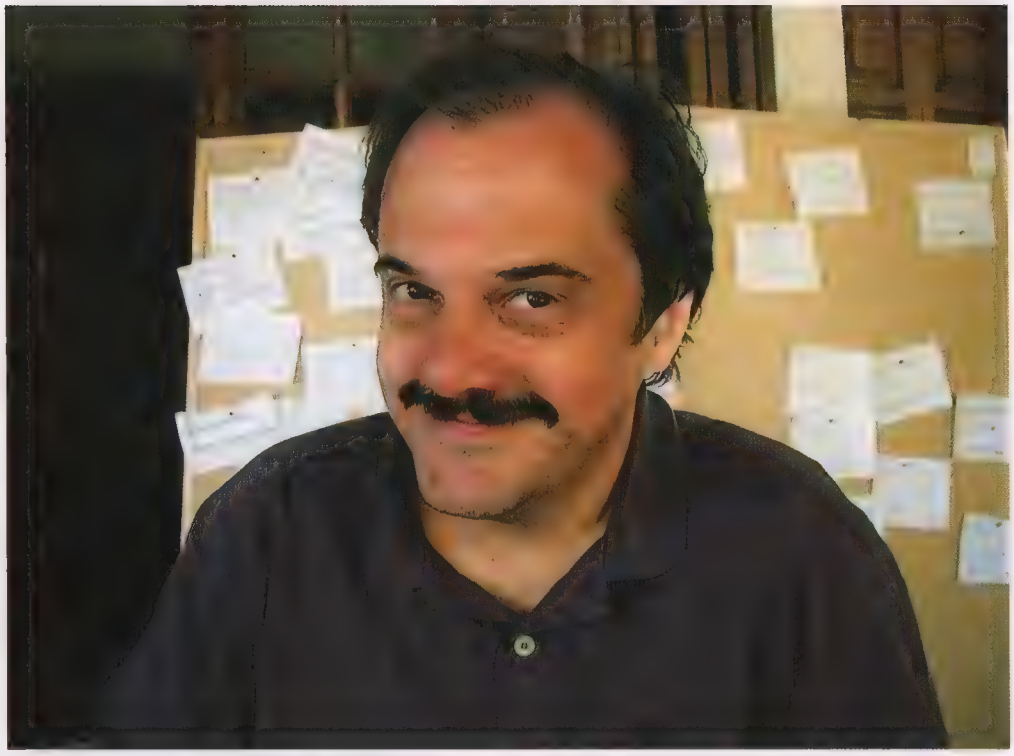

Een herfstige novemberdinsdagmiddag, 2009. Apostolos Doxiadis brengt een bliksembezoek aan Amsterdam, tussen lezingen op de Londense stripbeurs Comica en gastcolleges op universiteiten door. Hij lijkt op zijn stripversie, maar met een maatje en wat grijze haren méér. De honderduit pratende Doxiadis erkent dat hij vijf jaar geleden geen stuiver meer gaf voor Logicomix.

Apostolos Doxiadis: Ik voelde me net als Bertrand Russel, de hoofdpersoon uit mijn verhaal. De filosoof en wiskundige Russel moet halverwege zijn leven bekennen dat zijn droom, het ontwerpen van een absoluut betrouwbare grondslag voor logisch redeneren, is mislukt. Toen besloot ik om Russel belangrijker te maken en zijn rol te vergroten, met minder theorie en meer persoonlijk drama. Symbolisch laat ik dat eerste deel nu eindigen met een gedesillusioneerde Russel en denk aan die kerstochtend.

IK BEN ALECOS. IK HOOP DAT JE ONS PROJECT LEUK VINDT.
ANNIE. DANKUWEL VOOR DE 'ULP!
DIE JE MISSCHIEN HELEMAAL NIET NODIG HEBT!
En s'foutant pas mal du r'gard oblique des paisants honnêtes... Les amoureux qui s'becot honnêtes... Les amoureux qui s'becot
IK BEN ANNE. IK DOE DE RESEARCH. IK *HELP* ALLEEN MAAR.
IEMAND *KOFFIE?*

ONDER - De roman begint bij de makers, twee schrijvers en drie tekenaars, waarvan Annie, met charmant Frans accent, zo uit *Meneer Johan* van Dupuy & Berberian lijkt te zijn weggelopen.

Waanzinnig gek

Je hebt het script samen met je jeugdvriend Christos Papadimitriou geschreven. Maar het grootste deel komt van jou. Je bent wel eerlijk in de verschillen tussen jouw ideeën en die van Papadimitriou, die lijken op de verschillen tussen hoofdpersoon Russel (1872-1970) en diens collega Alfred North Whitehead (1861-1947). Hoe zit dat?

Papadimitriou is professor in de informatica, hij is optimistischer dan ik. Zoals je in het slot leest, ziet hij de computer als hèt antwoord op Russels zoektocht naar waarheid. Maar ik wilde meer psychologie, meer universele wijsheid en twijfel, en *Logicomix* eindigt dan ook met klassiek drama, het vijfentwintig eeuwen oude toneelstuk *Oresteia* van Aeschylus.

Maar Papadimitriou's visie hoort beslist in het verhaal thuis. In tegenstelling tot Russel en Whitehead, die uit elkaar groeiden, zijn wij nog steeds vrienden!

Voel je je in de eerste plaats wiskundige of verhalenverteller?

Ik heb wiskunde gestudeerd, maar daarna heb ik altijd de verhaalvorm gezocht. Ik heb films gemaakt, zoals *Terirem* in 1988 en toneelstukken en boeken geschreven (*Oom Petrus en het vermoeden van Golbach*, vertaling 2000. WM).

Een belangrijke vraag, die me altijd heeft beziggehouden, is waarom zoveel grote denkers in mijn vakgebied waanzinnig gek zijn geworden? Die vraag heeft tot *Logicomix* geleid en dat is dus in de eerste plaats een vertelling, met wiskunde en logica als thema.

Het antwoord op die vraag? Dat weet ik niet, maar ik weet wel dat het omgedraaide ook waar moet zijn: je moet een beetje gek zijn om aan zo'n absoluut systeem voor wiskunde en logica te werken, anders begin je er niet eens aan! *(breed grijnzend)* Dat geldt ook wel voor dit boek, ja. Overigens is het zeker geen *Logica voor dummies!* geworden. Ik vraag bij lezingen altijd naar de belangstelling van de bezoekers, die is *fiftyfifty* tussen wiskunde en het verhaal.

Matroesjkapoppen

Vonden jullie makkelijk een uitgever voor het toch veeleisende boek?

Logicomix is geen logica voor dummies

WILLARD MANS

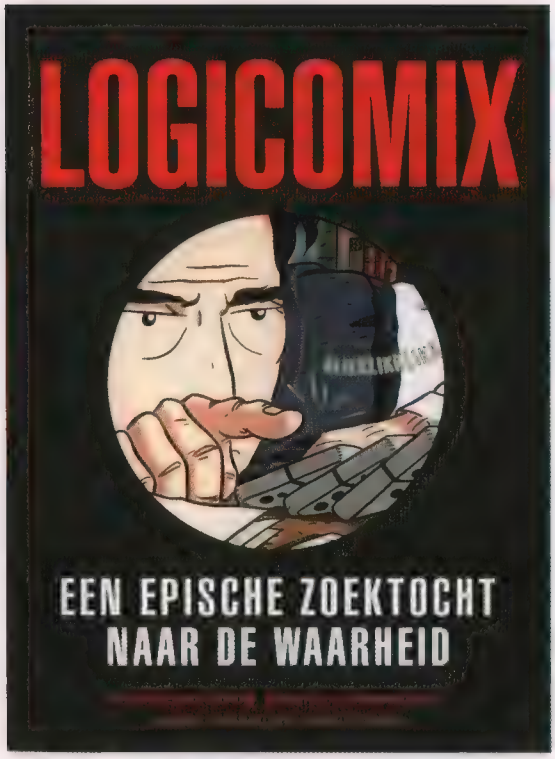

Apostolos Doxiadis: 'Ik ben een leugenaar!'

In Griekenland hebben we een kleine uitgever, die wèl twee Nobelprijswinnaars uitgeeft. *Logicomix* is toch een groot succes geworden. De best verkochte stripromans in Griekenland zijn *Een deken van sneeuw* van Craig Thompson en *Persepolis* van Marjane Satrapi, met elk zo'n tweeduizend stuks.

Wij staan nu met ons boek op 45.000 exemplaren! De Engelse vertaling is van onszelf, in de Verenigde Staten was de eerste druk van 30.000 stuks na de topnotering in de tiplijst van het *Times Literary Supplement* gelijk uitverkocht. Nederland is het eerste land waar de strip buiten het Engels vertaald is en er zijn 15.000 boeken verkocht (Lezers van *De Volkskrant* konden *Logicomix* als eersten kopen, dat hebben ongeveer 7500 mensen gedaan. Die editie heeft een staalblauwe omslag, de winkeleditie is zwart – leuk voor verzamelaars. WM).

Waarom koos je voor een strip, terwijl je al ervaring hebt met andere vertelvormen?

Omdat ik van strips houd! Ik las veel: eerst natuurlijk *Asterix*, *Peanuts*, *Kuifje*. Ik wilde trouwens ook een strip in klare lijn, maar niet zo rigoureus. Je ziet bij ons dus wel schaduw in de gezichten, veel zelfs. Later pakte ik *Watchmen*, *Maus* en Scott McClouds boeken over strips.

Logicomix bewijst nog eens dat de stripvorm geschikt is voor complexe verhaalstructuren. Je kunt lagen aanbrengen, net als in die Russische Matroesjkapoppen. Er is ons verhaal, hoe wij dit boek maakten. Er is het levensverhaal van Bertrand Russel en er is de geschiedenis van de logica (Doxiadis heeft enorme schik bij de opmerking dat Nederlanders dit het 'Droste-effect' noemen. WM).

Sommige stripliefhebbers verwijten ons dat er te weinig vormexperimenten in zitten, maar dat was onze opzet niet: de vorm komt voort uit de inhoud. Met tekeningen uitleggen waarom de zin 'Ik ben een leugenaar' een paradox is, daar gaat het ons om.

willard.mans@stripschrift.nl

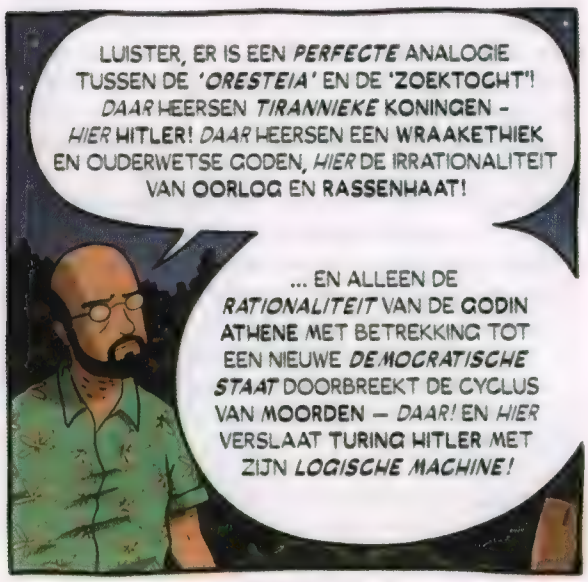
LUISTER, ER IS EEN *PERFECTE* ANALOGIE TUSSEN DE *'ORESTEIA'* EN DE 'ZOEKTOCHT'! *DAAR* HEERSEN *TIRANNIEKE* KONINGEN – *HIER* HITLER! *DAAR* HEERSEN EEN WRAAKETHIEK EN OUDERWETSE GODEN, *HIER* DE IRRATIONALITEIT VAN OORLOG EN RASSENHAAT!
... EN ALLEEN DE *RATIONALITEIT* VAN DE GODIN ATHENE MET BETREKKING TOT EEN NIEUWE *DEMOCRATISCHE STAAT* DOORBREEKT DE CYCLUS VAN MOORDEN – *DAAR!* EN *HIER* VERSLAAT TURING HITLER MET ZIJN *LOGISCHE MACHINE!*

LINKSONDER – Logicomix eindigt dan ook met klassiek drama, het vijfentwintig eeuwen oude toneelstuk *Oresteia* van Aeschylus.

Doorzetten en niet terugdeinzen

Logicomix *is een 352 pagina's dikke striproman over 'een epische zoektocht naar de waarheid'. De roman begint bij de makers, twee schrijvers en drie tekenaars, waarvan Annie, met charmant Frans accent, zo uit* Meneer Johan *van Dupuy & Berberian is weggelopen.*

De hoofdpersoon van hun verhaal is de filosoof Bertrand Russel. Hij houdt een lezing op 4 september 1939, waarin hij terugkijkt op zijn leven en op zijn zoektocht naar een grondslag voor de waarheid. Tijdens die zoektocht ontmoet hij allerlei collega-vorsers. Logicomix *is ook maatschappelijk relevant. In de zaal zitten activisten, die Russels standpunt over de op handen zijnde Tweede Wereldoorlog willen weten. Dat krijgen ze, maar pas op het eind van het verhaal. Lezing vergt wel doorzettingsvermogen van de lezer, die niet moet terugdeinzen voor op het eerste oog ingewikkelde materie. Door steeds de twijfels bij henzelf te tonen, winnen de makers de sympathie van de lezer. En er is drama genoeg in het leven van Russel, die als kind bang was voor een gestoorde oom en die later zoveel waanzin zou tegenkomen. En er is humor, de hond in het verhaal heet Manga en er zijn taalgrappen. Alecos Papadatos en Annie Di Donna tekenen met veel vaart in strakke lijnen en heldere kleuren.*

Een recensie van Logicomix *staat in* Stripschrift 404.

D – René Windig, tekenaar en auteur van *Heinz*.

E – Eddie de Jong, ook tekenaar en auteur van *Heinz*.

H – Het voorplat van de reeks is een ontwerp van de onvolprezen Paul Bodoni.

V – De eerste, met de hand ingekleurde, avonturen van *Heinz*. Pagina 21 uit het boek *Heinz van H tot Z 1: H*.

A – Joost Swarte heeft aan *Heinz van H tot Z* meegewerkt als adviseur en supervisor.

N – Robbert Jan Henkes wijst op een 'storende' fout in één van de *Heinz*-stroken.

HEINZ – Ondanks vrijdag de dertiende is 'iedereen' aanwezig.

Vrijdag 13 november werd in Amsterdam op feestelijke wijze de eerste bundeling van *Heinz* gepresenteerd. Een week later kon men voor het eerst in de geschiedenis van de striphistorie het lang verwachte Heinzmuseum bezoeken. Nu Het Rijks en Het Stedelijk in Amsterdam dicht zijn is er gelukkig wel Het Heinz. Een idee voor de Kerstvakantie?

HAN VAN BUUREN
FOTO'S ANS NOLTEN

Heinz van H tot Z 1: H

Windig & De Jong
Oog & Blik/Bezige Bij 2009
ISBN 978-90-5492-196-7
Prijs €34,90
240 pagina's
kleur (hk)

Op de kalender is vrijdag de 13e een dag met een slecht imago. Stripliefhebbers zijn gelukkig niet zo bijgelovig en iedereen is er, in stripwinkel Lambiek. Een feestelijke gebeurtenis ingeleid door Joost Swarte die als 'adviseur' en 'supervisor' bij *Heinz van H tot Z* optrad. Op de rug van het boek herkennen we zijn grafische bijdrage. Erik Bindervoet en Robbert-Jan Henkes, vertalers, schrijvers, dichters, tekenaars, performers maar bovenal *Heinz*-fans van het eerste uur wijzen op de fouten die zij in het boek hebben aangetroffen.

Een kloeke uitgave in kleur met liefst 240 pagina's, een harde kaft, in een oplage van 3000 exemplaren. *Heinz van H tot Z 1* handelt over de jaren 1987 t/m 1989, het begin van de strip. Een boek met omslagstudies, schetsen, inspiratiebronnen en verhaaltjes die nog niet eerder in druk zijn uitgegeven. Een konijn, dat verdacht veel lijkt op verhalenverteller Oom Wim uit *Robbedoes*, vertelt op de eerste pagina's het een en ander over de avonturen van Windig & De Jong. De lezer maakt kennis met strips uit hun beginperiode zoals *Dick Bosch*, *Donald Duck*, en *Rockin' Belly*. Het boek is verder rijk gedocumenteerd met foto's, krantenartikelen en afbeeldingen van objecten uit de collectie van het Heinzmuseum.

Uiteindelijk gaat het natuurlijk om de pagina's met *Heinz*-stroken die speciaal voor deze uitgave door het tekenduo ouderwets met de hand zijn ingekleurd. De kat met een anarchistische levensvisie, een gecompliceerd karakter en manisch depressieve neigingen. Buiten zijn wil beleeft hij een groot aantal avonturen. Kleine verhalen uit het grote leven. Volgens 'kenners' een strip met literaire kwaliteiten. Een bijzonder project van Hansje Joustra, uitgever van Oog & Blik die bij de presentatie het boek enthousiast omhoog houdt. De Nederlandse stripwereld wordt niet vaak verwend met dit soort uitgaven. Het is de bedoeling dat er nog vier delen volgen: *E*, *I*, *N* en *Z*, die samen het woord Heinz vormen.

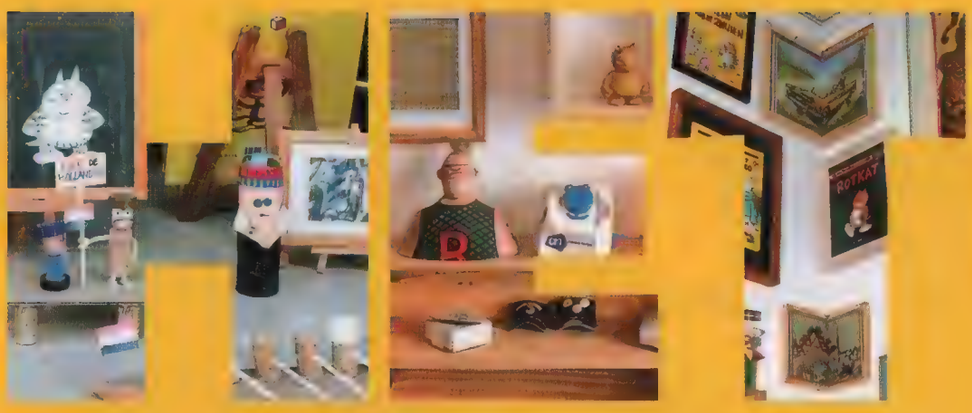

H – Buitenetalage van het Heinzmuseum met Windig- en De Jong-objecten uit de cursus *Creatief met kurk*.

E – Kleine objecten uit de museumcollectie, zoals links een borstbeeldje van Rockin' Belly ooit gemaakt door twee studenten uit Enschede.

T – Een bezoeker moet vooral op de kleintjes letten, zoals twee ingelijste afbeeldingen die over een hoek verdeeld zijn.

I – Kurkfiguurtje dat de voorliefde voor Scandinavië uitdraagt.

S – De muze van Eddie en René: Dolly Parton.

OPEN – Impressie van het museum, met onder andere drie boekjes van *Felix the Cat* van Otto Messmer, de Godfather van alle strip- en filmkatten, uit de beginjaren van de vorige eeuw.

Het Heinzmuseum

Met de feestelijke presentatie van het boek *Heinz van H tot Z 1* in galerie Lambiek waren de *Heinz*-activiteiten in november 2009 nog niet afgelopen. Zaterdagmiddag 21 november, een week na de presentatie van het boek werd in Amsterdam het Heinzmuseum geopend.

In de Nieuwe Amstelstraat aan de voorgevel van nummer 111, vlakbij de Stopera, wappert de *Heinz*-vlag vrolijk in de wind. Het museum zou eigenlijk vorig jaar met Pasen zijn deuren openen. Dat is niet doorgegaan omdat *Het Parool* onverwacht stopte met publicatie van *Heinz*-stroken. De tekenaars hadden er even geen zin meer in. *Heinz van H tot Z* was de stimulans om de museumplannen voort te zetten. Het tweede museum in Nederland dat aan het stripverhaal is gewijd. Met een expositieruimte van ongeveer 25 vierkante meter zijn Parc Astérix en Disneyland bijna overbodig geworden. Hoewel ze het zelf ontkennen blijkt uit veel objecten dat Windig en de Jong toch de cursus *Creatief met kurk* hebben gevolgd. Dat wordt al duidelijk in de buitenetalage naast Italiaans restaurant Da Diego waar een galeischip van kurk, een kurk in een strandstoel en een *Kuifje*-poppetje van hetzelfde materiaal is te zien.

Binnen zijn de wanden van de studio van Windig & De Jong, vroeger een galerie, van onder tot boven en van links naar rechts voorzien van ingelijste afbeeldingen, objecten en uiteraard veel kurk. Drie boekjes van *Felix the Cat*, uit de jaren 1920, nemen een prominente plaats in. Het eerbetoon aan de film- en stripkat van Otto Messmer, Gothfather van alle strip- en filmkatten in de hele wereld. Een bezoeker moet vooral op de 'kleintjes' letten, zoals bij voorbeeld twee kleine ingelijste afbeeldingen die links en rechts met lijst over een hoek verdeeld zijn. Kijk ook naar de afbeelding van Dolly Parton in een donkere hoek, die iets vertelt over de muziekkeuze van Windig & De Jong en het liefje van Heinz. Bijzonder zijn ook de kleine, uiterst zeldzame, borstbeeldjes van stripfiguren Rockin' Belly en Dick Bosch. Ooit gemaakt door twee studenten uit Enschede en in een beperkte oplage te koop aangeboden. Het museum heeft een heuse museumwinkel waar men *Heinz*-albums kan aanschaffen. Kennissen en familieleden van de tekenaars zijn als suppoosten aangetrokken. Het is niet onmogelijk dat op sommige dagen de tekenaars zelf in hoogsteigen persoon aanwezig zijn. De studio bevindt zich achter de expositieruimte. Mogelijk worden er in de toekomst exposities van collegatekenaars georganiseerd. Het Heinzmuseum kan op woensdagmiddag, vrijdag en zaterdag bezocht worden en de toegang is gratis. Met de opening van het museum en de presentatie van het boek *Heinz van H tot Z 1* begint er voor de rode kater een nieuwe periode. Een kat komt altijd op zijn pootjes terecht.

han.van.buuren@stripschrift.nl

Posy Simmonds over gepikte jasjes en honden aaien

WILLARD MANS

Ter gelegenheid van de vertaling van *Tamara Drewe* bezocht Posy Simmonds Nederland en België. *Stripschrift* sprak met de in een sjiek visgraatmantelpakje gestoken frêle schrijfster over haar bewerking van een negentiende-eeuwse roman tot een moderne zedenschets in stripvorm.

BOVEN - **Het titelblad toont al dat de idylle van het rustige platteland in *Tamara Drewe* ooit dramatisch ten onder zal gaan, een politieauto verstoort de rust.**

ONDER - **Opvallende overeenkomsten tussen de vertellende buitenstaander in *Gemma Bovery* en *Tamara Drewe*... ...en tussen beide fatale vrouwen Gemma en Tamara.**

De Fransen hadden een paar jaar terug moeite om Simmonds grafische roman Gemma Bovery *in een vakje te stoppen. Ook van* Tamara Drewe *raakten de stripkenners op het festival van Angoulême begin dit jaar in verwarring. Is het wel een* 'bande dessinée' *of is het meer een* 'roman illustré'*, vroegen ze zich af. Volgens Simmonds is dit voor pure stripliefhebbers nog steeds een heikel punt. 'Ik stop ook stukken 'platte' tekst in mijn verhaal en dat roept soms weerstand op. Ik heb er geen moeite mee als men* Tamara Drewe *een geïllustreerde roman noemt. Trouwens, romans waren in de 19e eeuw veel vaker van platen voorzien. De grote Dickens was er een warm voorstander van. Die strakke indeling is echt iets van deze tijd.'*

Tussen *Gemma Bovery* en *Tamara Drewe* zitten flink wat overeenkomsten?

Posy Simmonds: Ja. Bij beide verhalen begon ik met het schetsen van de hoofdpersoon, een beetje pathetische man en buitenstaander van middelbare leeftijd. Bij *Tamara Drewe* had ik zo'n typische Amerikaanse wetenschapper voor ogen met van dat rossige haar en een Bugs Bunny-glimlach. Vervolgens zoek ik een roman die bij mijn ideeën past. Ik houd van de verschillende culturen van de stad en het platteland. Dat ook het uiterlijk van de personages op elkaar lijkt, valt mij nu ook op. Ik heb blijkbaar maar een beperkt aantal acteurs in mijn verbeelding, die op auditie mogen.

***Tamara Drewe* is een bewerking van *Far from the Madding Crowd*, een roman van Thomas Hardy uit 1874. Die roman is niet erg bekend in Nederland, terwijl van *Madame Bovary*, de basis voor *Gemma Bovery*, iedereen wel eens gehoord heeft. Speelt je dat geen parten, buiten Engeland?**
Ja, in Engeland is het verhaal van Hardy wel bekend. Maar ik heb de banden tussen strip en roman nog losser gemaakt. *Gemma Bovery* stond doordeweeks in *The Guardian*, maar *Tamara Drewe* in de weekend-boekenbijlage, dus 'bij ons' werd het een literair gezelschapsspelletje: wat zijn de overeenkomsten tussen roman en strip?

Hoewel je een komiek nooit om de uitleg van een grap moet vragen... Kun je een paar verwijzingen verklappen?
(met ingehouden plezier): De Hardiman's heten uiteraard

FOTO RIK SANDERS

LINKS - Posy Simmonds met Jan Kruis' album Multatuli's Woutertje Pieterse in handen. Multatuli schreef zijn roman in dezelfde tijd als Thomas Hardy. Ook delen zij hun afkeer van de Victoriaanse, negentiende-eeuwse huwelijksmoraal. Simmonds is onder de indruk van het boek en Kruis' tekentechniek.

ONDER - In de oorspronkelijke roman maakt Tamara haar entree op een paardenrug; Posy Simmonds schetst met een knipoog haar eerste optreden in de strip.

naar Hardy. In de roman maakt de fatale heldin haar entree op een rijpaard, ik zet haar op een hobbelpaard. Ze is ijdel en trots op haar nieuwe neus, dus kijkt ze vaak in de spiegel. Ik laat haar zichzelf in een cd'tje bekijken, wat je nu vaak ziet. Popmusicus Ben Sergeant was oorspronkelijk militair, hij draagt nu een soldatesk jasje, dat ik van popidool Pete Doherty 'gepikt' heb.

Je houdt ervan om de mensen om je heen en de maatschappij scherp te observeren?

Ja, ik heb mijn schetsboek overal bij me, nu ook weer (Ligt op tafel. WM). Als ik iets bruikbaars zie of hoor, denk ik: 'hebbes!' De taal van de innemende 'hangmeiden' Jody en Casey pikte ik vooral in de bus op, en daar hoef je niet eens je best voor te doen. Die meisjes zijn de hele tijd zo hard op met hun mobieltjes in de weer. Een keer, in de bus in Londen, hadden ze het over vrijen. De één wilde weten hoever de ander was gegaan. Die moest teleurgesteld toegeven dat het was gebleven bij 'de hond aaien door de brievenbus'. Wat een prachtige zin!

...hoe moet ik mamma's code nou weten? Ik heb dat rotalarm nooit ingeschakeld!... Vooruit, zég op...
1981... Het Koninklijk Huwelijk? Shit, hoe kon ik dat weten?
SNIF
KRAAK KRAAK!

In een Britse recensie stond dat jouw boek bewees dat het feminisme in Engeland gefaald heeft. Wat vind jij daarvan?

Die uitspraak gaat me te ver, dat is te politiek. Maar wel is het zo, dat de schuld of de vergoelijking van mannengedoe nog steeds bij vrouwen gelegd wordt. Mensen zeggen bij voorbeeld, als mannen als Nicholas Hardiman vreemd gaan: 'Tsja, zijn vrouw gedraagt zich ook als een sloofje'. En de mannen die voor types als Tamara Drewe vallen, worden uit de wind gehouden: 'Tsja, wat wil je, voor zo'n vrouw valt iedereen'! Dat is nog steeds zo, daar kan geen feminisme tegenop, lijkt het.

LINKSONDER - Ben Sergeant is losjes gemodelleerd naar Pete Doherty, vroeger lid van de garagerockband The Libertines. Hier heet zijn band Swipe, en de hoes lijkt sterk op een foto van The Libertines, inclusief soldatenjasjes.

ONDER - De twee hangmeiden Jody en Casey spelen met Tamara's laptop en zorgen zo ongewild voor het naderend dorpsdrama.

Geflitst!
SKY BOLTONS BABYBUIKJE?!
KARI GEDUMPT? MOOI NIET!
Fran Redfords drummer gaat loos
PRESTON KAY & MOFFAT LEE'S OPENBARE LEBBERFEEST
KERRON CHECKT ROXI'S NIEUWE SUPERPRAMMEN

'Ex-Swipe-drummer Ben Sergeant dept zijn bloedneus op het trottoir bij de Komodobar in Londen, nadat een ruzie met zangeres en ex-grote liefde Fran Redford...
'...uitliep op een vechtpartij toen de uitsmijter ingreep. Volgens vrienden kan Ben nog altijd niet verkroppen dat Fran hem dumpte voor mede-Swipe Steve Culley. En terwijl Frans carrière een hoge vlucht neemt, gaat Ben door een diep dal sinds hij weg is bij de band.'
'Fran zal er altijd zijn voor Ben,' zegt een bron, 'maar nu gaat ze honderd procent voor haar relatie met Steve.'
Ik wist het! Zie je wel! God, Casey. Ben is superromantisch... hij hield echt van Fran! Hij is een romanticus... niet zomaar een serieneuker!

Bio

Posy Simmonds (Berkshire, Engeland 1945) is al vanaf de jaren 1970 een gezien cartoonist van The Guardian. *In 1980 en 1981 is ze Brits 'Cartoonist of the year'. Vanaf 1987 maakt zij een handvol prentenboeken, die ook prima voor strip kunnen doorgaan.* Fred *(1987) is de bekendste, en is in 1997 als animatiefilm genomineerd voor een Oscar. Naast cartoons tekent ze steeds meer korte, satirische strips tot, zo'n tien jaar geleden, de krant haar een halve pagina geeft voor een langer verhaal. Dat wordt* Gemma Bovery *(1999, Nederlandse vertaling 2005), een alom bejubelde strip die losjes is gebaseerd op de roman* Madame Bovary *(1857) van de Fransman Gustave Flaubert. Het zojuist verschenen* Tamara Drewe *(2007, Nederlandse vertaling 2009) is tijdens het stripfestival in Angoulême gekozen tot één van de vijf 'Essentials', de vijf belangrijkste albums van 2009. Op* **www.guardian.co.uk/books/series/tamara-drewe** *staat de oorspronkelijke krantenstrip die voor de album-uitgave werd hertekend.*

BOVEN - **Een typische Simmonds-pagina: een mix van tekstblokken, tijdschriftkoppen en strip.**

Waarom gaf je Tamara een nieuwe neus?
Ik wilde van Tamara een sterke vrouw maken, een ravissante verschijning, maar de lezer moest weten dat ze haar onzekerheid heeft.

Ik begreep dat er filmplannen zijn?
Sterker nog: de opnames zijn net begonnen. Stephen Frears is de regisseur. Ik bemoei me helemaal niet met de film of het script. Ik vind het een ander medium met andere wetten, waarbij mijn inbreng totaal geen waarde heeft.

Vier jaar geleden liet je tijdens ons toenmalige interview vanwege de publicatie van *Gemma Bovery* in je schetsboek de eerste schetsen van de latere hoofdpersonen uit *Tamara Drewe* zien. Staan er nu weer schetsen in van de hoofdpersonen voor je volgende strip?
(al bladerend) Dat is nu nog niet duidelijk. Ik heb een idee in mijn hoofd, maar zeg daar nu nog niets over. Ik maak de laatste tijd vooral schetsen van kindsoldaten, geen Irakese, maar Engelse! Ik vind de Engelse deelname aan de oorlog in Irak en de aanwezigheid in Afghanistan zo tragisch. Als er een Engelse soldaat gesneuveld is, dan zien we in de Engelse pers foto's van de gesneuvelde als geüniformeerd militair èn als kind.
Ik fantaseer dan over dat onschuldige kind met zijn latere uniform om de schouders, en sindsdien moet ik die schetsjes maken, hoewel ik er nog niets mee doe.

willard.mans@stripschrift.nl

Urenlang leesplezier

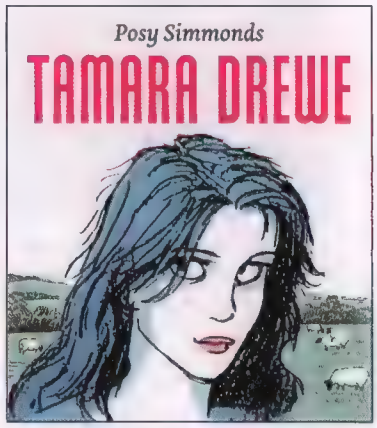

Net als *Gemma Bovery* is *Tamara Drewe* een zeer vrije bewerking van een negentiende-eeuwse roman, *Far from the Madding Crowd* (1874) van Thomas Hardy, een in Nederland niet erg bekende auteur. Het verhaal is in 1967 verfilmd door John Schlesinger. Verder geniet de op een andere roman van hem gebaseerde speelfilm (en tv-serie) *Tess* hier enige bekendheid.
De strip laat zich prima lezen zonder voorkennis, het plot speelt in het heden. Plaats van handeling is het plattelandsdorpje Ewedown, waar Beth en Nicholas Hardiman een pension voor schrijvers runnen. De boerderij naast de hunne stond leeg, maar daar trekt de hippe columniste Tamara Drewe in. De lezer voelt gelijk dat het spel op de wagen is: Tamara verliet het dorp als lelijk eendje, maar komt als fatale vrouw-met-een-*'nose-job'* terug. In het gistende dorp voltrekt zich dan een drama. De overspelige Nicholas waagt een gokje (en verliest), tuinman Andy wacht z'n kans af, de uit Londen overgewaaide exdrummer Ben krijgt het deksel op zijn neus en de twee vriendinnen Casey en Jody vervelen zich te pletter en steken zo ongewild het kruitvat aan. Net als in *Gemma Bovery* voert Simmonds een buitenstaander op, die ons van de ontwikkelingen op de hoogte houdt, de Amerikaanse schrijver Glenn Larson.
Simmonds bedrijft satire èn parodie. Satire omdat wij via Glenn smullen van overspel en ander 'modern' relatiegedoe. De één doet het met de ander om een derde jaloers te maken, waar de ander nadat het uitkomt uiteraard weer grote moeite mee heeft. Ook het geneuzel in literaire kringen ontleedt Simmonds met een reuzescherp fileermes. Maar het knappe is, dat de lezer naast pret ook compassie ontwikkelt, bij voorbeeld voor de 'hangmeiden' Jody en Casey.
Deze stripbewerking is een eerbetoon aan Thomas Hardy, maar parodieert tegelijkertijd het genre van de plattelandsroman. Ook het vroeger zo geroemde buitenleven is geïnfecteerd met de junglewetten van de grote stad. We treffen de van *Gemma Bovery* bekende aanpak aan: halfrealistische kleurenstripjes (en zwart/witte voor de flashbacks), lijstjes, flinke tekstblokken, afgedrukte flyers, pagina's uit de roddelpers, e-mailtjes en de column die Tamara schrijft: 'Ver van alles'.
Als enige minpunt zou men kunnen tegenwerpen dat Hardy op het Europese continent niet bekend is en dat verwijzingen naar zijn werk aan ons voorbij gaan. Maar de plattelandsmythe is bij ons ook al doorgeprikt en relatiegedoe is universeel. Een rijke strip! WM

Tamara Drewe

Simmonds
De Harmonie/
Vrijdag 2009
ISBN 978-90-6169-919-4
Prijs €22,50
132 pagina's
kleur (sk)

STRIPSCHRIFT

DE JAREN 1998-2002
DE NUMMERS 308-347

JAARGANG 42-NUMMER 1

FOKKE & SUKKE

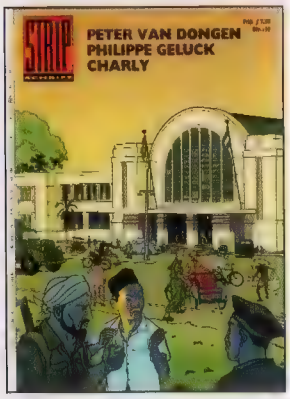

Oud nieuws

In 1998 wordt de Bond tegen Humor opgericht door ondermeer Gummbah en Jeroen de Leijer. Zij vormen ook de redactie van het absurde blad *De bedenkelijk kijkende grondeekhoorn*.
In datzelfde jaar ontstaat een heuse rel als niet Lian Ong maar de zo goed als onbekende Jeroen Janssen de VSB-hoofdprijs ter waarde van €5000 wint. Later dat jaar ontvangt Ong tot twee keer toe een bedrag van €1000 van anonieme schenkers.
Het zo gezellige Turfschip in Breda biedt voor de laatste keer onderdak aan De Stripdagen; in de jaren erna zijn de Brabanthallen de thuishaven, wat leidt tot veel klachten. In een jubileumuitgave van *Superman*, waarin hij de holocaust bestrijdt, komen geen joden voor. DC Comics wil negatieve beeldvorming vermijden maar krijgt een lading kritiek te verwerken. Saillant detail: de oorspronkelijke bedenkers, Jerry Siegel en Joe Shuster waren joodse Amerikanen.
In 1999 verschijnt het (nog altijd) kleinste stripalbum ter wereld (*Dossier Minimium Bug*, een *Agent 327*-verhaal van Martin Lodewijk).
Op 12 februari 2000 overlijdt Charles Schulz, kort daarvoor verschijnt nog zijn laatste *Peanuts* in de krant. Datzelfde jaar, op 25 augustus, vertrekt ook Carl Barks naar de eeuwige stripvelden.
Goed nieuws komt er uit Amsterdam; daar start op *Lambiek.net* – onder leiding van Kees Kousemaker – de Comiclopedia.
Onder druk van teruglopende verkoopcijfers krijgen *Suske en Wiske* een modern uiterlijk. Na veel beroering over het naveltruitje van Wiske wordt de restyling grotendeels teruggedraaid.
In 2002 vieren weekblad *Donald Duck* en *Mad* hun vijftigjarig bestaan en proost de redactie van *Tina* op haar 35e verjaardag.

In het oog

Dit lustrum besteedt *Stripschrift* opmerkelijk veel aandacht aan film en animatie. En niet ten onrechte. Veel nieuwe films zien het daglicht zoals *Spider-Man* en *X-men* die verschijnen in een versie gespeeld door acteurs, maar ook animatiefilms of series zoals *Southpark*, *Yellow Submarine* en *Cow and Chicken* halen het nieuws. Het zorgt ervoor dat de rubriek *24 beeldjes per seconde* ontstaat met speciale aandacht voor dit medium. In 2001 wint Michael Dudok de Wit met zijn animatiefilm *Vader en dochter* een Oscar. In *Stripschrift 336* geeft hij tekst en uitleg. Het Holland Animation Film Festival (HAFF) trekt een jaar ervoor zo'n 10000 bezoekers, een record.

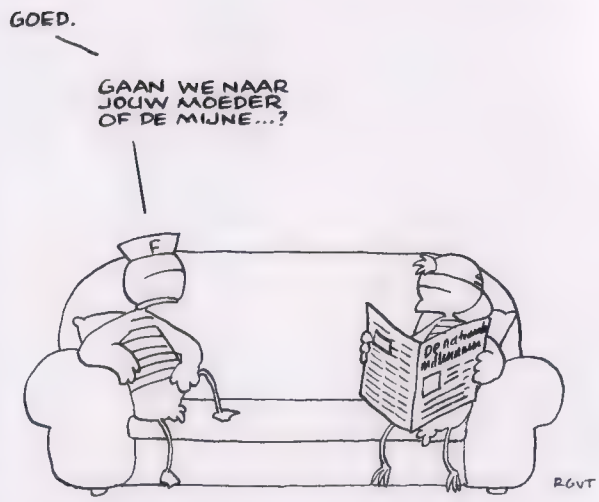

Eerste *NRC Handelsblad*-cartoon van 30 augustus 1999.

Omslag

Speciaal voor deze jubileumeditie maakten John Reid, Bastiaan Geleijnse en Jean-Marc van Tol het omslag. *Fokke en Sukke* debuteren in 1994 in *Propria Cures* (Latijn voor: Bemoei je met je eigen zaken), het oudste nog bestaande studentenblad van Nederland. Het duurt vijf jaar voordat de kritische en soms grofgebekte eend en kanarie opklimmen tot *NRC Handelsblad*. De makers hanteren RGvT als gezamenlijke signatuur. Vanaf oktober 2007 zijn de cartoons vijf dagen in de week te zien in het TV-programma *De wereld draait door*. Op 1 september dit jaar verscheen een speciale jubileumeditie van *NRC Handelsblad* waarin alle afbeeldingen zijn vervangen door tekeningen met Fokke en Sukke.

Waar issie?

Maarten Pathuis werd landelijk bekend vanwege zijn strip *Bielzenblues* in de destijds net opgestarte gratis krant *Metro*. Dagelijks liet hij zijn lezers de belevenissen van de stereotiepe treinreizigers Henk en Wim meemaken. De tekenaar/cartoonist studeert rechten voordat hij voor vijf jaar het bedrijfsleven induikt. Vanaf 1997 legt hij zich toe op tekenen. Zo maakte hij voor Dutch Film Works de strip *Fred & Fré* waarin nieuwe releases worden besproken. Vandaag de dag duikt hij nog steeds op in onder meer *Intermediair* (*Werkweek*) en dagblad *De Pers*.

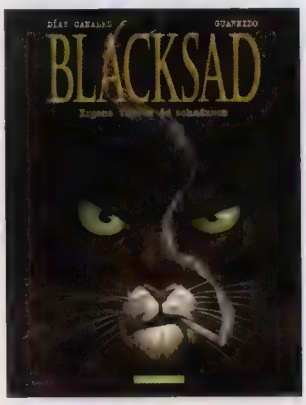

Toppers

1. **Blacksad 1: Ergens tussen de schaduwen (Juanjo Guarnido/Juan Diaz Canales)**
2. **Murena 2: Zand en bloed (Philippe Delaby/Jean Dufaux)**
3. **Kraut (Peter Pontiac)**
4. **Bouncer 1: Een diamant voor het hiernamaals (François Boucq/Alexandro Jodorowsky)**
5. **Betelgeuze 1: De planeet (Léo)**
6. **Blake en Mortimer 15: Bericht uit het verleden (Ted Benoît/Jean van Hamme)**
7. **De bloedbruiloft (Hermann/Jean van Hamme)**
8. **Spoorloos 1: De poppenverzamelaar (Jean-Charles Kraehn)**
9. **Fog 1: De tumulus (Cyril Bonin/Roger Seiter)**
10. **Chinaman 1: De berg van goud (Taduc/Serge le Tendre)**

DE MAKERS VAN TOEN
Redactie Tijs Bagchus (308-314), Pieter van Cleef (313-338), Teus de Kruijf (345-347), Jeroen Mirck (308-334), Arco van Os (308-347), Rik Sanders (308-347), Harry Wibier (308, 335-347)
Vormgeving Rudy Vrooman (308-347)
Uitgever Het Stripschap (308-342), Stripstift (343-347)

STRIPSCHRIFT

DE JAREN 2003-2008
DE NUMMERS 348-397

JAARGANG 42-NUMMER 8

In het oog

In de eerste *Stripschrift* van 2003 vertelt Silvio van der Loo trots over iets nieuws: *Myx Stripmagazine*. In één van de laatste nummers van 2008 wordt trots iets ouds aangekondigd: de heroprichting van het blad *Eppo*. Ook de uitgeverijen trekken aandacht: Hein de Kort, Martin Lodewijk en Gerrit de Jager verlaten uitgeverij Big Balloon en vinden onderdak bij de literaire uitgeverij L. De uitgeverijen moeten zich aan hun genre houden, vindt Arboris. Collega's feliciteren Martin Lodewijk met tekeningen bij zijn 65e verjaardag, de 80-jarige Dik Bruynesteyn wordt door uitgeverij Stripstift in het zonnetje gezet bij de presentatie van de laatste *Appie Happie* in het Olympisch Stadion in Amsterdam. De opening van het Stripmuseum in Groningen op 21 april 2004 wordt geboekstaafd. Uitgeverij Stripstift begint najaar 2005 aan een serie met niet eerder in boekvorm uitgegeven (kranten)strips: de Nederlandse Stripparels en waagt zich zelfs aan een buitenlands avontuur met de Duitstalige uitgave *Hermanus 1: Unsinnige Abenteuer*. Uitgeverij Boumaar (*Bob Evers, Bulletje en Boonestaak*) wordt geportretteerd, en Rob Harren van uitgeverij De Boemerang (Rooie Oortjes) blikt bij het 25-jarig jubileum vol anekdotes terug op zijn rol in de interationale stripmarkt. Grote namen vielen weg tussen 2003 en 2008: Will Eisner, Don Lawrence, Jean Dulieu, Yvan Delporte, Johnny Hart, Jaap Vegter en Fred Julsing, om er maar een paar te noemen. Het overlijden van Marten Toonder in de zomer van 2005 leidt tot een speciale *Stripschrift 370bis*, met teksten die zijn uitgesproken bij de begrafenisplechtigheid en een overzicht van de herdenkingsartikelen in de media. Dubbelnummer *Stripschrift 352/353* is hoofdzakelijk gewijd aan Classic Illustrated en de Nederlandse uitgaven daarvan. Pascal Lefèvre krijgt aandacht als hij aan de universiteit van Leuven promoveert op de krantenstrips van *Suske en Wiske*. Naast aandacht voor de opkomst van de manga in Nederland start een artikelenreeks over klassieke strips zoals *Roodbaard*, *Corentin* en *Bernard Prince*. Vanaf nummer 374 gaat *Stripschrift* full colour. Haagse Harry mag het op de voorpagina aankondigen: 'Nâh geheil in kleuâh!'

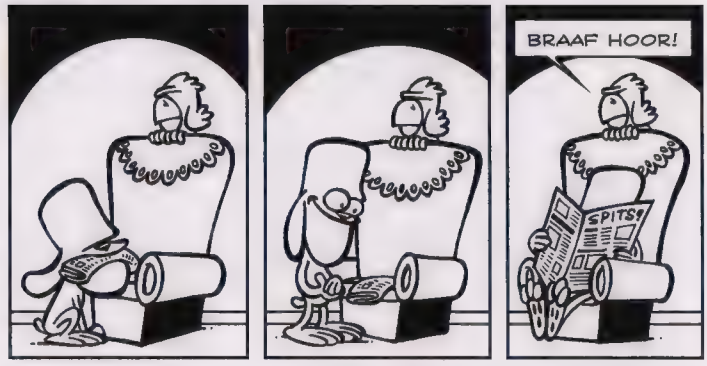

Oud nieuws

De Vlaamse stripjournalist Geert de Weyer loopt leeg over 'de stripwereld' tegenover *Stripschrift* in november 2003. Hij vertelt verontwaardigd over de persoonlijke aanvallen, nadat hij zich kritisch had uitgelaten over onder meer het omgaan van uitgeverijen met auteursrechten en het Belgische striptijdschrift *Ink*, waarin hij de term 'de Leuvense maffia' liet vallen. In door *Stripschrift* verzamelde reacties krijgt De Weyer naast bijval ('veel amateurisme en gesjoemel in de stripwereld') ook te horen dat hij zelf bijdraagt aan het slechte klimaat in de (Vlaamse) stripwereld met 'tendentieuze artikelen vol vage insinuaties en verdachtmakingen'. Twee nummers later krijgt in ingezonden brieven niet alleen De Weyer er van langs, maar wordt ook *Stripschrift* van vooringenomenheid, subjectiviteit en misleiding beschuldigd, waarop De Weyer in het volgende nummer weer uitgebreid reageert. Even was het onrustig in stripland.

Toppers

1. Persepolis 2 (Marjane Satrapi)
2. De kat van de rabbijn 1: Het bar mitswa (Joann Sfar)
3. Lincoln 1: Houten Kop (Jerôme Jouvray/Olivier Jouvray)
4. Onder Palestijnen (Joe Sacco)
5. Aantekeningen voor een oorlogsverhaal (Gipi)
6. Het dagboek van Anton Dingeman (Pieter Geenen)
7. Strips in stereo (Diverse auteurs)
8. Vallende ziekte 1 (David B.)
9. Het jaar van de olifant 1: Doorlopende lijn (Willy Linthout)
10. Avonturen, avonturen (Berend J. Vonk)

[illegible]

Het omslag is deze keer speciaal gemaakt door Schwantz, pseudoniem van de Haarlemmer Hans Klaver (1974). De eerste strips van Schwantz verschenen in *Zone 5300* (*Mr. Mack*) en *Myx*. In 2007 won hij de wedstrijd 'Spits stript' in de gratis krant *Spits* en sindsdien staat in het dagblad zijn strip *Beestjes*, waarvan inmiddels een bundeling is uitgebracht: *Wat hebben we het lekker!* Schwantz werkt in de traditie van Windig & De Jong (*Heinz*) van wie hij een groot bewonderaar is. Klaver maakt ook illustraties voor uiteenlopende bladen als *FHM*, *Music Minded*, *Veronica Magazine* en *Voetbalmagazine*.

Waar issie?

In *Stripschrift 360* van mei 2004 werd het tijdschrift *De Stripper* besproken. Eén van de lange verhalen daarin werd getekend door André Gerrits. Hoofdpersoon is Jana, in het onderschrift van de illustratie bij het stukje omschreven als een roodharige heldin à la Franka. *Stripschrift* schreef verder: 'Gerrits besteedt aandacht aan details, heeft veel tekst nodig (...) Toch zou het mij niet verbazen als Henk Kuijpers op dezelfde manier is begonnen.' Op de website van Gerrits (*http://members.home.nl/jagerrits*) kan een lopend avontuur van Jana, de heldin met de Skoda, worden bekeken: *De tijdbol*, gedeeltelijk nog in schetsvorm. Vergeleken met de oudere stripverhalen die ook op de website staan is het interessant om te zien hoe André Gerrits, die zichzelf bescheiden een amateurtekenaar noemt, een geweldige ontwikkeling doormaakt, van houterig getekend naar een zwierige hand. Maar Gerrits schijnt niet veel tijd meer te hebben voor zijn hobby: de laatste update is van 15 mei 2008.

DE MAKERS VAN TOEN
Redactie Teus de Kruijf (348-397), Arco van Os (348-397), Dik Rondeltap (372-397), Rik Sanders (348-397), Rich Thomassen (354-360), Harry Wibier (348-354)
Vormgeving Rudy Vrooman (348-397)
Uitgever Stripstift (348-397)

[BITS & PIECES → PRIJSJE]

In zak en as zitten ze. Bij Het Stripschap. Komt de minister eindelijk gezellig een keertje langs op je stripboekenbeurs in Houten, kondigt hij meteen een concurrerende stripprijs aan. Met een zakje van vijfentwintigduizend eurootjes eraan vastgeniet. Weg magie van de Stripschapprijs. De belangrijkste stripprijs van Nederland heeft opeens een patserig neefje erbij met AKO-literatuurprijs-achtige pretenties. En nog wel een staatsprijs ook. Alsof iemand een heel zure bom in het Stripschap-gebak gooide.

Maar ik twijfel. Door de Toonderprijs toe te kennen aan Jan Kruis is de toon gezet. Ik gun het Jan als ereprijs van harte, absoluut door werk en succes verdiend. Maar we praten wel over toen, destijds, lang geleden, weet u nog. De Toonderprijs wordt direct neergezet als een oeuvreprijs voor ouwe mannen. Massa oeuvres, wijd en zijd bekend, moeten de Toonderprijs de komende jaren van draagvlak voorzien. Men neme dus de lijst met Stripschapprijswinnaars van 25 jaar geleden tot nu, streep er de dooien van af, en je houdt de aanstaande lijst van Toonderprijs-laureaten in je hand. Dat is niet echt spannend.

Wat wel nuttig is dat de meesten van hen de eurootjes best er bij kunnen hebben als aanvulling op hun AOW. Of hun [illegible] tiemogelijkheden ook nog moeten tekenen tot hun zevenenzestigste. Want degene die denkt dat strips maken je rijk [illegible] kan Jan niets aan doen.

En natuurlijk is het heel leuk om na 25 jaar weer een keer voor dezelfde prestatie in het zonnetje te worden gezet. Voor de heel sterken onder de stripartiesten zou ik het over nog eens 25 jaar gewoon herhalen. Geen hond heeft dat door tegen die tijd. De conclusie is simpel. Voor de Toonderprijs volstaat een setje van 25 nog levende legendes. Slechts een beetje aanvullende compensatie met nieuwe namen voor degenen die onderweg in 25 jaar sneuvelen.

De kansen voor Het Stripschap zijn derhalve legio. Zet de Stripschapprijs in de markt als de prijs voor de stripmaker van deze tijd. Maar dan moet het wel duidelijk zijn. Nu zit die belangrijkste prijs van Nederland verstopt tussen een diarree aan allerhande flutprijzen. Er zijn prijzen voor de [illegible] een strip die alleen honderdjarigen nog kennen. Tot en met een prijs voor het leukste inbindruggetje. De communicatie vooraf en bij de ellenlange prijsuitreiking, niemand weet meer waar het over gaat. Geef die Stripschapprijs expliciete aandacht. Zet hem echt stevig neer. Zo niet, dan zou ik ook in zak en as zitten. Maar dan over mezelf.

[illegible] voor vijftig ruggen. Dan geef je die Toonderprijs een koekje van eigen deeg. Want kennelijk hebben bij Het Stripschap een paar mensen even niet opgelet toen de naamgeving van het staatsprijsballetje ging rollen.

ben.bits@stripschrift.nl

ADVERTENTIE

"DE STRIP-AAP"

Voortaan kun je al je strips vanuit je luie stoel bestellen!

Al meer dan 10.000 strips online!

www.stripaap.nl

ADVERTENTIE

STRIPWINKEL WONDERLAND

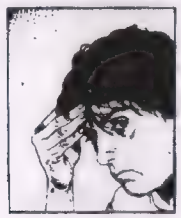

Wonderland productions

Paardsdemerstraat 19
3500 HASSELT
✆ 011/22 82 00

Philippe Aymond kloont geen series

MICHEL VAN MERRIËNBOER

FOTO MICHEL VAN MERRIËNBOER

Wat bij *ApocalypseMania* niet lukte, lukte wel met *Lady S.*: een doorbraak naar het grote publiek voor Philippe Aymond (Parijs, 1968). Na twintig jaar ploeteren heeft hij met de Dupuis-serie *Lady S.* een geheide hit in handen. Het is hoogstwaarschijnlijk een van de laatste stripseries die meesterscenarist Jean van Hamme heeft opgezet. Voor Aymond betekende *Lady S.* tevens de terugkeer naar de stijl van de klassieke realistische avonturenstrips. Hij vindt niet dat de reeks een aftreksel is van andere series van Van Hamme.

RECHTSBOVEN - **De twee helden van Aymond tesamen: Lady S. en Jacob Kandahar uit *ApocalypseMania*.**

Van de politieke thriller Lady S. *verscheen dit jaar het vijfde deel:* Een mol in Washington. *De serie is populair in Nederland, wat voor een groot deel samenhangt met het feit dat Jean van Hamme de scenario's schrijft. Dupuis maakt hier bewust reclame voor. Volgens Philippe Aymond voert de uitgeverij ook in moederland Frankrijk actief campagne om de serie aan de man te brengen. Hij noemt* Lady S. *zijn grootste succes, ondanks dat Aymond al vele jaren actief is als striptekenaar en bij voorbeeld samenwerkte met* Ravian*-scenarist Pierre Christin en met Laurent-Frédéric Bolleé de sciencefiction-reeks* ApocalypseMania *maakt.*

Philippe Aymond: *Lady S.* zorgt voor de uitnodigingen op de festivals en beurzen. Met *ApocalypseMania* gebeurt dat minder. Ik weet dat deze reeks in Nederland en Vlaanderen veel minder populair is dan *Lady S.* Het is een complex verhaal, maar dat hoeft succes niet in de weg te staan. Ik denk dat Lady S. lezers meer aanspreekt, omdat zij een heldin is, want daar zijn er niet veel van, èn een dubbelleven leidt. Toch is het script van *Lady S.* ook niet makkelijk. Het is maar net hoe een strip onthaald wordt door het publiek en de tijdsgeest. Soms is er hang naar historische verhalen en soms doet sciencefiction het weer erg goed. Kennelijk is er nu behoefte aan avonturenstrips over spionage en complotten. Maar mogelijk worden lezers door *Lady S.* nieuwsgierig naar mijn ander werk en geven ze *ApocalypseMania* alsnog een kans.

Kan het ook gelegen hebben aan de omslagen van de albums, waarvan mensen vonden dat ze weinig tot de verbeelding spraken en niet genoeg weergaven waar de strip over ging?

Vanaf het eerste deel van *ApocalypseMania* verwierp iedereen steeds het omslag: de marketingafdeling, de vertegenwoordigers, de winkeliers, de lezers... Laurent-Frédéric en ik wilden iets brengen wat vernieuwend en ongebruikelijk over zou komen. Na de kritiek zijn we uiteindelijk teruggekeerd naar een een traditioneler ontwerp, zoals bij het zesde verhaal *Les lois du hasard* (Onvertaald. MvM) uit 2006. Maar

BOVEN - De hoofdrolspelers van *Lady S.*: James Fitzroy (diplomaat/stiefvader), Lady S. (alias Shania Rivkas uit Estland), Orion (Circat, anti-terreurspionagedienst), Anton Grivenko (spion voor Circat), Ralph Ellington (CIA) en Donna Freeman (president VS).

ik sta nog steeds achter die eerste omslagen en vindt dat ze juist precies de sciencefictionsfeer van het verhaal weergeven.

Wat spreekt je aan in *ApocalypseMania*?
Het fantasie-element. Dit gaf me de gelegenheid om eens iets heel anders te doen. Het is niet zomaar een sciencefictionverhaal met ruimteschepen en zo. We zijn er in geslaagd af te wijken van de gangbare paden binnen dit genre door toekomstaspecten te mengen met hedendaagse elementen. Ik kon me uitleven in de personages en de verschillende decors door denkbeeldige werelden te scheppen in een parallel universum.

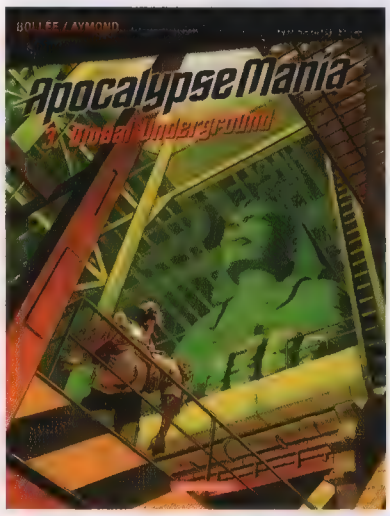

LINKS - Eén van de 'moeilijke' omslagen van *ApocalypseMania*.

Is het einde van *ApocalypseMania* in zicht?
Het oorspronkelijke idee was een reeks neer te zetten van minimaal vijf delen. We kregen het verhaal echter niet rond binnen deze marge. In overleg met Dargaud hebben we besloten om een tweede cyclus te maken. Aangezien de serie het niet slecht doet in Frankrijk, is Dargaud hiermee akkoord gegaan. Het laatste deel staat gepland voor 2010 en gaat *Arena* heten.

Lange weg

Je doet mee met het serieproject *De pijl van Nemrod* (Bij uitgeverij Silvester is het eerste deel verschenen; in het Frans verschijnt de serie bij Glénat als *L'ultime Chimère*. MvM) met meerdere tekenaars. Bolleé heeft hiervoor de opzet geschreven. Wat is jouw inbreng?
Laurent-Frédéric is een goede vriend van me en vroeg me mee te werken. Ik vond het moeilijk om nee te zeggen. Ik had echter geen tijd voor een volledig album, daarom is het bij zeven bladzijdes gebleven voor het tweede album in de reeks. De andere tekenaars zijn Olivier Mangin, Griffo, Héloret, Fabrice Meddour en Brice Goepfert. De serie is een mix van historie en fantasie. Het verhaal begint vóór onze jaartelling en gaat door tot in de toekomst.

Wie zijn jouw voorbeelden op stripgebied?
Jean Giraud, absoluut! Hij was eind jaren 1970 de meester op het gebied van het realistisch genre. Na hem ontdekte ik Amerikaanse tekenaars, zoals Alex Raymond, Leonard Starr en Franck Robbins. En de allerbeste: Milton Caniff! Hij bezat alle kwaliteiten van een uitmuntende tekenaar: een goed verteld verhaal, een inventieve strokenopbouw en vooral uitstekend accuraat tekenwerk. Door veel interviews met hem te lezen heb ik nog bruikbare tips kunnen gebruiken voor bij voorbeeld mijn pagina-opbouw en het gebruik van details. Verder vind ik Greg geweldig in het schrijven van avontuurlijke verhalen. Van de hedendaagse stripmakers hou ik van het werk van Jean-Pierre Gibrat en Jiro Taniguchi.

Je hebt een lange weg afgelegd als striptekenaar en zit al twintig jaar in het vak. Hoe ben je er ooit ingerold?
Ik heb altijd al tekenaar willen worden, maar nooit verwacht dat ik er mijn brood mee zou kunnen verdienen. Ik heb van jongs af aan getekend en ben eigenlijk autodidact. Ik ging na de middelbare school nog wel vier jaar naar de kunstacademie, waar ik het maken van strips 'erbij' wilde doen. De lessen waren er vooral theoretisch en minder op de praktijk gericht. Ik heb er veel geleerd over stromingen in de kunst, zoals geometrische abstractie, wat je terug ziet in *ApocalyseMania*. Maar strips, en in het bijzonder de klassiek-ambachtelijke stijl van de Dupuis-school, daar moesten de docenten weinig van hebben.
In mijn pubertijd struinde ik de beurzen af om mijn tekeningen te laten beoordelen door striptekenaars. Ik heb in die tijd wel meer dan honderd pagina's getekend. Een oud-klasgenoot van de middelbare school, die werkte voor de krant *Le matin de Paris*, wist dat ik een strip over de honger in Afrika had gemaakt. Hij haalde me over om het naar de redactie te sturen. Ik was verrast toen het werd geplaatst. Het gaf me moed om aan de redactie te vragen me in contact te brengen met professionele tekenaars. Ik hoopte door hun adviezen mijn tekenwerk te kunnen verbeteren. Zo leerde ik Honoré kennen die me in 1987 aanbeval bij Alexandre Coutelis.

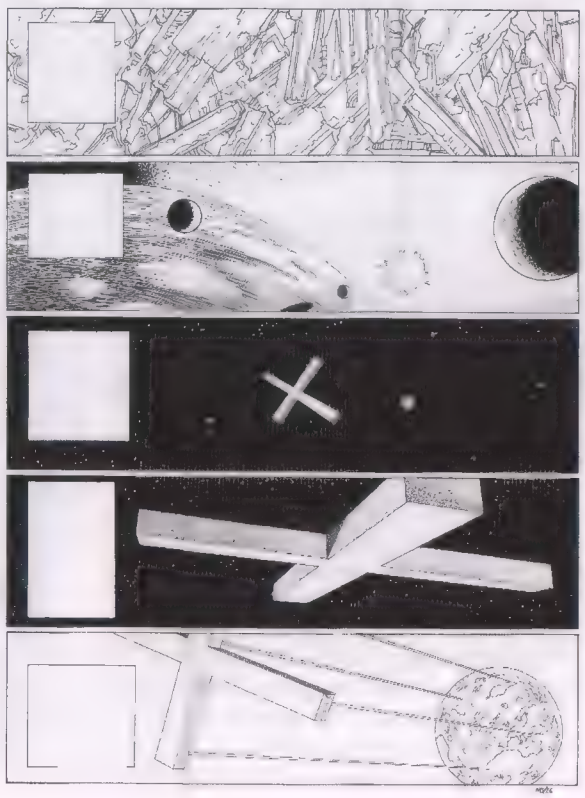

LINKS - Uit deze opzet voor een pagina uit deel 7 van *ApocalypseMania* blijkt Aymonds kennis van geometrische abstractie.

QU'EST VENU FAIRE ROSCOE K. STOCKMAN À BOMBAY ? SI SES MOBILES RESTENT OPAQUES, SES DÉPLACEMENTS, EN REVANCHE, SONT CONNUS.
MILTON

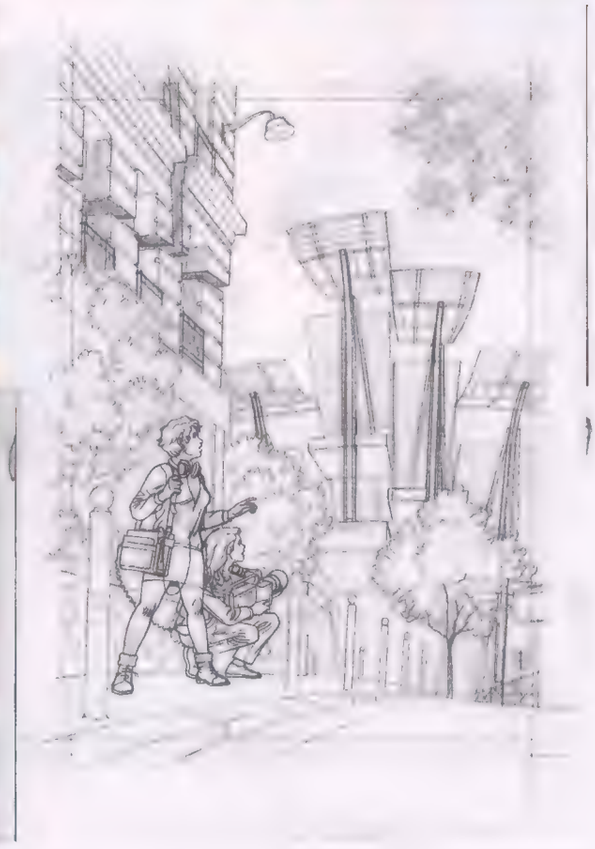

GEHEEL BOVEN - **Oneshot *L'homme qui fait le tour du monde* van Aymond met Pierre Christin en Max Cabanes.**
ERNAAST - **Ex-libris van de serie *Les 4x4* (1991).**

BOVEN - **Omslag en schets van *Les voleurs de villes*, de laatste samenwerking met Christin.**

Wie is dat?

Alexandre Coutelis tekende in die tijd *Tanguy en Laverdure*, in een realistische stijl die ik me eigen probeerde te maken. Hij zag dat ik talent had, voorzag me van technisch advies en gaf me tips over het ontwerpen van personages, het gebruiken van schaduwen, de opbouw van een pagina, enzovoorts. Twee à drie keer per jaar ging ik naar hem toe voor advies. Hij gaf opbouwende kritiek, maar was ook meedogenloos in zijn commentaar. Hij vond dat ik eerst genoeg progressie moest tonen voordat ik bij uitgeverijen langs zou kunnen gaan. Bovendien was de markt eind jaren 1980 ingezakt en het zag er voor nieuwkomers niet rooskleurig uit. Alexandre maakte zich daar meer zorgen over dan ik.

In 1989 introduceerde hij me bij Jean-Claude Méziéres, de tekenaar van *Ravian*. Die zocht binnen zijn studio iemand voor het inkten op de meer klassieke manier zoals Jijé. Mijn besluit was snel gemaakt: de stripwereld sprak mij aan en ik wilde hierin mijn boterham verdienen. Uitgeverij Humanoides Associés werd mijn werkgever. Onder supervisie van Méziéres maakten twee andere studiomedewerkers, Hugues Labiano en Philippe Chapelle, en ik, op script van Pierre Christin, een gezamenlijke serie. Dit werd *Canal Choc*, een reeks van vier albums over een groep journalisten die op bijzondere dingen stuiten. Ik deed voornamelijk het inkten, een goede vingeroefening voor een beginner.

Met Christin ging je meer samenwerken...

In 1992 ging ik voor Dargaud aan de slag, maar de samenwerking met Christin bleef. Dit resulteerde in de avonturenserie *Les 4x4*, waarvan vier albums zijn verschenen. In 1996 en 1997 maakte ik met hem nog twee one-shots: *L'homme qui fait le tour du monde*, waarvoor hij samen met Max Cabanes het scenario schreef, en *Les voleurs de villes*. Daarna heb ik niet meer met Christin samengewerkt. *Les 4x4* werd niet het succes waar Dargaud op had gehoopt en er kwamen andere projecten op mijn weg, zoals *Apocalypse-*

Mania sinds 1999 en *Lady S.* vanaf 2004. Tussen 2000 en 2003 heb ik voor Casterman vier albums van *A.D. Grand Rivière* ingekleurd, die werden getekend door Coutelis op scenario van Bolleé.

Kloon of eigen karakter?

Je huidige serie, *Lady S.*, is een samenwerkingsverband met veelschrijver Jean van Hamme. Hoe kwam dat contact tot stand?

Op het moment dat de tv-serie van *Largo Winch* liep, zocht Dupuis nog zo'n soort avonturenserie. De uitgever vroeg Van Hamme om suggesties. Hij kwam met zijn Lady S. op de proppen. Er zou eerst een tv-serie van worden gemaakt. Die kwam niet van de grond, omdat er net een Amerikaanse productie op tv verscheen die veel op het verhaal van Lady S. leek. Daarom besloot Dupuis er alleen een stripreeks van te maken; de verhaallijnen en de personages bestonden toch al in concept. Het kostte wat moeite om Van Hamme over te halen, omdat hij eigenlijk niet meer aan een nieuwe stripserie wilde beginnen. Maar een strip met een vrouw in de hoofdrol, daar had hij toch nog trek in. Of misschien trokken de twee proefplaten die ik tekende hem wel over de streep, ha ha ha! Deze bevielen hem in ieder geval en ik was aangenaam verrast! Uiteindelijk schreef hij een synopsis van de eerste twee avonturen en werkte de eerste negen bladzijdes uit.

Waren er geen andere tekenaars die in aanmerking kwamen voor *Lady S.*?

Jean van Hamme en de projectverantwoordelijken Claude Gendrot en Sébastien Gnaedig van Dupuis wilden een klassiek realistische tekenstijl. Dat is een veeleisende, niet erg moderne stijl, waar tegenwoordig nog maar weinig tekenaars mee werken. Het is een veeleisende aanpak waarvoor een grondige documentatie en storyboard-uitwerking zijn vereist.

Gendrot en Gnaedig kenden mijn eerdere werk en vonden de *Les 4x4*-serie aan die vereiste kwalificaties voldoen. Ik merkte naderhand dat lezers die *ApocalypseMania* gewend waren, verrast waren over deze klassieke aanpak. Voor mij was het een terugkeer naar een oudere manier van werken.

BOVEN - **Onder supervisie van Méziéres maakte Aymond samen met Hugues Labiano en Philippe Chapelle (op script van Pierre Christin) de vierdelige serie *Canal Choc*, over een groep journalisten.**

Kwam het scenario overeen met de tv-bewerking die bestemd was voor de Europese markt?

Geen idee. Ik weet alleen dat de Amerikaanse televisieserie *Alias* die in 2001 voor het eerst werd uitgezonden, in eerste instantie veel gelijkenissen vertoonde. De producers wilden om copyrightproblemen te vermijden niet een afgeleide serie in de markt zetten. Van Hamme zal ongetwijfeld het nodige hebben aangepast in zijn opzet voor *Lady S.*

Actrice Jennifer Garner speelt namelijk in *Alias* een studente op een universiteit die werk krijgt aangeboden bij een geheime afdeling van de CIA, wat later een terroristische groepering blijkt te zijn. Uiteindelijk heeft ze contact met de echte CIA en leidt ze vanaf dat moment een dubbelleven als geheim agente. Later komt ook de KGB om de hoek kijken. Lady S. leidt eveneens een dubbelleven en heeft contacten met de CIA en de Russen.

LINKS - **Tekening voor het omslag van *Les 4x4 4: Dernière rencontre*, de avonturenstrip met Pierre Christin als scenarist.**

Je bent waarschijnlijk een van de laatste tekenaars voor wie Jean van Hamme een serie schrijft. Voel je je daardoor vereerd?

Vóór onze eerste ontmoeting was ik zenuwachtig. Van Hamme heeft immers een lange staat van dienst en ik ben bovendien een stuk jonger dan hij. Ik was voor het gesprek formeel gekleed. We tutoyeerden elkaar niet. Maar na vijf minuten keek hij op zijn horloge en begon mij te tutoyeren en ik begreep dat niet, omdat we toch nog vreem-

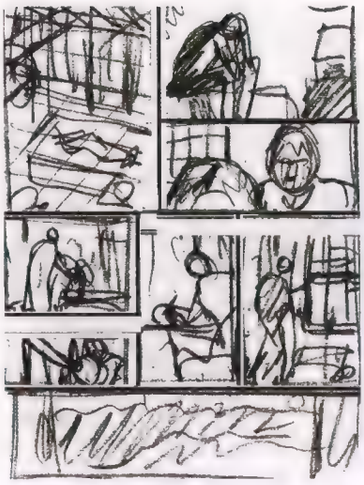

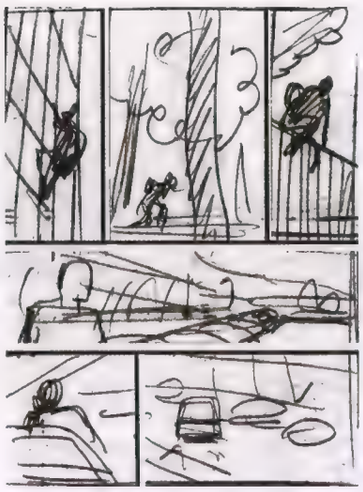

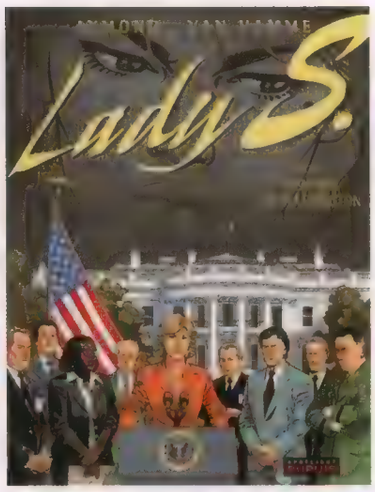

BOVEN - Schets van plaat 14 en 15 uit *Lady S. 5: Een mol in Washington.*
MIDDENBOVEN - Omslag van *Lady S. 5: Een mol in Washington.*
RECHTSBOVEN - Ex-libris van de serie *Lady S.* (2007).

den voor elkaar waren. Even later keek hij nog eens op zijn horloge en riep opeens dat ik hem over drie kwartier ook mocht tutoyeren. Hij zei dit om het ijs te breken. Want hij vertelde dat de eerste vijf minuten bij zo'n ontmoeting van doorslaggevend belang zijn om tot een overeenstemming te komen. Die bevielen hem in mijn gezelschap goed en hij zag de samenwerking zitten. En met het tutoyeren wilde hij aangeven dat ik nu ook tot de club hoorde!

Lady S. doet alles om te kunnen overleven. Ze is geen agente van één of andere machtige organisatie, maar bevindt zich wel op dit politieke wereldtoneel. Net zoals XIII is het personage iemand die zich afzet tegen het systeem en als een staatloze een andere identiteit aanmeet om het verleden een stap voor te blijven voordat kwaadwillenden de maskerade doorprikken. Ben je niet bang een kloon of een mindere combinatie van zijn andere reeksen te produceren, zoals *XIII*, *Largo Winch* en *Wayne Shelton*?
Nee. Voor het eerst speelt een vrouw de hoofdpersoon in de strips van Van Hamme. Hoewel sommige thema's terugkeren die al gebruikt zijn in *Harlekijn* of *XIII* geeft het bewust aannemen van een andere identiteit door Lady S. de strip toch een andere wending. Er onstaan zo verschillende invalshoeken die te gebruiken zijn om de serie een eigen ontwikkeling door te laten maken. Daardoor is *Lady S.* anders van toon en karakter dan zijn andere producties.

In *Spirou* is het zesde avontuur voorgepubliceerd: *Salade portugaise*. Heeft Van Hamme met jou afgesproken hoeveel delen deze serie zal beslaan?
Nee. Ik krijg elk album compleet aangeleverd. Ik wil eigenlijk ook vooraf niet weten wat Lady S. zal overkomen. Daardoor kan ik me beter inleven in de gebeurtenissen en situaties. Ik hoop echt op een lange samenwerking met Van Hamme. Er ligt geen contract over hoeveel we samen gaan maken, maar ik sluit van Hamme op in mijn kelder als hij besluit om er mee te stoppen, ha ha ha!

michel.van.merrienboer@stripschrift.nl

ONDER - Potloodtekening van plaat 14 en 15 uit *Lady S. 5: Een mol in Washington.*

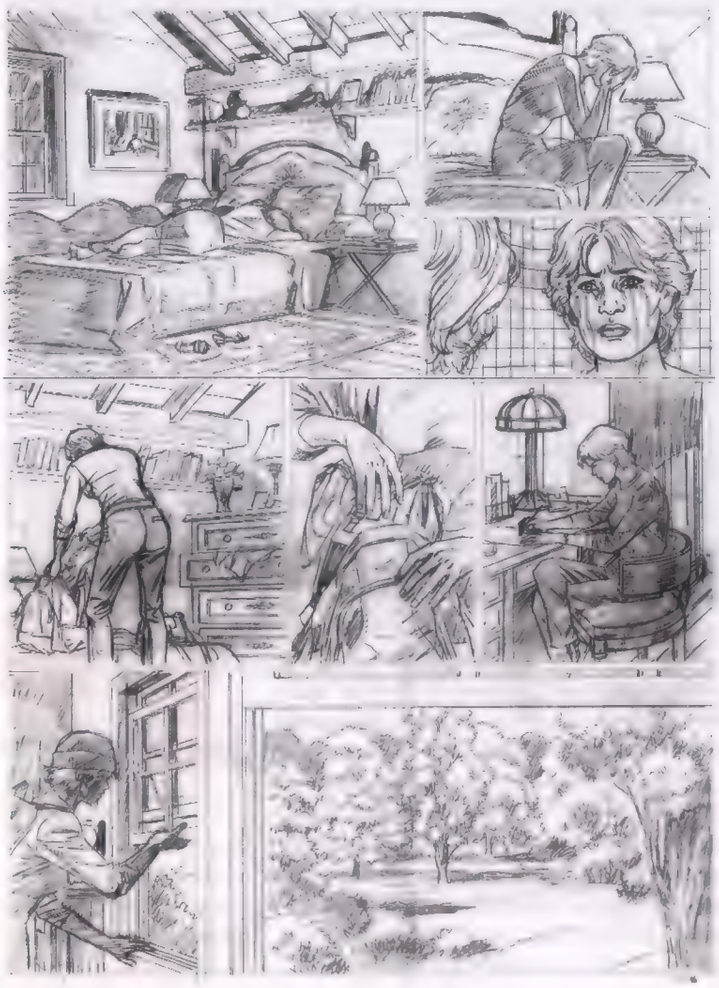

Catawiki heeft grootste stripaanbod

RIK SANDERS

Catawiki.nl is veruit de grootste stripaanbodsite in de Benelux. Dat zegt mede-oprichter René Schoenmakers. Een knappe prestatie voor een website die ruim een jaar geleden als online catalogus voor verzamelaars begon. De verzamelaarssite Catawiki lonkt inmiddels ook naar het buitenland: een Engelse versie is in de maak.

'Er worden zo'n 140.000 strips aangeboden en dat groeit met 20.000 per maand. Als je dat afzet tegen andere websites die strips verkopen, ligt het aanbod van ons vele malen hoger.' Dat stelt René Schoenmakers, mede-oprichter van Catawiki. Hij somt op (peildatum: begin december): *Bol.com* 11.900 strips (6500 nieuw, 4500 tweedehands), *Marktplaats.nl* 47.000 advertenties (37.800 in rubriek stripboeken, 9200 in rubriek comics), Kapaza 25.800 advertenties (2800 op *Kapaza.nl* en 23.000 op *Kapaza.be*), *Speurders.nl* (16.800 advertenties), en eBay 67.400 advertenties (6200 advertenties op *eBay.nl* en 61.200 op *eBay.be*).

Vraag en aanbod

Een knappe prestatie voor een website die ruim een jaar geleden als online-catalogus voor verzamelaars begon. Schoenmakers noemt een paar redenen. Zo zijn er diverse stripwinkels, zoals Akim, Stripsmagazijn, Gojoker, De Stripfanaat, Het Gele Teken en Prof. Barabas, toegetreden waardoor het aanbod van nieuwe, tweedehands en antiquarische strips flink is uitgebreid. 'De ervaring leert dat winkels in korte tijd hun online-shop kunnen vullen omdat bijna alles al in de centrale catalogus staat. Je hoeft dus alleen maar aan te vinken wat je verkoopt, wat de conditie is van het boek en wat het kost. De winkel staat meteen in de catalogus bij de betreffende strip die te koop staat vermeld.'

Daarnaast worden volgens Schoenmakers bij eBay de verkopers weggejaagd door de hogere tarieven en de verplichting het online-betaalsysteem Paypal te gebruiken. 'Dat heeft als nadeel dat een koper altijd zijn geld terug moet krijgen als hij claimt zijn bestelling niet te hebben ontvangen. Zoiets moedigt frauduleus handelen aan.'

Ook stelt dat hij Catawiki als online-verkoopmedium aantrekkelijker is geworden door het actuele inzicht in vraag en aanbod. 'Wij brengen de mensen die strips zoeken en de mensen die strips aanbieden, bij elkaar. Als een strip wordt aangeboden dan krijgen de verzamelaars die de betreffende editie zoeken automatisch een mailtje. Doordat duidelijk zichtbaar is wat wordt aangeboden en gezocht, ontstaat er ook een nieuwe reële prijsvorming.' Schoenmakers laat dit zien aan de hand van een voorbeeld. Bij de serie *Roodbaard* blijken de laatste delen moeilijk verkrijgbaar. Voor *De schaduw van de duivel* wordt in goede staat al zo'n €70 betaald. 'Dit deel werd alom gezien als het moeilijkste deel uit de reeks maar op Catawiki bleek dat *De piratenoorlog* nog moeilijker te vinden is. Daar zochten 18 mensen naar, maar waren slechts 2 aanbieders. Door deze transparantie is de waarde van *De piratenoorlog* gestegen naar €120! Binnenkort gaan we de cataloguswaarde automatisch afleiden van de werkelijke verkopen en het aanbod. Dan worden die meer betrouwbaar, actueel en objectief. Nu zijn ze nog vastgesteld door kenners en beheerders maar daar zit altijd een subjectief element in.'

Persoonlijke voorkeuren

Catawiki.nl is een sociale website, vergelijkbaar met de online-encyclopedie Wikipedia. Gebruikers houden de informatie zelf bij, onder auspiciën van een beheergroep stripexperts. 'We hebben nu circa 5000 geregistreerde gebruikers en zo'n honderdduizend pageviews per dag. Strips zijn er met 195.000 titels de grootste deelverzameling, al rukken de postzegels op.' Schoenmakers zegt dat de meeste Nederlandse striptitels van na de Tweede Wereldoorlog inmiddels zijn ingevoerd. De periode voor 1940 vertoont nog wel de nodige hiaten.

Sinds korte tijd bestaat voor gebruikers de mogelijkheid om met behulp van een *wizard* eigen ingebonden catalogi samen te stellen en te bestellen tegen een minimumprijs van €19,95 (*www.catawiki.nl/boekmaken*). Dat kan op basis van de Catawiki-catalogus, legt Schoenmakers uit. 'Bij voorbeeld een overzicht van alle strips die in een bepaald jaar zijn uitgekomen, als een soort jaarboek. Of een overzicht van Nederlandse comics, reclamestrips of het werk van één tekenaar. Nu kun je zelf je eigen catalogus samenstellen.' Een andere mogelijkheid is om een overzicht samen te stellen van je eigen verzameling zoals je die in Catawiki hebt ingevoerd. Ook daar bestaan allerlei variaties in, zoals wel of niet laten afdrukken van omslagafbeeldingen, inclusief een gepersonaliseerde zoeklijst.

Ook bestaat de mogelijkheid om via Catawiki een verzekering af te sluiten. Daarbij werkt de online-catalogus samen met intermediair Paardekooper, gespecialiseerd in het verzekeren van kunstverzamelingen. 'Het is voor ons ook een manier om geld te verdienen. We krijgen een beloning per afgesloten verzekering.' Daarnaast krijgt Catawiki inkomsten via advertenties op de site en Google Ads. 'Op een zeker moment zullen we ook een bepaalde vergoeding gaan vragen aan verkopers. Maar alleen bij verkooptransacties en niet, zoals bij eBay en andere webmarktplaatsen, als je een winkel begint. Maar eerst gaan we nog zorgen voor een betere functionaliteit zoals een winkelwagentjessysteem, voorraadbeheer en het meteen afrekenen met iDeal en creditcard.'

De oprichters van Catawiki werken voortdurend aan verbeteringen. Zo komt binnenkort de mogelijkheid voor klanten om verkopers te beoordelen (feedback) en zijn mobiele toepassingen in ontwikkeling. 'Dat je online-catalogus oproepbaar is op bij voorbeeld je iPhone', stelt Schoenmakers. Het buitenland heeft Catawiki inmiddels ook ontdekt: een Engelse versie is in de maak.

LINKSBOVEN - **Voorbeeld van een zelf samengestelde persoonlijke catalogus die *on demand* is afgedrukt.**

ONDER - **René Schoenmakers, mede-oprichter van Catawiki.**

FOTO WILLEM NABER

GEEN MAUS, WEL ERG GOED

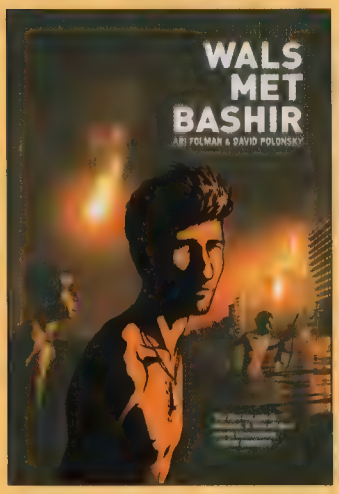

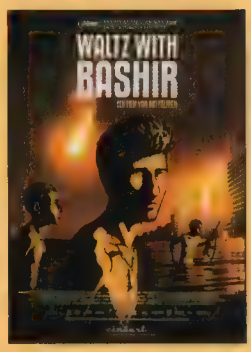

JIJ GAAT VOORUIT MET JE GELUIDDEMPER EN SCHAKELT DE HONDEN UIT
IK ZIE ZE ALLEMAAL NOG VOOR ME ELKE KOP ELK GEZICHT DE BLIK IN HUN OGEN ALS ZE STERVEN

Wals met Bashir

Folman & Polonsky
Vliegende Hollander 2009
ISBN 978-90-4950-049-8
Prijs € 17,50
136 pagina's
kleur (sk)

Wals met Bashir is de titel van een Israëlische tekenfilm en een stripboek. Beide zijn in het najaar van 2009 in het Nederlands verschenen. De auteurs van het boek zijn **Ari Folman** en **David Polonsky**. Eerstgenoemde is een uit Tel Aviv afkomstige cineast. Polonsky illustreert kinderboeken en geeft les aan een Israëlische kunstacademie.
Het verhaal van tekenfilm en stripalbum zijn nagenoeg identiek; Folman was actief betrokken bij de oorlog in Libanon, maar herinnert zich nagenoeg niets. Wat hem het meest dwars zit is dat hij niet weet wat hij heeft gedaan op de avond van 16 september 1982, toen een falangistische militie twee vluchtelingenkampen binnendrong en honderden, mogelijk duizenden Palestijnen vermoordde. Door met vrienden uit die tijd te praten hoopt hij zijn geheugen weer terug te krijgen. Met succes. Naarmate het verhaal zich ontvouwt krijgt Folman een steeds beter beeld van zijn rol in een even gruwelijke als traumatische avond.

Waltz with Bashir

Cinéart 2009
±85 minuten.
16 jaar

Het omslag van het stripalbum is opgesierd met een aantal recensies waarvan er drie een vergelijking met *Maus* maken. Dat is niet geheel onterecht; beide verhalen laten op meeslepende wijze zien hoe oorlogsgruwelen jaren nadreunen en betrokkenen de rest van hun levensdagen achtervolgen. Toch zijn er meer verschillen dan overeenkomsten: *Wals met Bashir* is realistisch getekend, in kleur – hier en daar zelfs met foto's, met betrekkelijk grote platen. Het wordt verteld vanuit het perspectief van de agressor en niet vanuit het slachtoffer.
Eerst was er de tekenfilm, toen kwam het boek. Doorgaans is dat geen geslaagde volgorde. Polonsky nam echter een jaar de tijd voor de bewerking. In het boek staat een interview waarin hij zegt: 'Drie of vier sequenties moesten helemaal omgegooid worden en één is er geschrapt. De reden was dat ze te veel steunden op de muziek en het geluid.' Verder bleek het lastig om op een natuurlijke manier van verteller te wisselen en pagina-eindes op de juiste plekken in het verhaal te lassen.
De film is al uitstekend met intrigerend tekenwerk, een sterke boodschap en passende muziek. Het enige wat erin stoort zijn de houterige bewegingen van hoofdfiguren die de indruk wekken dat het allemaal niet te duur mocht worden. Het sterke verhaal en het krachtige *artwork* blijven overeind in het album, de houterige bewegingen zijn verdwenen, met als gevolg dat het boek eigenlijk beter is dan de film – nota bene een pers- en publieksliefling op het filmfestival in Cannes. Beide zijn belangwekkende en fraai vormgegeven verschijningen. Mis ze niet! HW

Geruststellend scenario

Vreemde liefde 1

Jouvray & Presle
L 2009
ISBN 978-90-245-3074-8
Prijs € 18,95
104 pagina's
kleur (hk)

Vreemde liefde 1 is het eerste deel van een tweedelige politieke thriller met satirische trekjes. Het spionnenverhaal speelt zich af in een universum waarin twee samenlevingen tegenover elkaar staan: het totalitaire, dictatoriaal bestuurde Monopozië en de schijnbaar democratische, maar door intriges geteisterde, kapitalistische Confederatie van de Sterren. Een geruststellend bekend scenario. De verwikkelingen draaien om de wetenschapper en (atoom)bommenexpert Barzavotzig en de populaire zangeres Tho-Radia. Het eerste deel eindigt met een heuse cliffhanger.
Mooi getekend, lekker tempo, spannende scènes, de samenwerking tussen tekenaar **Jerôme Jouvray** (Lincoln) inkleurster **Anne-Claire Jouvray** en scenarioschrijver **Stephane Presle** heeft een lekker boek opgeleverd, dat zeer nieuwsgierig maakt naar het slotdeel. Dan wordt misschien ook nog duidelijk waarom de uitgeverij, nota bene op het omslag, een vergelijking maakt met de film *Dr. Strangelove* van Stanley Kubrick, want wat betreft het eerste deel slaat dat als een tang op een varken. DR

Cultroman Boelgakov verstript

De Engelse uitgeverij Self Made Hero maakt een mooie reeks: *Eye Classics*, ambitieuze bewerkingen van Europese klassiekers die je nooit las als *Illustrated Classic*. *De meester en Margarita* van de Russische auteur **Michail Boelgakov** (1891-1940) is nu vertaald.

Boelgakov werkte in de jaren 1920 en 1930 aan wat zijn meesterwerk zou worden. Het was een bijzonder ongunstige tijd voor eigenzinnige schrijvers: Stalin had het niet op intellectuelen met fantasie en zijn literaire hielenlikkers voerden zijn schrikbewind uit. Boelgakov heeft de eerste complete, ongecensureerde uitgave dan ook niet meegemaakt, pas in 1968 (uiteraard!) verscheen die in het vrije westen. Hoewel, wat heet compleet: het complexe verhaal is een reconstructie van de weduwe. Boelgakov maakte meerdere versies en vernietigde oude. Een veelbetekenend citaat uit *De meester en Margarita* is dan ook 'manuscripten verbranden niet', vaak gebruikt om de macht van de pen te omschrijven. In kleine kring wordt Boelgakovs werk geadoreerd. Salman Rushdie liet zich inspireren tot *De duivelsverzen* en Mick Jagger schreef *Sympathy for the devil*. Op de fansite *www.masterandmargarita.eu* lees je dat Jagger het boek van toenmalig liefje Marianne Faithfull cadeau kreeg (en andere heerlijke weetjes). Deze liefdes voor het boek bewijzen dat de cultstatus is bereikt.

De meester en Margarita

Boelgakov & Klimowski & Schejbal
Atlas 2009
ISBN 978-90-450-1462-3
Prijs € 19,95
128 pagina's
kleur (sk)

Maar levert die status ook een goede strip op? Het verhaal bestaat uit drie verhalen in elkaar: De schrijvende Meester werkt aan een sensationeel boek over Pontius Pilates. Margarita houdt van hem en van zijn boek-in-wording. Dan verschijnt de duivel, professor Woland, op het Moskovische toneel en is het met de logica gedaan. Het verhaal over Pilates komt ook als verhaal-in-het-verhaal voor. De tekenaars, **Andrzej Klimowski** en **Danusia Schejbal** (de eerste maakte eerder strips, de tweede is vooral schilder), hebben een mooie oplossing bedacht. Het eerste verhaal tekent Klimowski met zwarte inkt; dat levert mooie, donkere schetsen op. Schejbal neemt Pilates voor haar rekening. Een stijlwisseling: in kleur, maar in een te naïeve stijl. Ook het hoogtepunt, de duivel die een toneelvoorstelling overneemt, is van haar hand en dat is wel overtuigend: in magisch-realistische, Mattotti-achtige prenten wordt de spreekstalmeester onthoofd, regent het geld en worden de dames letterlijk in hun ondergoed gezet. De zoektocht van Margarita naar haar Meester is weer voor Klimowski. De stijlwisselingen doen recht aan het Droste-effect in het verhaal, als het verhaal verspringt, verandert de stijl mee. Alle absurde ingrediënten zien we: naakte heksen, de zuipende en rokende kat Behemoth, bloedige wraak op gezagsdragers en Stalins hielenlikkers, in inrichtingen opgesloten intellectuelen, ontregelende humor en alles overwinnende liefde.

De strip is een bewerking èn een samenvatting, want je brengt een roman van vierhonderd pagina's niet ongestraft terug tot een kwart.

De vertelling gaat sprongsgewijs en doet een extra beroep op de inleving van de lezer. Maar er blijft genoeg te genieten, zeker voor de lezer die het verhaal (van horen zeggen) kent. Alleen, jammer van de soms hoogdravende inleiding en de oerlelijke lettering! WM

ADVERTENTIE

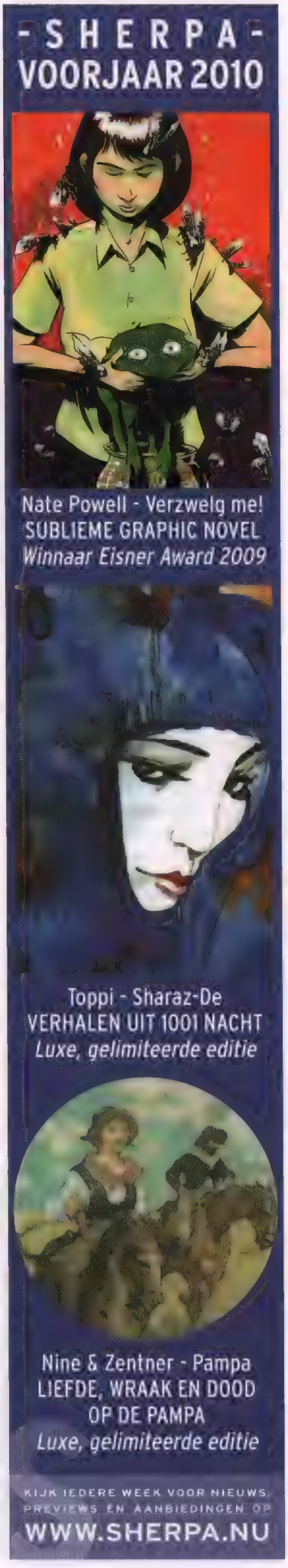

[DE BOVENTOON]

Nietsontziend in vorm en inhoud

De Brusselse kunstenares **Dominique Goblet** (1967) kijkt in *Net doen alsof is ook liegen* terug op de getroebleerde verhouding met haar alcoholische vader en haar moeizame relatie met Guy Marc, die zijn vroegere vriendin maar niet kan loslaten. Dit doet zij met een nietsontziende, maar ontwapenende eerlijkheid, in onconventionele, maar vaak bijzonder sprekende beelden. Bij voorbeeld ook in haar herinneringen aan haar machteloze moeder, die haar als te opstandig kind op zolder aan haar handen vastbond. Heftig, maar Goblet weet door haar manier van vertellen, haar grafische stijlexperimenten in verschillende technieken en zelfs door haar bijzondere belettering de personen in het verhaal een diepte te geven, waardoor de lezer wordt herinnerd aan de complexe kanten van karakters en menselijke relaties.

Net doen alsof is ook liegen

Goblet
Oog & Blik/Bezige Bij 2009
ISBN 978-90-5492-22599
Prijs € 29,90
148 pagina's
kleur (hk)

Goblet, voor wie het stripverhaal slechts één van de manieren is om zich artistiek uit te drukken, vertelt in een interview in het weekblad *Brussel deze week* trots dat zij met de Nederlandse uitgave van *Net doen alsof is ook liegen* (oorspronkelijk *Faire semblant c'est mentir*) geen vertaling maar eigenlijk een nieuw boek heeft gemaakt. Zij vindt dat teksten een integraal deel uitmaken van de tekening: 'Daarom sta ik erop om zelf de typografie te doen van de versies in andere talen. In het Spaans of Nederlands heb je meer of minder woorden nodig en die klinken ook anders. Daar wil ik mee spelen. Waar nodig herteken en herdenk ik het boek. Dat vind ik belangrijk.' Ook vertelt Goblet dat het boek ('autobiografisch, maar geen afrekening met het verleden') de twaalf jaar dat zij eraan werkte een obsessie voor haar was. Het resultaat blijkt internationaal grote indruk te maken. DR

ALLES HEB IK GEDAAN VOOR JE
JA, MAAR...
MAAR PAPPA, IK HEB TOCH NIETS BIJZONDERS GEZEGD!
MAAR LUISTER, WAT IK WILDE ZEGGEN, HET IS TOCH NORMAAL DAT OUDERS HUN KIND TE ETEN MOETEN...
IK MOET HELEMAAL NIKS! GEEN ENKELE VERPLICHTING !!!
NIKS MOET! NIEMAND SCHRIJFT MIJ DE WET VOOR!

Bewuste lulligheid wringt soms

Fotostrips zijn altijd het stiefkindje van het beeldverhaal geweest. Ze getuigden doorgaans van een extreme lulligheid en stonden in *Tina*, *Hitkrant* en vakbondsblaadjes. De laatste jaren lijken fotostrips herontdekt als camp. Met de website *Fotostrips.nl* bewijst **Ype Driessen** zelfs dat je er ook gewoon leuke strips mee kunt maken die een trouw publiek bedienen. Ype maakt korte grappen (standaard in vier plaatjes) over het knusse homohuishouden met zijn nuchtere vriend Willem. Dat levert melige grapjes op over samenwonen, studiestress, mooie mannen, schoonfamilie en kamperen. De associatie met de autobio-strips van Floor de Goede is onvermijdelijk: daarin ook een jong homostel, ook die lulligheid, ook vier plaatjes, ook groot geworden als webcomic. Daar wordt niet geheimzinnig over gedaan, want Flo krijgt zelfs een bijrol als zichzelf in een serie grappen. Ype is eenzelfde twijfelkont als Flo, maar dan wel eentje van het lichtneurotische soort. Erg komisch is de scène waarin hij Willem meetroont naar het Tilburgse museum De Pont, waar hij in moeilijke volzinnen eindeloos debiteert over de hedendaagse kunst aldaar terwijl Willem veel meer interesse heeft voor een mooie jongen verderop. Toch blijft het fenomeen fotostrip soms wat wringen: de bewuste lulligheid is soms te flauw. Daar staat tegenover dat er om *Ype + Willem* vaak genoeg hard te lachen valt. En daar draait het uiteindelijk allemaal om. JM

Ype + Willem 1: Heel herkenbaar

Driessen
Catullus 2009
ISBN 978-90-78753-30-8
Prijs € 9,95
96 pagina's
kleur (sk)

ADVERTENTIE

Afgewogen verhaal over een seksuele perversie

Het kleine afscheid is een tamelijk gecompliceerd verteld, maar aangrijpend verhaal van **Marvano**, pseudoniem van de Vlaamse Belg **Mark van Oppen**, getekend door Waals-Belgische **Magda** (**Magda Seron**).

Het verhaal gaat over Christine, een aantrekkelijke vrouw van veertig, met twee dochters, de thuiswonende tienerdochter Fran, en haar eenentwintigjarige halfzuster Nikki, die het contact met haar moeder heeft verbroken. Christine is vrijwilligster bij een telefonische hulplijn, maar heeft de ambitie schrijfster te worden en werkt aan een min of meer autobiografische roman. Als zij via haar werk voor de hulplijn contact krijgt met een verbitterde jonge vrouw die met een vervormde stem praat over haar egocentrische, seksueel zeer actieve moeder die nooit tijd voor haar had, krijgt het verhaal een onverwachte wending en wordt Christine uiteindelijk geconfronteerd met de gevolgen van pedofilie die in haar omgeving plaatsvond.

Meer vertellen wordt verklappen: het onderwerp wordt subtiel neergezet en genuanceerd behandeld in heldere tekeningen die naast de illustraties bij de tekst soms ook hun eigen verhaal vertellen. Mooi verzorgd album met een schetskatern en biootjes over de makers. DR

Het kleine afscheid

Magda & Marvano
Lombard 2009
ISBN 978-90-5581-678-3
Prijs € 15,50
78 pagina's
kleur (hk)

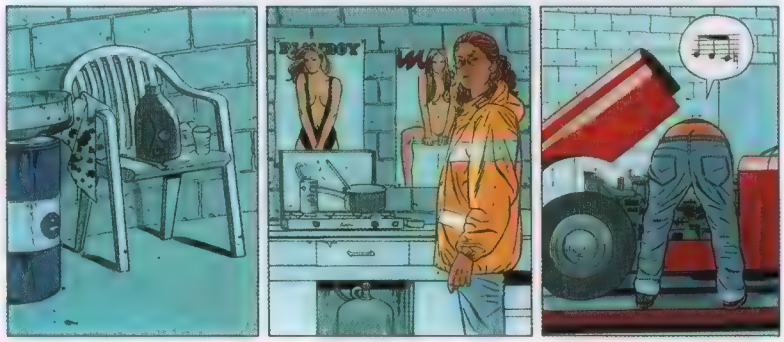

Combi Crumb/bijbel blijkt verkoophit

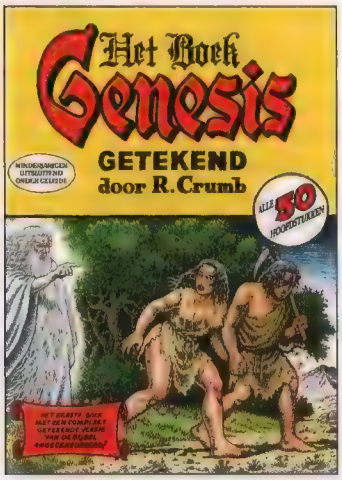

Bij zijn keuze om de bijbel te verstrippen koos Robert Crumb ervoor de vrijwel complete tekst uit het eerste bijbelboek op te nemen in zijn *Het boek Genesis*. Daarvoor heeft hij de (Engelse) vertaling van **Robert Alter** gebruikt. Vertaler **Nicolaas Matsier** heeft grotendeels de Statenvertaling gebruikt in de omzetting naar het Nederlands. Het levert bij beide versies ellenlange opsommingen van namen en leeftijden op. Hoewel dit de leesbaarheid niet bepaald vergroot is het boek een verkoophit.

De combi Crumb en bijbel blijkt een aansprekende. Zou dit dan toch door de toevoeging van (zijn) illustraties komen? Crumb is daarin zijn eigen karakteristieke tekenstijl trouw gebleven. Vooral als hij discreet naakte bijbelpersonages tekent – 'de vrouw lag bij hem aan' of 'hij ging tot haar in' – herkennen we zijn typische, favoriete 'zwaarlijvigheid'.

Hoewel de tekenaar interpretaties wilde voorkomen, ontkomt ook hij er niet aan. God tekent hij traditioneel: een oude wijze man in een wit gewaad en met lange witte baard. Voor alle decors en voorwerpen (wagens, kleding, gebruiksvoorwerpen, enzovoorts) heeft hij zich door deskundigen laten adviseren.

Geen ander bijbelboek dan *Genesis* bevat zoveel gevarieerde verhalen. De schepping, Adam en Eva in het paradijs, Noach die de zondvloed overleeft, de familiecyclus van Abraham, Jacob en Isaäk, Jozef met z'n broers en nog vele andere. Het boek is een aaneenschakeling van heftige gebeurtenissen. Crumb, die ruim vier jaar werkte aan deze vertolking, heeft een knap stukje werk afgeleverd. Je moet er even voor gaan zitten maar waar staat geschreven dat je het in één keer moet uitlezen? Kritiek zal er best zijn, vooral vanuit de behoudende rechtse gemeenschap, maar beter is het de actie te waarderen om de bijbel weer op nummer 1 van de verkoop-top 100 te krijgen. TdK

Het boek Genesis

Crumb
Harmonie/Oog & Blik/Vrijdag 2009
ISBN 978-90-6169-912-5
Prijs € 22,50
216 pagina's
zwart/wit (sk)

ADVERTENTIE

SUPERSTRIP SPECIAALZAAK

EPPO.NL

Kleine Berg 33 • 5611 JS Eindhoven • tel. 040 - 244 18 82 • fax 040 - 243 58 73 • www.eppo.nl

[DE BOVENTOON]

Een goddelijke ervaring

'Erik, wat denk jij? Heeft God de mens geschapen of schiep de mens God?'
'De mens schiep God. Hoezo dan?'
'Dus... dan kan de mens zelf kiezen waar hij in gelooft?'
'Klopt.'
'Maar als dat zo is... waarom geloof jij dan in niks?'

De wereld van **Gerrie Hondius** zou soms perfect op een wandtegeltje passen. Eigenlijk is haar nieuwste strip *Ik ben God* een heel huis vol wandtegeltjes. Neergekrabbelde gesprekken, monologen, gedachtenkronkels en een verdwaald gedicht... het staat allemaal ogenschijnlijk lukraak achter elkaar geplempt in dit stripboek.

Ik ben God

Hondius
Contact 2009
ISBN 978-90-254-3205-8
Prijs €17,95
176 pagina's
zwart/wit (sk)

Schijn bedriegt, zoals ook blijkt uit de kwalificaties 'literair' en 'autobiografisch' die uitgeverij Contact er tegenaan gooit. Hondius mag dan heel erg uit de losse pols tekenen en vertellen, onder de oppervlakte bouwt ze wel degelijk aan een Grote Gedachte. Het boek is de zoektocht naar zingeving van een dolende dertiger die recentelijk haar moeder heeft verloren. Het boek begint met een onschuldig gesprekje van Hondius met een foto van haar moeder, die ze lekker ongegeneerd meeneemt naar het toilet. Later bezoekt ze een spreekbeurt over engelen, waar ze beseft dat haar moeder misschien ook wel een engel voor haar is. Hondius gaat geloof zien als iets dat je zelf vormgeeft. Dat mondt uit in de zelfspottend bedoelde conclusie dat ze dan maar het beste zelf gewoon God kan zijn. Een zelfrelativerende God, die uit haar bed moet worden gebeld door vriendinnen en een beetje rondneukt met voorradige mannen. Niks verhevens, maar gewoon een jonge vrouw die het heerlijk vindt om in haar blote kont door het huis te banjeren. Het vele onschuldige naakt zorgt er feilloos voor dat alle pretenties als sneeuw voor de zon verdwijnen. Nergens wordt het boek zwaar, want dat lijkt Hondius vooral niet te willen. Toch zegt ze zinnige dingen over zingeving.

De losse stijl van Hondius sleurt je mee haar leven in, brengt je tot heel dicht op haar huid. Het is alsof je stiekem meeleest in andermans dagboek. Een goddelijke ervaring. JM

Vandaag bezocht ik het Dolhuys, een voormalig gekkenhuis, dat tegenwoordig dienst doet als museum over geesteszieken en (de geschiedenis van) psychiatrie.
Ik heb een paar dingen geleerd...
"IK DACHT DAT IK GOD WAS...."
wow!
Het Godsdroom. Een bekend fenomeen in de psychiatrie.
De patiënt denkt, nee, "weet" dat hij/zij God is.
Tssss... het Idee!
Hé, Gerrie! Hoe vind je het?
Ha ha.
Euuuh... ...leer222m.

Nostalgische terugblik op eenzijdige liefde

Tijdens een wandeling begin dit jaar door de Rotterdamse wijk Tuindorp Vreewijk, de plek waar hij was opgegroeid, ontmoette tekenaar **Kees Sparreboom** (*Boot & Van Dijk*) een middelbareschoolvriendin uit de jaren 1950. Deze ontmoeting, en de herinneringen die opborrelden tijdens zijn wandeling, werden de aanleiding voor het autobiografische boek *De zwarte gordijnen - Herinneringen aan een tuindorp en omstreken*.

Sparreboom vertelt chronologisch over zijn jeugd. Zijn eerste herinneringen op driejarige leeftijd aan het huis op de Feijenoorddijk met de zwarte gordijnen ('Daar stond een man achter'), de verhuizing in de oorlog naar Tuindorp Vreewijk en het alledaagse leven daar vanaf de oorlogsjaren tot de late jaren 1950. Rode draad in het verhaal is zijn grote liefde Elly de Groot, een aantrekkelijke en interessante tie woonde een tijdje in Amerika), maar bijzonder egocentrische, grillige en egoïstische jonge vrouw. Het sfeervolle verhaal, verbeeldt met trefzekere, aangenaam ogende tekeningen in de karakteristieke stijl van de tekenaar, biedt een fraai tijdsbeeld en goede indruk van het milieu waarin Sparreboom opgroeide. Wel heeft hij op sommige pagina's zoveel tekst nodig dat die de tekeningen in de weg gaat zitten. Het verhaal eindigt met een ontmoeting, na meer dan vijftig jaar, met zijn jeugdliefde. Het blijkt een antiklimax te zijn. *De zwarte gordijnen* is – voorlopig? – uitgebracht in een oplage van 100 exemplaren, te bestellen bij uitgever FortMedia. Het boek is voor oudere Rotterdammers een feest der herkenning, maar verdient een veel breder publiek. DR

De zwarte gordijnen – Herinneringen aan een tuindorp en omstreken

Sparreboom
FortMedia 2009
ISBN 978-90-77219-44-7
Prijs €27,50
54 pagina's
zwart/wit (sk)

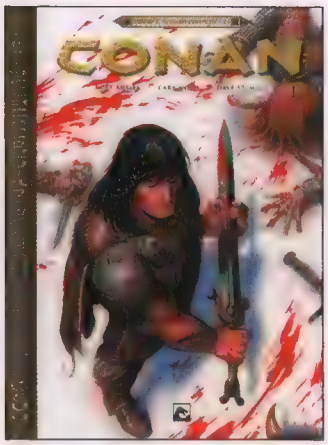

Schot in de roos

Na de *Conans* van Juniorpress uit een grijs verleden is er in Nederland op stripgebied lange tijd niets meer van *Conan* verschenen. Maar na de heruitgave van de klassieker *Rode spijkers* van Roy Thomas en Barry Windsor-Smith, van een poosje terug, leek de tijd rijp voor nieuw materiaal. En deze *Conan*-uitgave van Dark Dragon Books, met nieuwe bewerkingen van originele verhalen van **Robert E. Howard**, is een schot in de roos.

Robert E. Howard Collectie 1: Conan: De dochter van de ijsreus

Busiek & Nord & Yeates
Dark Dragon Books 2009
ISBN: 978-94-6078-001-1
Prijs €17,95
64 pagina's
kleur (hk)

Het album bevat de vertaling van de eerste drie *Conan*-comics uit een nieuwe serie die Dark Horse Comics vanaf 2003 uitgaf. Nadat Marvel Comics in 1996 met de publicatie van *Conan* was gestopt, was dit de eerste nieuwe *Conan*-serie sinds jaren. Het eerste verhaal, oorspronkelijk het 0-nummer, is een soort proloog en heette in de VS *Conan the Legend*. Voor dit deeltje betaalde je slechts $0.25, symbolisch dezelfde prijs als die in de jaren 1930 van het pulpblad *Weird Tales*, waarin de *Conan*-verhalen voor het eerst werden gepubliceerd.

Dit nieuwe album (deel 2 en 3 zijn inmiddels ook verschenen) heeft een harde kaft en een prachtig omslag, met zogenaamd spotvernis, plus een exclusieve prent (alleen bij de eerste druk). Helaas is er tijdens het inbinden iets niet goed gegaan, want de albums maken een raar geluid als je ze opent...

Wat het verhaal betreft, dat is prachtig geschreven en geschilderd. In de proloog zet **Kurt Busiek** Conan in een fraai perspectief: een echte vondst. Daarna vormt het middelste verhaal een spectaculaire opmaat voor de klassieker over de nog jonge Conan: *De dochter van de ijsreus*. **Gary Nord** maakt prachtige schilderstukjes van iedere pagina. Jammer alleen dat de 'Nederlandse' hoofdstukindeling een beetje warrig is. Maar dit album is een sieraad voor iedere stripboekenkast! HvdZ

OOG & BLIK | DE BEZIGE BIJ

Windig en de Jong
Heinz van H tot Z, #H

Voor deze speciale uitgave werden de stroken van Heinz door de auteurs handmatig ingekleurd.
De complete avonturen van Heinz zijn aangevuld met bijdragen van collega's, schetsen, wetenswaardigheden en andere kijkjes in de keuken.

verschenen, 240 pagina's in kleur, ISBN 9789054921967, €34.90

Dominique Goblet
Net doen alsof is ook liegen

Poëtisch, autobiografisch beeldverhaal van een uniek talent.
Met haar experimentele grafische stijl en een belettering die pas bij de emotionele zeggingskracht van het verhaal, zorgt Dominique Goblet voor een vernieuwend en aangrijpend beeldverhaal.

verschenen, 144 pagina's in kleur, ISBN 9789054922599, €29.90

Winshluss / Pinokkio

Verkozen tot het beste boek van 2008 in Angouleme. Iedereen kent het wereldberoemde verhaal van Carlo Collodi over het houten jongetje dat tot leven komt. Het verscheen vanaf 1880 voor het eerst als feuilleton. Honderden tekenaars hebben hun tanden inmiddels stukgebeten op een houten ventje, maar niemand deed dat op zo een originele manier als Winshluss!

Gebonden, kleur, 192 pagina's, €34.90, verschijnt in november

Jim Woodring
Weersomstandigheden

Een duik in de krochten van Woodrings levendige fantsie.

verschenen, 96 pagina's, zwart wit, ISBN 9789054922759, €12.50

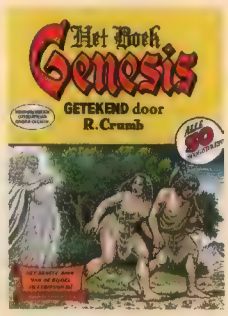

Crumb / Genesis

Pioneer van de underground strip, verstript eerste boek van de Bijbel! Ruim vier jaar werkte Robert Crumb, oervader van de graphic novel en voor vele de grootste levende striptekenaar, aan zijn eigen interpretatie van Genesis. Deze stripversie van het eerste boek van de Bijbel verschijnt in het najaar gelijktijdig bij gerenommeerde uitgeverijen over de hele wereld.

Paperback, zwart wit, 216 pagina's, €22.50, verschenen

In samenwerking met de Harmonie

[DE BOVENTOON]

Fraaie grafische autobiografie

De cruciale vraag waar **David Small** in zijn grafische autobiografie mee worstelt is 'Hoe overleef ik mijn getroebleerde familie?'
David groeit op in het Detroit van de jaren 1950. Vanaf zijn zesde jaar wordt hij zich bewust van het ongrijpbare gedrag van zijn op de rand van waanzin balancerende moeder. Zijn angstige houding als gevolg van haar afwijzingen en langdurig zwijgen draagt ertoe bij dat hij zich praktisch onzichtbaar maakt voor zijn ouders. Pa Small is een wetenschapper, verbonden als radioloog aan een lokaal ziekenhuis. Zijn frustraties weet hij in te dammen door het rammen op een boksbal. Ook hij staat volkomen indifferent tegenover het welbevinden van zijn zoon David.
Op zijn elfde jaar wordt er bij David een gezwel in zijn hals geconstateerd. Zijn moeder negeert dit gezondheidsprobleem en weet zo de dokterskosten te besparen. Uiteindelijk wordt hij op zijn veertiende verlost van een kwaadaardige tumor, die hem een deel van zijn stembanden kost. Geknakt door de liefdeloosheid in het gezin roept hij de hulp in van een psychiater, die reminiscenties wekt aan het befaamde konijn uit *Alice in Wonderland*.
Small werkt in een schetsmatige realistische stijl met een, als de situatie uit hand dreigt te lopen, neiging naar het absurde. De zwart/wit-tekeningen, bewerkt met zwarte waterverf, zijn van een hoog artistiek niveau. Ze bepalen de dreigende troosteloze sfeer van deze uitzonderlijk fraaie grafische autobiografie. De (Engelstalige) teksten zijn vooral ondersteunend. Door het pad terug te volgen naar zijn jeugd is hij in staat de naakte waarheid over zijn diepongelukkige ouders innerlijk een plaats te geven. De rechten voor een Nederlandse vertaling zijn inmiddels verkocht. RB

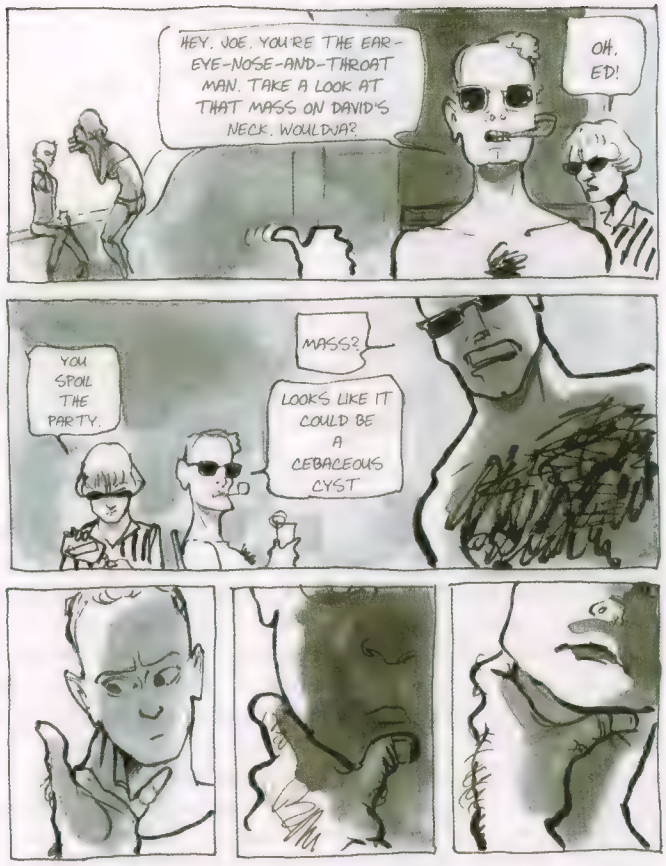
HEY, JOE. YOU'RE THE EAR-EYE-NOSE-AND-THROAT MAN. TAKE A LOOK AT THAT MASS ON DAVID'S NECK. WOULDJA?
OH, ED!
YOU SPOIL THE PARTY.
MASS?
LOOKS LIKE IT COULD BE A CEBACEOUS CYST

Stitches – A memoir

Small
W.W. Norton & Company
ISBN 978-0-393-06857-3
Prijs £16.99
336 pagina's
zwart/wit (hk)

Mirakels uit de stadswijk

De onvolprezen uitgeverij W.W. Norton heeft in een aantal jaren tijd een mooie, betaalbare **Will Eisner**-bibliotheek opgebouwd. *Minor Miracles* is naar verwachting één van de laatste bundels met strips van Eisner die wij in Nederland nog niet kennen. Het betreft werk dat hij op late leeftijd voor DC Comics maakte. De in 2005 overleden grootmeester grijpt in dit boek terug naar verhalen uit zijn jeugd in New York waarin kleine wonderen uit het dagelijks leven centraal staan. *Meinsas*, noemt Eisner ze, een joodse uitdrukking voor apocriefe verhalen uit de overlevering. Lokale sprookjes en sterke verhalen zou je ze ook kunnen noemen. Over bij voorbeeld die ene oom die eigenlijk een uitvreter is, rijk wordt en weer tot de bedelstaf geraakt. Elke familie kent wel zo'n bloedverwant wiens wonderlijke levensstijl altijd wel een keer ter sprake komt. *Minor Miracles* is weer zo'n typisch menselijk, aangrijpend Eisner-kleinood. RS

Minor Miracles

Eisner
W.W. Norton & Company 2009
ISBN 978-0-393-32814-1
Prijs $17.95
128 pagina's
zwart/wit (sk)

Ingenieuze bewerking

*Regisseur **Jérôme Salle** heeft er samen met scriptschrijver **Julien Rappeneau** goed aan gedaan de film over vrijbuiter* Largo Winch *slechts losjes te baseren op het stripscenario van **Jean van Hamme**. Ze hebben de vrijheid genomen om allerlei ingenieuze wendingen toe te voegen. De hoofdlijn van het verhaal blijft uiteraard overeind: Nerio Winch, de leider van het imperium Groep W, sterft. Zijn tot dan toe onbekende, geadopteerde zoon is erfgenaam: Largo Winch (**Tomer Sisley**). Die ondervindt als nieuwe rechtmatige eigenaar uit allerlei hoeken tegenwerking. Het mysterieuze eiland waar Largo Winch zijn aandelen 'aan toonder' moet ophalen is gehandhaafd; het geeft de film een*

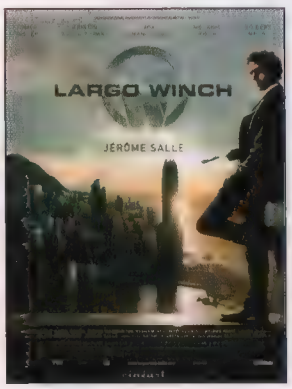

*James Bond-achtig element. Alleen het voor de hand liggende slot is wat mager van opzet. De actiescènes zijn voldoende van kwaliteit, het acteerwerk is in orde en fraaie shots van stad en land wisselen gevoelige dialogen af. Die worden overigens in drie talen (Frans, Engels en, dit is een gokje, Kroatisch) uitgesproken, niet gebruikelijk maar niet storend. Een laatste compliment is er voor **Alexandre Desplat**; hij zorgde voor de meer dan acceptabele filmmuziek. TdK*

Largo Winch

Cinéart 2009
±108 minuten,
12 jaar

Leuk thema, gekunsteld uitgewerkt

Van infiltratie bij een terroristisch netwerk tot een lynchpartij bij de KKK, niets is Thomas Silane te gek om in zijn eentje het tuig van de richel aan te pakken en via zijn krant publiekelijk aan de kaak te stellen. Dat hij daarbij een doelwit wordt neemt hij voor lief.

Sensatiejournalist Thomas krijgt op een dag een ouderwetse camera cadeau. Hij ontdekt bij het ontwikkelen van de foto's dat hij iedere keer het moment van de misdaad vastlegt op de gevoelige plaat. Hierdoor is hij vastbesloten om het raadsel rondom de dood van zijn ouders en butler op te lossen.

Het gegeven van zo'n mysterieus apparaat is een leuk thema, maar de scenaristen **Patrice Buendia** en **Philippe Chanoinat** werken dit te simpel uit. Door de onkwetsbaarheid van de hoofdpersoon is veel van de spanning er af. De amateuristische aanpak van de politie is ongeloofwaardig neergezet en tenenkrommend om te lezen. Verklaringen blijven achterwege en in de verhalen worden bepaalde logische stappen overgeslagen. Dat geeft een gekunstelde indruk. Het tekenwerk van **Yves Lécossois** is gelukkig verzorgd en de inkleuring is sfeervol.

Aan het eind is nog steeds de herkomst van het fototoestel onduidelijk. MvM

Thomas Silane 1: Dodelijke flits
Thomas Silane 2: De kerstmoordenaar

Buendia & Chanoinat & Lécossois
Daedalus
2008/2009
ISBN 978-90-8810-048-2 (deel 1)
ISBN 978-90-8810-095-6 (deel 2)
Prijs €7,95
48 pagina's
kleur (sk)

De piraten van Barataria 1: New Orleans

Bourgne & Bonnet
Glénat 2009
ISBN 978-90-6969-732-1
Prijs €14,50
48 pagina's
kleur (hk)

Piratenverhaal dat vragen achterlaat

Ervaring met het piratengenre had **Marc Bourgne** al opgedaan door een aantal delen van *Roodbaard* te tekenen. Nu 'tekent' hij voor het scenario van *De piraten van Barataria*, getekend door **Franck Bonnet**. Daarbij zijn de aantrekkelijke Artémemis Delambra en haar lijfwacht, de meedogenloze reus Roustam aan boord van een zeiljacht varend richting Amerika. Duidelijk is dat de twee op de vlucht zijn, maar het blijft te lang onduidelijk waarom. Dat roept vooral irritatie op. Bonnet (*Attila, mijn geliefde, Vanity Benz*) overtuigt alleen in sfeervolle overzichtstekeningen. TdK

ADVERTENTIE

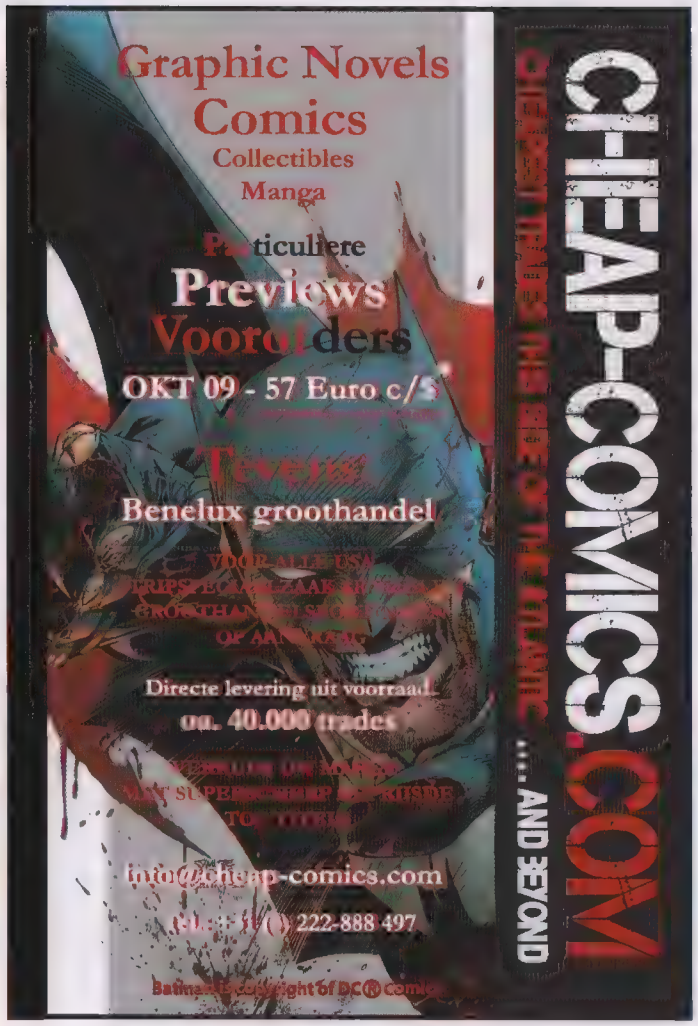

ADVERTENTIE

Nederlandse Stripklassiekers
voor de jeugd van toen

TOM POES

Integrale uitgave van de 69 Tom Poes-verhalen uit het weekblad Donald Duck.
De verhalen waren voor velen de eerste kennismaking met de avonturen van Tom Poes en Heer Bommel.
Geheel in de originele kleuren gedrukt.
Reeds 20 delen verschenen. Prijs per deel € 59.

Eric de Noorman

Voor het eerst volledig in boekvorm: alle verhalen van Eric en Erwin de Noorman.
Van alle striphelden die in de jaren veertig en vijftig hebben rondgelopen, is Eric de Noorman degene die het meest tot de verbeelding van zijn lezers sprak.
Reeds 22 delen verschenen. Prijs per deel € 52.

DICK BOS

Alle 73 avonturen van Dick Bos in een reeks van 19 luxe banden.
In april 1941 lag in de kiosken een klein boekje met een compleet stripverhaal! En wat voor één! Een met een echte held: judoka-detective Dick Bos!
Reeds 15 delen verschenen. Prijs per deel € 52.

Kijk op www.uitgeverij-panda.nl of vraag meer informatie.
T: 070 3615393, F: 070 3060256, E: info@uitgeverij-panda.nl

SLUIT HET JAAR GOED AF...

40 jaar **eerste mens op de maan** 1969 - 2009
ISBN 978 90 5885 452 0

Prijswinnend album over de gevolgen van **alzheimer**
ISBN 978 90 5885 429 2

10 jaar **Eugène** onder de loep
ISBN 978 90 5885 448 0

Van de maker van ***Cash - I see a darkness***
ISBN 978 90 5885 304 2

Nicolaj Gogol

KIJK VOOR MEER INFORMATIE OVER DEZE EN ANDERE TITELS OP
www.silvesterstrips.nl

SILVESTER

© Editions Paquet / Wight

De adelaars van Rome 2 (Marini, Dargaud). Fraai getekend, sensueel en spannend verhaal over Romeinse vechtjas en zijn 'barbaarse' wapenbroeder in het Rome van 9 na Christus. DR

Alles op straat (Verwey, Harmonie). Jaarlijkse bundel van één van Neêrlands beste politieke cartoonisten. Het menselijk exhibitionisme en de onbeschaamdheid om alles maar te tonen of te zeggen zijn de rode lijnen in deze uitgave. RS

Aquablue 10: De kus van Arakh (Siro/Cailleteau, Daedalus). Na de vele herdrukken eindelijk een vers deel in deze sciencefictionreeks. Met Siro, die het tekenwerk heeft overgenomen van Ciro Tota. TdK

Balletjes (Van de Pol, Catullus). Michiel van de Pol is sterk in lieve zelfreflecterende, soms felle gags. Maar deze cartoonbundel bewijst dat de spotprent niet echt zijn stiel is. Het lijkt te veel op Matthias Giesen en Gummbah, en zijn droogkomische bijschriften komen vaak verkrampt over. JM

De jonge jaren van Blueberry 18: 1276 Zielen (Blanc-Dumont/Corteggiani, Dargaud). Blueberry moet in opdracht voor Pinkerton een sekteleider opsporen. Corteggiani maakt het de lezer niet eenvoudig door een veelheid van belangen en intrigues in het scenario in te bouwen. TdK

Boerke 5 (De Poortere, Bries). Harde woordloze grappen rond Boerke en Hoerke waarbij zelfs zeehondjes, pater Damiaan en hongerende kindjes het moeten ontzien. DR

Brendan 2: Het geheim van Kells 2 (Moore, Glénat). De vroegmiddeleeuwse acoliet Brendan weet het enigmatische Ierse 'Book of Kells' uit handen te houden van bloeddorstige Noormannen. De wonderschone illustraties overtuigen meer dan de naïef ogende figuren. RB

XIII Mystery 2: Irina (Berthet/Corbeyran, Dargaud). In deze spin-off van de populaire serie *XIII* komt de KGB langs. DR

Donjon Avondschemer 104: De dojo in de zon (Sfar/Trondheim/Kerascoët, L). In de serie over het verval van de donjon beleven het konijn Marvin de Rode en de blinde Koning Stof, overstappend van de ene zwevende wereld op de andere, hun absurde, nog steeds verrassende avonturen. DR

Halloween Blues 7. Remake (Kas/Mythic, Lombard). Laatste deel van deze originele thriller in jaren-1950-setting. Het einde is helaas een ontgoocheling. MvM

Hara kiwi 5 (Lectrr, Silvester). Vrouwen met een defect achteruit-parkerenchromosoom, kapitein Haak in een abortuskliniek... Lectrr wordt alleen maar beter. TdK

Hector Umbra 3: De halfautomatische waanzin – Het leven voor de dood (Oesterle, Silvester). Hoekige held Hector Umbra probeert in het derde afsluitende deel zijn door demonen bezeten vriend Osaka te redden en de wereld te behoeden voor de waanzin. DR

Herinneringen aan de Grande Armée 1: 1807 – Wraak voor Austerlitz! (Alexander/Dufranne, Daedalus). Interessante reeks over het leger onder Napoleon. Had Martin Bril leuk gevonden! Tekenaar Alexis Alexander en scenarist Michel Dufranne uit de Franse stal van Guy Delcourt Productions maken hun debuut op de Nederlandstalige markt. RS

Jerome K. Jerome Bloks 21: Vluchtmisdrijf (Dodier, Dupuis). Het is altijd een feest om deze strip te lezen. Vakwerk, zowel qua tekeningen als scenario. RS

Kaasheld en Poephoofd 4: Help! (Lamelos, Silvester). Onnavolgbare humor van of dankzij het collectief Lamelos. Met 'help!' als de kreet bij uitstek uit de superheldencomics. Met gastbijdragen van Brecht Evens, Paul Bodoni, Windig & De Jong, en Manon van Trier. Voor de buitenlandse markt luidt de serienaam trouwens *Cheesehero and Poophead*. RS

Kort en triest 2: Opgepeuzeld! (Van Tol, Catullus). Jeugdzorg Sprookjesbos heeft het maar druk terwijl de wolf lijdt aan lichamelijke ongemakken en Roodkapje een bril nodig heeft. Dit boek verandert uw kijk op sprookjes. HW

De Minderbroedersschool 1: Dorpsgeheimen (Vincent/Djian, Daedalus). Djian schotelt ons een intrigerend verhaal voor dat zich halverwege de 19e eeuw afspeelt op een Frans eiland. Vincents tekenstijl houdt het midden tussen Régis Loisel (maar dan slordiger) en Pascal Croci (vooral de gezichten). TdK

Missi Dominici 1: Het Zodiakkind (Gloris/Dellac, Glénat). Het christendom speelt een centrale rol in dit demonische en kille middeleeuwenepos. Het aardige tekenwerk weegt niet op tegen de even humorloze als gewelddadige flauwekul. HW

MW 1: Geheimen (Tezuka, L). Duister tweeluik van manga-grootmeester Osamu Tezuka over een losgeslagen overlevende van een chemische ramp op een Japans eiland. De atoomaanval van 1945 als dreigende symboliek dringt zich op. RS

De nachtuil 1: Heksen van de nacht (Hugault/Yann, Silvester). Oorlogsstrip met ongewone hoofdrolspelers. Tegenover de vrouwen van de Russische luchtmacht staat de 'goede' Duitse Oberleutnant Wulf. Yann werkt dit uit tot een beetje langdradig maar wel aantrekkelijk scenario. Hugault kennen we van drie andere vliegtuigstrips. TdK

Nozzman 3 (Nozzman, Silvester). Confronterende woordgrappen en absurde associaties waarbij fascinerend afstotelijke personen betrokken zijn. DR

Siegfried 2: De walkure (Alice, Dargaud). Donkere sage die te verteren is vanwege de contrasterende frisse tekenstijl en inkleuring. Soort *Toenga*. TdK

Sigmund 18: Achttiende sessie (De Wit, Harmonie). Schaamteloos en moeiteloos geeft Sigmund bij ieder consult vooral veel van zichzelf bloot. Wat een heerlijk klein en naar mannetje is het toch! TdK

In *Stripschrift 404* zijn in deze rubriek twee waarderingen weggevallen.
Bij *Arcadia Archief 7: Benjamin: Interimitis* hadden 2 uitroeptekens moeten staan.
En bij *Dokus, de leerling 15: er hangt vakantie in de lucht* misten er 3.

ADVERTENTIE

HANCO KOLK
meccano
de Eenzame Planeet
De verzamelde graphic novels over Meccano in een full colour editie.
In de boek- en stripwinkel €19,95
www.deharmonie.nl

ADVERTENTIE

→ AGENDA

AANVULLINGEN? VERTEL HET ONS! STUUR NIEUWS OVER BEURZEN, TENTOONSTELLINGEN OF ANDERE INTERESSANTE STRIPEVENEMENTEN AAN **AGENDA@STRIPSCHRIFT.NL** OF NAAR **POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM.**

- ***t/m 3 januari 2010*** *Expo '20 Jaar creativiteit', Belgisch Stripcentrum, Zandstraat 20, Brussel, België, info: www.stripmuseum.be*
- ***t/m 3 januari 2010*** *Expo 'Sexties: Crepax, Cuvelier, Forest, Peellaert', Bozar, Ravensteinstraat 23, Brussel, België, info: www.bozar.be*
- ***t/m 7 februari 2010*** *Expo 'Barbaraal', een overzichtstentoonstelling rond Stripschapprijswinnaar Barbara Stok, Nederlands Stripmuseum, Westerhaven 70, Groningen, info: www.nederlandsstripmuseum.nl*
- ***t/m 28 februari 2010*** *Expo 'Aanvalleu!', Koninklijk Museum van het Leger en de Krijgsgeschiedenis, Jubelpark 3, Brussel, België, info: www.klm-mra.be*
- ***t/m 26 maart 2010*** *Expo 'Brussel in het stripverhaal', Stichting Raymond Leblanc, Paul-Henri Spaaklaan 7, Brussel, België, info: www.fondationrleblanc.be*
- ***t/m 28 april 2010*** *Expo 'Stripverhalen, hoe het begon', Autrique-Huis, Haachtsesteenweg 266, Brussel, België, info: www.autrique.be*
- ***t/m 19 september 2010*** *Expo 'Suske en Wiske – De fantasievolle vertellers', Limburgs Museum, Keulsepoort 5, Venlo, info: www.suskewiske.limburgsmuseum.nl*
- ***16 en 17 januari 2010*** *Stripfestijn Rijswijk, Expo Rijswijk, Volmerlaan 12, Rijswijk, info: www.strip2000.nl*
- ***23 januari t/m 25 april 2010*** *Expo 'De fantasiefabriek – Animatie in Nederland', Noordbrabants Museum, Verwersstraat 41, 's-Hertogenbosch, info: www.noordbrabantsmuseum.be*
- ***14 februari 2010*** *13e Leuvense Stripbeurs, Zaal KA Redingenhof, Redingenstraat 90, Leuven, België, info: hendrickxjeanpierre@skynet.be*
- ***6 en 7 maart 2010*** *Stripbeurs Breda, Schaats- en Racketcentrum Breda, Terheydenseweg 500, Breda, info: www.stripbeurs.nl*
- ***21 maart 2010*** *15e Mercatorstripbeurs, Gemeenteschool Kruibeke, Bazelstraat, Kruibeke, België, info: www.mercatorstripbeurs.be*
- ***5 t/m 6 juni 2010*** *Stripdagen Haarlem, Haarlem, info: www.stripdagenhaarlem.nl*
- ***25 t/m 26 september 2010*** *De Stripdagen, Expo Houten, Meidoornkade 24, Houten, info: www.destripdagen.nl*

ADVERTENTIE

Yendor
STRIPWINKEL

Korte Hoogstraat 16
3011 GL Rotterdam
Tel 010 - 433 17 10
www.yendor.nl

HET VAK

DEZE RUBRIEK IS BESTEMD VOOR MUTATIES IN HET ROERIGE STRIPWERELDJE, ALSMEDE VOOR MELDINGEN VAN OVERLIJDEN, FUNCTIEWIJZIGINGEN, WISSELINGEN VAN UITGEVER OF DISTRIBUTEUR, VERHUIZINGEN... HIER LEEST U ER ALLES OVER. STUUR MUTATIES AAN **HETVAK@STRIPSCHRIFT.NL** OF NAAR POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM.

>WAARHEEN?

De belangrijkste prijswinnaars tijdens het 13e **Holland Animation Film Festival** waren de films *Je criais contre la vie – Ou pour elle* van de Franse Vergine Keaton, die won in de categorie 'niet-verhalend' en de film *The Tale of the Little Puppetboy* in de categorie 'verhalend', van Johannes Nyholm uit Zweden. Beiden wonnen een bedrag van €2500. De Belgische Emma de Swaef won met haar film *Zachte planten* de studentencompetitie voor Nederland en België terwijl de Publieksprijs Nederlandse Animatie werd binnengehaald door Rosto met zijn bijdrage *No Place Like Home*. Het HAFF in Utrecht was met 20.000 bezoekers een succesvol evenement.

Het **Belgisch Stripcentrum**, dat dit jaar twintig jaar bestaat, heeft een Stripvos gewonnen. Het Vlaamse Onafhankelijke Stripgilde, dat de prijs toekent, vindt het museum een organisatie die zich het meest verdienstelijk heeft gemaakt voor het Nederlandstalige beeldverhaal. **Brecht Evens** won met zijn strip *Ergens waar je niet wil zijn* een Stripvos vanwege het meest verdienstelijke Nederlandstalige album. De jury stond dit jaar onder voorzitterschap van Hanco Kolk.

Jan Kruis is de eerste winnaar van een nieuwe stripprijs in Nederland. Hij wint de Marten Toonderprijs voor zijn gehele oeuvre. Kruis, die de prijs komend voorjaar officieel krijgt uitgereikt in het Nederlands Stripmuseum in Groningen, tekent al op jonge leeftijd. Pas na zijn opleiding aan de Academie voor Beeldende Kunsten maakt hij er letterlijk werk van en publiceert zijn eerste strips (*Tommy, Stientje en Gertje* – namen die we later in *Jan, Jans en de kinderen* ook terug zien komen – en *Prins Freddie*) in het Shellblad *Olidin*. Nadat hij een korte periode de strip *Gregor* voor het weekblad *Kuifje* maakt, neemt hij de reeks *Sjors en Sjimmie* over van Frans Piët; het levert een aantal vermakelijke verhalen en albums op, maar desondanks voelt hij zich meer thuis in de korte strip. Die liefde mondt tenslotte uit in *Jan, Jans en de kinderen*, een creatie die hij vanaf 1970 bijna dertig jaar tekent voor *Libelle*. In 1998 draagt hij het tekenwerk over aan Studio Jan Kruis. Daarna wijdt hij zich meer aan het maken van olieverfschilderijen en doet hij nog enkele stripprojecten voor het Leprafonds. Momenteel houdt hij zich bezig met een nieuwe bewerking van Multatuli's *Woutertje Pieterse*. Jan Kruis is 76 jaar en woont in Drenthe.

In onze berichtgeving over de sluiting van de Haagse Stripshop in *Stripschrift 404* gaven wij een verkeerd websiteadres waar Peter van Uunen zijn striphandel voortzet. Voortaan is *www.comicstripshop.com* 'the place to be'.

ADVERTENTIE

Allemaal online te koop!

www.foksuk.nl/webshop

CATULLUS

[SERVICE SPREAD]

→ WINNEN

Bij uitgeverij Casterman verscheen kortgeleden *De telescoop*, een nieuwe strip van Paul Teng op scenario van Jean van Hamme. *Stripschrift* geeft in samenwerking met de uitgever vijf door Paul Teng gesigneerde exemplaren weg aan inzenders van het goede antwoord op de vraag:

Van welke andere series of losstaande albums is Paul Teng de tekenaar?

Stuur het antwoord vóór 20 januari 2010 naar

Teng-prijsvraag
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
of naar winnen@stripschrift.nl

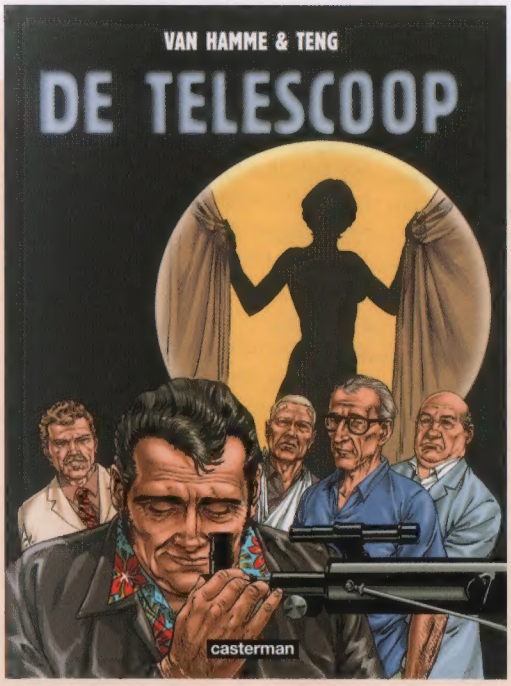

De vijf inzenders van de meeste series/albums winnen. Bij een gelijk aantal titels zal er worden geloot. De winnaars maken we in een volgend nummer bekend. Maximaal één inzending per adres en discussiëren over de uitslag doen we natuurlijk niet.

Uitslag Conan-prijsvraag Stripschrift 403:
Wij vroegen welke twee tekenaars in de jaren 1970 als eerste de strips van *Conan* tekenden.
Die vraag bleek verschillende goede antwoorden op te kunnen leveren, afhankelijk van de gekozen uitgangspunten.
We hebben de prijzen, tien *Conan*-albums (ongesigneerd) van uitgeverij Dark Dragon Books daarom ruimhartig verloot onder allen die de namen Barry Windsor-Smith, Gil Kane, Tony Dezuniga en John Buscema instuurden.
Uiteindelijk kwamen de volgende namen uit de bus: **Huub Cuppen** (Helmond), **S.M. Elenbaas** (Velserbroek), **Luc van Gool** (Beerse, België), **J.W. van der Heijden** (Monster), **Rob den Houter** (Rotterdam), **Ron van Loon** (Rotterdam), **Peter Uittenbogerd** (Wierden), **Laurens Westdorp** (Den Hoorn), **Floris van Zonneveld** (Utrecht) en **Hennie van der Zouw** (Alblasserdam). Iedereen gefeliciteerd!

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

Voor strips, boeken, originele tekeningen, autofolders, stripverzamelobjecten en veel meer kijk je op www.profbarabas.nl
Nu vele Suske en Wiske-items in onze webwinkel!
-MALI-
Prof. Barabas
Met spoed gezocht: mooie stripverzameling. Barabas biedt u een eerlijke en goede prijs!! Mail ons op info@profbarabas.nl of bel 06-16110888

HARRY'S POSTZEGELHOEKJE

Drawn & Quarterly heeft kortgeleden het vierde deel van *Moom* uitgegeven.
Deze schitterende stripreeks van de Finse Tove Jansson verdient die heruitgave, want uit de Canadese boeken blijkt hoe simpelheid, humor en melancholie schijnbaar eenvoudig samen kunnen gaan in een tijdloze strip.
Geïnteresseerden moeten zeker op *www.drawnandquarterly.com* kijken naar previews.
Hiernaast een eerstedaguitgifte waaruit beter dan bij de afgebeelde zegels uit *Stripschrift 368* blijkt hoe weergaloos Jansson sfeer wist neer te zetten. Grote klasse! HW

Land van herkomst: Finland • Jaar van uitgifte: 1992 • Cataloguswaarde: €4,50

ADVERTENTIE

ADVERTENTIE

STRIPSCHRIFT COLOFON

JAARGANG 41 • NUMMER 8 (405) • DECEMBER 2009

's Werelds oudste stripinformatieblad verschijnt 8 maal per jaar en wordt samengesteld door een onafhankelijke redactie.

Redactie
Teus de Kruijf, Arco van Os, Dik Rondeltap, Rik Sanders

Medewerkers
Ger Apeldoorn, Olav Beemer, Ben Bits, Ruud Booms, Patrick Bremmers, Han van Buuren, Bastaan Geleijnse, Geert van Gheluwe, Ed Hengeveld, Hans Klaver, Willard Mans, Michel van Merriënboer, Jeroen Mirck, Willem Naber, Ans Nolten, John Reid, Erwin Suvaal, Jean-Marc van Tol, Rudy Vrooman, Harry Wibier, Hennie van der Zouw

Omslag
© Standaard Uitgeverij/Studio Vandersteen

Redactie-adres
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
t 010-2201063
f 010-4210608
e redactie@stripschrift.nl

Abonnementen
Een abonnement omvat 8 nummers en wordt daarna telkens stilzwijgend verlengd. Eventueel gemiste nummers zijn te bestellen via onze Back Issue Service.

Maak het juiste bedrag over op girorekening 9347590 ten name van Stichting Uitgeverij Stripstift te Rotterdam.
Nederland €46,00
België €49,00
Other countries €63,00
IBAN NL07 INGB 0009 3475 90
SWIFT/BIC INGBNL2A
Bedragen zijn inclusief 6% BTW
Opzeggingen schriftelijk richten aan de uitgever, uiterlijk twee nummers voor het aflopen van het abonnement.

Reprorecht
Het overnemen, maar ook het vermenigvuldigen van artikelen en illustraties is slechts geoorloofd na schriftelijke toestemming van de redactie.

Materiaal
Ongevraagd toegestuurd materiaal wordt niet geretourneerd.
De verantwoordelijkheid voor de artikelen berust bij de auteurs.

Advertenties
Voor de opgave van advertenties en het opvragen van de tarieven kunt u contact opnemen met de uitgever, of e-mailen naar adverteren@stripstift.nl

Druk
Printec Offset, Kassel, Duitsland

Uitgever/Distributie Nederland

Stichting Uitgeverij Stripstift
Kleine Beer 467
3067 ZW Rotterdam
t 010-2201063
f 010-4210608
e uitgever@stripstift.nl
w www.stripstift.nl
KvK Rotterdam 24335843

Distributie België
Pinceel, Leuven
AMP, Brussel

Stripschrift wordt uitgegeven in opdracht van Het Stripschap. Leden van Het Stripschap krijgen €1,25 korting op de abonnementsprijs.

ISSN 0165-845X

De werelden van Arleston

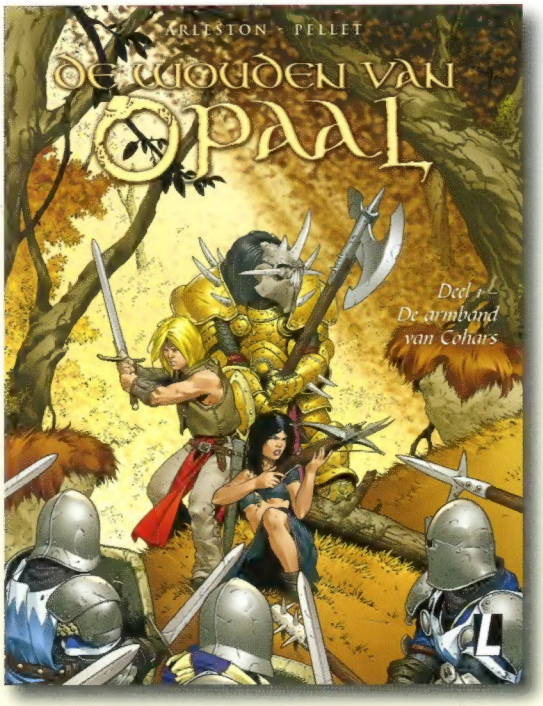

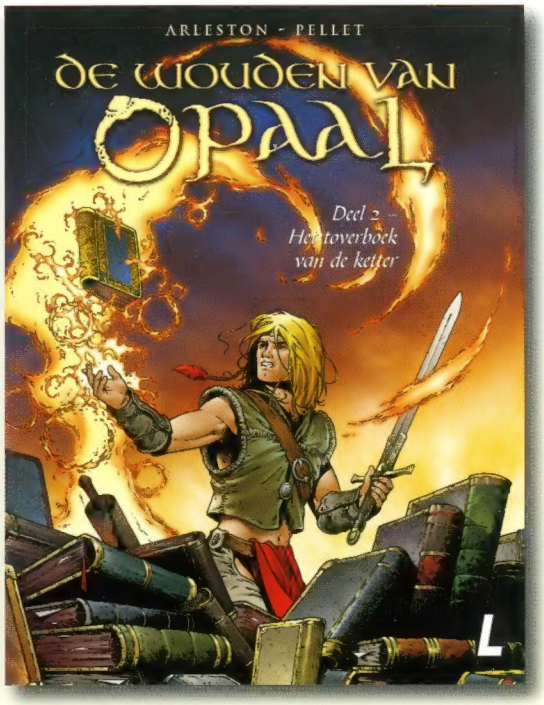

De wouden van Opaal 1
– De armband van Cohars
Hardcover € 16,90
Softcover € 8,90
Nu verkrijgbaar

De wouden van Opaal 2
– Het toverboek van de ketter
Hardcover € 16,90
Softcover € 8,90
Nu verkrijgbaar

De wouden van Opaal 3
– Het groene litteken
Hardcover € 16,90
Softcover € 8,90
Verkrijgbaar vanaf
januari 2010

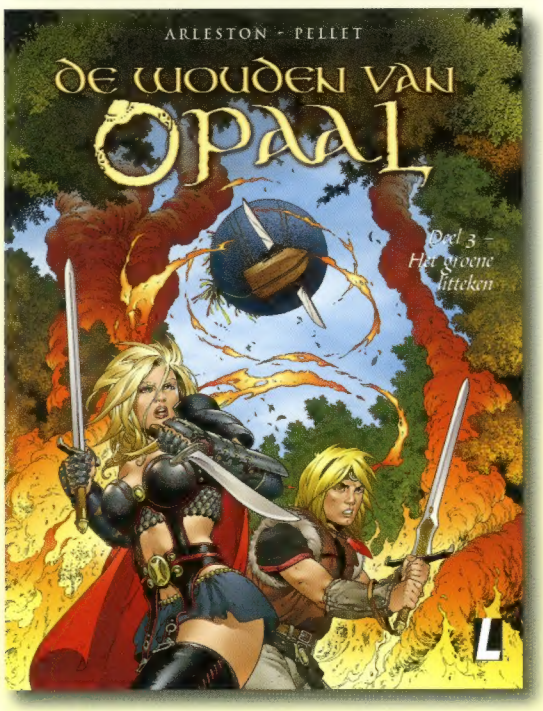

Treed binnen in de gloednieuwe wereld van *De wouden van Opaal* en maak kennis met Darko, de zoon van een eenvoudige glasblazer. Darko is voorbestemd om de wereld van de wouden voor groot onheil te behoeden...

OOK VERKRIJGBAAR

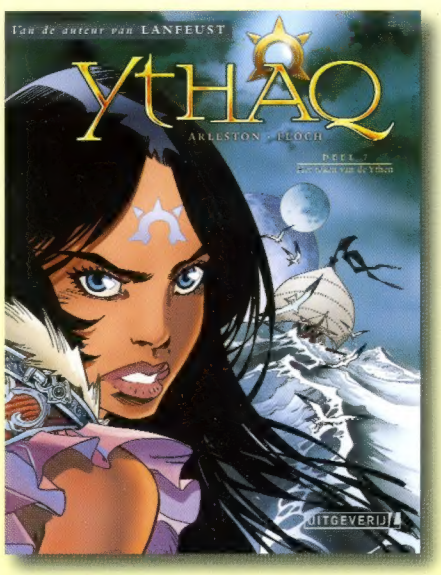

Ythaq – Het teken van de Ythen
Het zevende deel van de *Ythaq*-serie ligt vanaf januari 2010 in de winkel!
Hardcover € 15,90
Softcover € 7,90

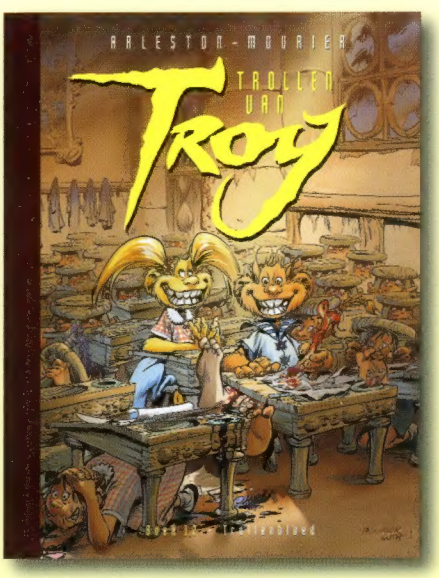

Trollen van Troy – Trollenbloed
Deel 12 ligt nu in de winkel!
Hardcover € 16,90
Softcover € 8,90

UITGEVERIJ L

STRIPS, STRIPS & STRIPS!

16 & 17 JANUARI 2010

VAN 10 TOT 17 UUR

STRIPFESTIJN RIJSWIJK

TOEGANG:
€ 7.50
KINDEREN
TOT 12 JAAR
€ 2.50

EXPO RIJSWIJK, VOLMERLAAN 12

MEER INFO OP WWW.STRIP2000.NL